

bokselskap.no, 2016

Gabriel Finne: *Doktor Wangs børn*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1890 (København, Gyldendal).

Digitaliseringen er basert på fil fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-291-9 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-292-6 (epub), 978-82-8319-293-3 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Gabriel Finne

Doktor Wangs børn

Fortælling

bokselskap.no

2016

I.

[1] Som en utæmmet unghest stormed gutten over eksercerpladsen. Stråhatten svang han, brystet var fremskudt, ansigtet virrede henrykt mod himmelkuplen.

Solen, den velsignede solen hadde fåt sig op i fjeldkløfterne der i øst, det var som vin i slunkne årer at kjende dens dryssende guldlys. Det var deiligt at duggen – i solstriben var den et net over pladsen af masker med sølvtråd – kjøled og væded hans fødder helt gennem skoene. Og han galloperte, lyrisk betagen af naturens morgenånde.

Men så stansed han og gik langsommere. Ti på sletten med de gule nedtrakte tørvestrå vokste der grønne totter af de bredeste fugtigste græssorter. Disse græstotterne, hvert strå i dem bøied sig sammen med toppene over et stof, [2] som de skyldte sit liv, en af dem hopped gutten nedi og svined sig til.

Farverne af et flag på en hvid stang hadde gjort sig bemærket mod den skyggegrønne fjeldside. Han kom bort under haugen og så tamburen sidde der med messinghornet i en rød snor. Flagget og stangen stod mod himlen. Gutten

stansed og så opover dalen med solen i skarret. Over de mørke moer i sækningerne var endnu tåge og dunkelhed, og nedenfor moerne, i pladsens øvre ende bevæged der sig langstrakte linjer med infanteri.

Gutten gik videre, med sene skridt, henimod et høit rødt hus på fire stabler af gråsten. Det var depotet med tørvetag og en stentrappe ned fra døren. På tagåsen vokste en fin liden lys birk, som såes mod en slagskygge i fjeldet der bagom. Depotet lå ellers lige opfor elven med den bratskårne banke. En guirlande af oldertræer, rogn og birk tegnede dens linje helt oppe fra moen i øst og ned til broen. Mod midten af løvrækken stod så det røde deponhus. Og langt nedenfor broen, nedenfor brunende græsmarker og lyse agerflækker, blåned fjorden.

Bag sig havde gutten en teltleir og en landsby eller «Eidet», og foran sig, i bakken ^[3]over elven og løvlinjen, havde han det gule doktorhuset med frugthaven opover mod udmarkens stengjærde. Hans eget hjem var nabogården, kapteinsgaarden, nærmere broen. Der var have med hvidt gjærde, og gennem alléens løvværk så han den hvide husfacade kige frem. Lars-Ola eller Kristian, det var ikke godt at skjelne, stod ved stalddøren og spændte «Rauen» for, de skulde hente det nye pianofortet, som var kommen med «Hornelen» igår.

Da gutten stod i skyggen af depotet, stansed han. Der var ikke hundrede skridt bort til træerne over elven, og gjemmen løvet så han kun en flig af det gule doktorhuset. Han krøb ind under depotet, der var tør muggen jord derindunder, og fandt sig et par gråsten. Det sang i den røde husvæg, da han kasted en opunder tagåsen. En til, men der fløi hverken kråker eller kajer ud. Så sigted han med sine sidste stene efter den spæde birken, der stod som et stykke slør mod det blå.

Borte gennem olderen skvat en krækende trost, og der lød årerammel op fra elven; så trin på skrænten. En floshat viste sig, en mand kom ud af det grønne. Hå hå, er det dig! tænkte gutten. Du som rundjuler dine ^[4]barn; du som stænger dem inde og sulter dem, til de tilstår; du som selv spiser smørrebrød til kvelds og frokost, men til barnene gir du melk og tør kommis. Ja, jeg er ikke ræd dig, din røde styggen!

Dermed stilled han sig i fræk position.

Doktoren kom høi og svær gående i solen. Han kom ind i skyggen. Han var som et trolld for den vesle pojken. Håret var rødt, skjægget var rustrødt, munden

var åben, tænderne gule, og der var om næsen en trækning og under guldbrillerne et grin, som om manden allevegne lugted styg gul materie. En gammel sommerjakke af blå silke hang ned fra hans ludende ryg. Det faldt ham ikke ind at ta notis af Johans øine, hvor de var truende.

Er din far på pladsen?

Ja.

Og din bror, er han også derborte eller er han hjemme?

Han er hjemme.

Doktoren gik videre. Men Johan stod grundende på samme flækken og så efter ham. Sommerjakken var sid og slængte om de sorte benklær. Han fulgte stien til Eidet, men kommen til haugen midt ude på pladsen, styrte han ret ^[5]imod teltene. Intuitivt skjønnte gutten, at noget galt var påfærde. Kristian – hvad vilde doktoren med Kristian?

Tilsidst var det røde troldet blit til en liden-grå maur indunder leiren. Da satte gutten i sprang bort til orrektrattet, fik dugdråber drysset ind på sin varme hals, tumled nedover brinken og stod i skygge ved elvebredden. Over i sollyset på den anden side lå Hansemand i bagskotten af båden og fisked efter småørret. Udover kanten lå han som sædvanligt og keg ned i vandet. Ti hans snøre var en uldtrå og hans angel en bøiet knappenål med mak på. Han måtte være geschwintere end en smed, om han med de greier skulde få fisk.

Hansemand! Hansemand!

Gutten derborte vendte sig og gjorde vilde fagter med hånden. Johan forstod, han ikke skulde la sig se og smat ind bag en olderbusk. Men der var ingen deroppe ved det gule doktorhuset, ved stalden heller ingen, som kunde hørt råbene. Hansemand løste båden, rodde langt opover, kom ind i strømmen, som i en fei kasted ham nedover igjen; men den smalle pojke på toften gjorde rappe tag og gled ind i vandstillet på denne side, hvor løvhængen skjulte ^[6]ham. Så sprang Johan frem på stenene, og let kom færingen glidende.

Hvad er det med gamlingen din, gut?

Hys, gjem dig. Jeg får ikke lov til at være sammen med dig mere, svarte Hansemand skjelende mod det gule hus.

Jeg skulde hente min far om en time, og hvis han ser os – gud forbarme sig!

Nei, han er gåt ind i leiren.

De tog hver sit tag i færingens forrang og trak den op mellem stenene. Mens Hansemand derefter åndpusten fortalte, klatred de op skrænten gjennom orrebuskene og satte sig, så de kunde holde øie med pladsen og være skjult for doktorfruens blikke.

For Jensine ser du, hun er igrunnen med os hun, og sladrer aldrig. Men hun tør bare ikke vise det.

Jensine var Hansemands ældste søster, som de ikke behøved være bange for.

Hvad Kristian hadde bedrevet, stod heller ikke klart for Hansemand. Han viste bare sikkert, at Mogens var med i spillet. Mogens hadde først bandet og siden hulket i hele nat. Og nu skulde han foreløbig sitte oppe på forældrenes soveværelse i tre dage og ikke komme ^[7]ud om en dør. I mellemtiden skulde doktoren spekulere på den egentlige straf.

Hvad tror du det er? spurte Johan.

Jeg tror de har drukket brændevin.

Det skal du se, det er!

De to gutter, som sad der på brinken under olders og birkes baldakiner, var modsætninger som Kain og Abel. Johan Plesners velklædte, lidt førladne person, hans rolige mine, hans jævne åsyn, en mellemting mellem regelmæssige familjetræk og barneansigtets bløde linjer, talte om et harmonisk hjem, hvor maden var solid, hvor der lød milde ord. Han var byklædt i gråt tøy og hadde en stråhat med blått bånd. Hansemands fysiognomi talte desværre ikke om noget hjem i ordets gode mening. Det var et uroligt ansigt. Frenologer skulde kommet at tænke på taterbørns friliv, flakkende, instinktsprende. Som Kamæleonens skiftende farver under skiftende lysvirkning, veksled hans udtryk i stemninger, speiled forholdene sig i det. Lugted der fare, skulde hans ansigt vise det, og var der glæde, skulde det lyse og le. Et snurrigt skøierfjæs, så brunt i farven, men egentlig vakkert, håret stridt og hvidgult som på en borket fole; hans spinkle, men formskjønne ^[8]krop – dette individ kunde få det til at hoppe og kildre af ravgalen livslyst i stillere blegere guttenaturer. Og det kunde ha vokset sig frem til sjelden harmoni, hvis ikke viljer, hårde viljer, selv formet af landets snevreste livssyn, hadde slått sine brutale klør i sjælen. Nu var der en kamp mellem instinkt og tillært, mellem naturlig godt og for barnet ubegribeligt pædagogisk godt, og

resultatet var en ond samvittighed, øine, der flagred og ikke gjerne så ind i en stærkeres blik.

Det var doktorens yngste søn.

Hjemme hos Johan havde de oftere talt om ham. Det hændte nemlig i stille aftener, at såre smertensskrig, ørerivende, råbende om barmhjærtighed, svang sig gennem luften ned til kapteinsgården. Da vidste de, at doktoren var kommen hjem, og at Hansemand eller hans søster Petra stod våndende sig under slagene, bødende for dagens synder. Kaptein Plesner lod falde ord som blodhund, tyran – og Johan beundred ham, takket ham, elsked ham for det. Ti selv følte han, Hansemand var aldrig blit den raring han var, hvis han ikke havde havt det røde trold af en doktor til far.

Har du spist? spurte Johan.

^[9]Ja.

Vil du ikke bli med hjem og få smørrebrød?

Hansemand spillede øinene op, dreiede sig og gransked eksercerpladsen, men svarte ikke.

Der er langt fra gåt en time endda, og så kan jo forresten gamlingen din ro over selv.

Ja men ser du, jeg får ikke ropengene da. Han lovte sikkert, jeg skulde få dem idag. – En halv skilling turen, og nu er det femti turer, det er en ort og en skilling det! la han til med uendelig selvfølelse. Han hadde holdt sig i skindet hele tre dage, forat far'en ikke skulde få noget påskud til at snyde ham. At gå med Johan nu, vilde altså være som at stjele æbler på vejen til Paradisets have. Hansemand tvang sin lyst til gode smørrebrød.

Der var også en anden mægtig grund til, at han i så lang tid hadde holdt sig i skindet. Idag var det torsdag, og søndag formiddag var det, at han vandred udover langs fjorden i sine nye blå- og hvidstribede bomuldsklær. Et stykke rødt garn og den bøiede knappenaal hadde han i lommen. Derude fandt han sig så en stang og begyndte at fiske. Han stod på en fjeldknub med sjøen brat under. Men hvittingen ^[10]vilde ikke bide under springfloden og solskinnnet. Derfor stod Gutten og halvsov, og da det endelig napped, styrtdet han i forbavselse udfor. Han befandt sig nede på bunden af sjøen, vidste han holdt på at drukne, men følte

ingen angst. Da han åbnede øjnene og så den grøn-klare sandbund og kjendte sig selv løftes sagtelig opigjennem vandet, tænkte han: Nu blir mine nye klær udskjæmt, men det gjør ingenting, for jeg kommer aldrig hjem mer. Han syntes erindre, han løftedes og løftedes, til han hørte et skrig oppe fra land. Men det tog han med ro og sank velbehagelig tilmode nedover igjen mod det deilige grønne férige. Det næste var, at han lå oppe på klippen, solen sved i øinene, og Lars-Ola, kapteinens dreng, stod over ham. Du må ikke sladre til nogen! var det første, Hansemand hadde råbt, da han vågnet af besvimelsen og husked det forbudte søndagsfiske og de udskjæmte klærene. Nei, Lars-Ola var ikke den, som sladred. Han fik gutten med op til den gamle kjærringen på Næsheimet, som ikke var i kirken, og mens hun tørred de blå- og hvidstribede bomuldsklærene over gruen, lå Hansemand borti en seng. Men det tog lang tid med klærne, og [11] endda så han til sin forfærdelse, at de blev krøllet og at røgen fra den sprakende ener satte en brunlig kulør i det hvide. Mens han nu i ånden så far'ens spanskkrør eller morens inkvisitoriske blikke og spekulerede på en løgn, som kunde fri ham fra røret og ta det op med den andens øine, stiger doktoren ind i stuen, tilfældigvis og intet anende. Han vilde blot ha sig en skål surmelk. Alt kom for en dag. Klærene befaledes på, hvorefter han tog den tænderklaprende gut i hånden og vendte hjemover. Der bragtes han tilkøis og fik reglise. Ikke tale om bank. Mandag, tirsdag, onsdag – i disse dage hadde den dybeste taknemmelighedsfølelse og håbet om en ort og en skilling holdt ham klar af alle fristelser.

Forresten, sa Hansemand flot og trak kloggerne ind under sig, – forresten vil jeg ikke vise mig oftere for folk i disse klærene.

Du er en tosk, Hansemand! Tror du nogen hos os er så dumme, at de ser på klærene da?

Ja det kunde nu være det samme, mente Hansemand. Tanken på, at Johan hadde en søster, gjorde ham fintfølende.

Og nogen bryllupsklædning hadde hans klædesplag ikke den fjerneste lighed med. Det [12] var stråhat til fire skilling, en grå vadmelsjakke, stoppet på ærmerne, og en bukse, der ikke dekkede de rød- og hvidringede bondegarnsstrømper, men endte akkurat to tommer over kloggerne. Og i buksens bagdel og på dens knæ hadde fru Wang syet brune skindlapper, ti Hansemand kløv både op og ned i fjeldet.

Men imorgen, når de nye klærene mine er strøget, vil du da være med, Johan, bort på Eidet og kjøbt krudt?

Krudt kan jeg få hos kommandersergent Møklebust såmeget jeg vil. Forresten har gamlingen også krudt.

Jamen kan du nappe mere da? spurgte Hansemand andagtsfuldt.

Han mærker aldrig noget.

Hornsignalet lød fra høien derborte og blæste ind til frokost. En deling soldater nærmede sig trampende mod gutterne og stilled sig foran depotet. Den tykke kvartermester kom diltende fra en anden kant med sablen klingrende mod marken efter gehænet. Møklebust stak nøglen i depotdøren, åbned den og tren derefter ned igjen. Så præsenterede de gevær, ^[1.3] kvartermesteren steg ind og vinked på Møklebust.

Derborte ser jeg gamlingen, nu må jeg hjem og spise, sa Johan og sprat op.

Husk på krudtet!

Langs løvlinjen gik Johan nedover mod broen, og Hansemand blev siddende og stirred efter sin far. Møklebust stod på depotrappen og kommanderte mandskabet ind, et for et efter nummer.

Gutten blev kjed af at vente, lod sig på bagdelen glide nedover skrænten og slang ind i båden. Der satte han sig i agterenden, stak en mak på knappenålen og slap sin tre alen lange uldtråd ned i elven. Men Mogens hadde holdt ham vågen inat med sin hulken. Og ikke vilde det bide. Så faldt han isøvn og hørte ikke moren stå på verandatrappen og brøle hans navn med en røst, som kunde vækket syv bjerge. Han sov og sov med solen paa sin fire skillings stråhat, ligetil doktoren kom tilbake og banked med sin stok i bådrøpen. Først af alt så han til sine fiskegreier; der stod en ørret med knappenålen gabet. Men fisken likte slet ikke synet af Hansemand, ti uden at forklare sig nærmere ^[1.4] spytted den knappenålen ud som man spytter ud en bærskal og trådte afventende nogle skridt i baggrunden.

Å pappa, nu var der en på!

Det er der altid det, gutten min, når man ingen får.

Doktoren skjøv båden ud og steg bag i rangen. Hansemand satte sig til at ro, først opover, så kastedes de ned med strømmen igjen, og så opover langs den

anden bred.

Ja idag er det femti ganger! sa han kort. Tonen var kampfærdig og de spændte, lyseblå øinene så ud til siden. Far'en var mørk, han sad med det grætnet grinet om næsen, og hænderne lå bistert knuget over stokkeknappen. Han gav sønnen et blik, som tyded: Ser du ikke jeg er trist? Hvad mener du, slave?

Ja det er akkurat femti ganger idag, gjentog Hansemand. Han turde knapt trække veiret af spænding, han sled i årerne, og båden stødte og gled op over de vedskier, der tjente som lunner.

Hvad da? spurte doktoren og steg ud. Hansemand steg også ud, men skvat for sikkerheds skyld om på den anden side af stævnen.

Det er en ort og en skilling, det!

[15] Far'en slap en tør spodsk latter ned mod den lille fyr.

Hvad skal du med penger – sig mig, *hvad* skal du med penger?

Jeg skal kjøbe krudt.

Hvad skal du med krudt?

Hansemand syntes der kom kognakslugt fra tar'en.

Jeg skal ha det i kanonen.

Og skyde fingrene af dig, hva?

Og så skal jeg kjøbe mig et ordentlig fiskesnøre.

Hvorfor er han ikke lydig, hva? Har jeg ikke sagt, han kan be om at få låne troven og snøret til Per Oppegård!

Og så skulde jeg ha kjøbt en blyant.

Blyant kan du få af mig.

Jamen farveblyant.

Nå, hvad koster den?

To skilling.

To skilling kan du få.

Jamen du *lovte* mig pengene idag.

Hvad jeg lover det holder jeg, men når du ikke har brug for dem, så er det en anden sag. Dermed basta.

Og doktoren steg opover, støttende sig [16] på stokken. Guttens første

indskydelse var at sende en sten i hodet på ham. Men så vilde han bli dræbt. Han følte det, at så vilde far'en knuse ham. Derpå forandredes raseriet til en indædt slu hævnfølelse, og roligt bandt han båden, og roligt iagttog han mandens gang opover markstien. Rundt omkring stod græsset fuldvoksnet i rigelig brunlig farve. Doktoren svandt for Hansemands blik, der bakken begyndte at skråne mindre. Gutten tænkte: Nu er han kommen op i landeveien. – Nu åbner han havedøren. – Nu sidder Mogens oppe på soveværelset og skjælver, fordi han er kommen hjem.

Med denne forurettelse svidende i sjælen husked Hansemand mange lignende svidende forurettelser, brudte løfter, uretfærdige straffe og aldrig opfyldte håb, de hadde git ham. Han syntes han var en Terje Viken, han måtte, han måtte ha hævn. Han bed tænderne sammen, mens hundrede gjengjældelsens planer sloges om forrangen. Sneg han sig f. eks. op i hønsehuset bag hestestalden og stjal de nylagte æggene, det vilde langt fra gå op i op. Og kirsebærrene var ikke modne, der var ingenting at gjøre. Han kunde få fat i Johan og stoltelig ^[17]spankulere med ham opover veien. Sveg *de* sine løfter, så brød han sig pokkeren om deres befalinger. Og han skulde *ikke* hyle, når spanskrøret kom frem – å, kunde han få fingre i det røret! Han skulde smi det op i tusen filler, og så fankelen, om nogen skulde få ham til at gå på Eidet og kjøbe et nyt!

Skulde han rømme, først til Bergen og så til Amerika? Mogens hadde forsøgt det for et par år siden, men – telegrafene. Eller skulde han drukne sig? Det var så deiligt ude på sjøbunden dengangen. Men på søndag blev det Petras fødselsdag, da blev der chokolade og tebrød og hvedeboller, og kusinerne på Eidet og Karoline Plesner og endda to småpiger skulde være der, – nei foreløbig vilde han ikke drukne sig.

Ned fra udmarken i fjeldet hørtes kjørenes bjælder og unghestenes vrinsken. Kjærrer rusled langs landeveien. Fru Wangs hårde røst skjændte for noget. Gjennem orreløvetts krans over elven kom der tramp af soldater i springmarsj. Og i bakken over gutten varmed solen på al den brune syre og på kløveren; og sommerfuglene vifted og myggene lufted sig, og i græsset krøb guldkongen sindigt ^[18]omkring, og ude i elvestillet gjorde ørreten hyggelige skvulp. Hansemand fandt det så sørgelig trist, at bare han skulde være nødt til at stå her og tænke på ondt. Alt dette vakre, det vilde han ikke få nyde, hvis han gjorde

noget galt, og de stængte ham inde med Mogens. Lysten til hævn fulgtes af en stille sorg, så han græd, la sig på maven i græsset og græd sig færdig, hvorefter han tørked øinene i den grå vadmelsjakken.

Lidt efter sneg han sig forsigtig langs elvekanten ned til broen. Løb så op i Kapteinsalléen, hvorfra han ængstelig stirred mod sit hjem. Han vilde ha fat i Johan i anledning af de smørrebrødene.

II.

[19] Et par dage senere, lørdag eftermiddag var det, at gamle bager Olsen borte på Eidet sa til sin søn veiingeniøren: Du Hannibalmand, eg længes så svinagtig etter at se mopsen, skal vi ikkje ta os en trip henover til Wang.

Sønnen, hvis organ skjæmmedes af et syngende næsesnøvl, gav ham et arrigt grin og svarte: Å jo, vi kan gjerne det. For Hannibal havde netop bestemt sig til at gå alene derbort.

Hans visne far trak i kisteklærene, kjæmmed parykken og satte sin gammelbergenske floshat på hodet. Hvorefter han tog en sørgmodig afsked med de to hjemmeblivende mopse og loved dem på alvorsord, at han skulde hilse deres fælle: Stakkars Pittermand, de er stygge [20] med Pittermand derhenne hos Wang. Nei minsandten om vi skulde ha git Pittermand ifra os, nei.

Veiingeniøren stod allerede nede i gaden og vented. Han brugte altid at gå i kisteklær, og han hadde aldrig noget at bestille. Et hvidt, otte tommer langt cigarrør holdt han lækkert mellem fingrene, og yderst ude vikled osende røg sig ud fra en gul toskillingscigar. Inde i butiken vidste han, moren og søsteren stod og ekspederte, men han værdiges ikke at kaste et blik til den side. Endelig kom bager Olsen ud, stiv som en sørgeklædt mumie i helligdagsklærene.

Du Hannibal, peb han, eg skal bande på, at de ikkje har kjæmmet eller badet mopsen, siden sidst eg såg til han.

Å ja, den dør jo ikke for det, mente sønnen. Men har du varskud mor, at vi kanskje blir borte til aftens?

Nei, smet ind du Hannibal, og sei det.

Hannibal smat ind med svingende skjøder, og da han var mindre end andet folk, stansed han på dørtærskelen, hæved sig på tå, strakte halsen, og højt råbte han over hoderne på de kurvebærende madammer og de stilfærdige ^[21]bondemænd foran disken: Vi går bare en liden trip bort til distriktslægen, mammen – kanske gir vi os over der til aftens.

Klædt i sort, i den gispende hedluft, gik så far og søn gennem Eidets gade. Barhodede og barbente unger, lykkelige og skidne som hedningebørn, lå og vipped på trapperne til de fattige huse, eller krøb ind under bondekjærrerne, som stod ventende foran hvert andet hus, forspændte med søvnige fjordheste. Over hele landsbyen var der en ubeskrivelig em kommen ud fra landhandlerens åbne døre, en em af tusen varesorter, nødvendige for bygdens befolkning og moens soldater. Det var næsten som et friskt sjøpust, at larmen fra et lossende dampskib svirred herop. Hannibal la forøvrigt ikke mærke til andet, end at et blondt kvindehode trak sig leende bag gardinet inde hos portåbneren. Det lykkedes ham at indbilde sig selv, at *han* ikke var den komiske gjenstand. Da han på hotellets veranda så engelsmænd og norske turister, hilste han op med anstand.

Far'en hjulbenet og sønnen kalvbenet, den ene tørret, bleg og vimset, den anden ung og brun med brune barter; men begge herrerne ^[22]var små og spinkle, og begge havde de det samme udtryk i sine diminutive åsyn, et udtryk af uskadelig sluhed og små sjæles griskhed. Muligvis var det rynkerne om de ellers så snille kastanjeøjne, det lå i. Til den gamles fjæs hoved det listige træk, men til Hannibals, så sundt og ungdomsfyldigt, passed det som et Harpagon-smil over barnslige læber.

De kom ind på sletten, hvor landeveien skilte mellem ekserserpladsen tilhøire og markerne nedover mod fjorden tilvenstre. Trods solsteken, kisteklærene og flossen var gamle Olsen tørrere end pergament, men på Hannibals brune næse var der skinnende svedatomer, presset ud af rifter i huden. Under tavshed havde de nærmet sig broen, da gamlingen oplod sin pibende røst.

Du Hannibal, har du tænkt over det du, om du ikkje snart vil gifte deg?

Jeg thnænker på at forlove mig, men det er så vanskeligt at finde nogen man er glad i. Hun må være rigtig pen! Og så må hun aldrig bli styg, – Hannibal udtalte forresten ordet som tsnyg – det er så uhyggelig at se, hvorledes

kjærringerne altid blir sa tsnygge, når de har været gift et par år.

[23] Du har ret i det Hannibalmand, sa Olsen.

De gik over broen, gennem kapteinsalléens løvtunel så de oppe på gårdspladsen nogle allerkjæreste ungdommer gyngte vildt under den hvidmalte galge.

Der er ikkje længe siden du snakke med hinner? spurgte så Olsen for at prøve en intimere tone.

Hvem?

Sossen vel?

Du ved, jeg liker ikke, *du* kalder hende Sossen. Jensine Wang er på sit toogtyvende nu, og – –

Jamen Sossen er så sødt! råbte mandslingen sentimentalt.

I det samme skvat Hannibal ihop og tog sig til øret med en smertens grimace. Cigarstumpen hopped ud af røret.

Ka er det for nokken fantegutter, som skyder med ertesprettet! råbte han og glemte at tale bogsprog. Med opspilede øine gav de sig begge til at stirre ind i lindealléen. Da der ingen sås, gik gamle Olsen bort i grøften og keg gennem det hvide havegjærde.

Kom bare pappen, vi skal nok klage, når vi træffer kapteinen.

[24] Men neppe hadde far og søn sat sig i videre bevægelse, før to halvvoxne mennesker under triumferende indianerhyl haled opigjennem alléen. Det var Hansemand og Johan, som hadde stået gjemt bag hver sin lind.

Gamle Olsen trued med hånden og skreg gennem de hvide læber: Ja vent kjuagutter, dokker skal nok få på den bare ende!

Nei pappen, lad os bare ikke gjøre noget ved det. Hansemand Wang er jo rent uforbederlig.

Hans far stansed forbløffet. Så la han hodet påskakke med et frydefuldt grin.

Å, eg begriber deg så godt, Hannibalmand. Han er bror til Sos – til Jensine, og defforså – – – men han blev ædru fra sin spøgefulde stemning. Ingen frygted mere end han og forstod mindre end han et vist udtryk i Hannibals ansigt. Da han nu så det, blev han angest som børn må bli angest, når de leger dukkespil indunder hyggelige mosgrodde stene og pludselig en snog hvæser dem sin ånde i

øret. Han kjendte ikke sin eneste søn, skjønte ikke, at i lille Hannibals hjerne hadde bevidstheden om det umandige ydre leiret et fond af energisk ondskab, en liden vanvittig ondskab ^[25] med både pigger og horn, og at man kun behøved trykke på det ømme punkt, for at hornene skulde springe frem som bussemænd af en lakeret æske. Allermindst faldt det ham ind, at han under sit forsøg på at være underholdende hadde forekommet sønnen uendelig tåbelig, uendelig fjottet, at Hannibal pludselig var bleven rasende over at skulle ha sin egen karikatur efter sig i Jensines farvande.

Tænker du ikkje på Jensine længer, Hannibalmand? ka er det då for nokke, sei det til pappen, peb han så ynkelig, han formådde. Ti den mest slikkende ydmyghed hadde undertiden vist sig lige probat for veiingeniørens forunderlige anfald som Davidsharpen for Sauls spleen.

Men idag gjorde det galt værre. Hannibal skjøv underlæben op under barten, det så ud som tungen var ude, og lod i den simpleste bergensdialekt al sin galde flyde ud over far'en. Nasallyden var borte. Bare den røde læbe skovled ordstrømmen op: Du er en tosk, du er en spellemand, du er en, du er en ... ingen kan se deg uden at le seg kryl ... du skulde bare se, korldissen du tar deg ud ... æh ...

^[26] Den sorteste bedrøvelse la sig over gamle Olsens ansigt, skikkelsen sank sammen i knærne, gråten vilde til at ta ham, og alleslags trækninger for gjennem ansigtet under kampen for at holde igjen. Endelig fik han sagt, spagfærdigt og uden skygge af vrede: Vi er så som gud har skabt os Hannibal, ingen kan lægge en alen til sin vækst. Men eg må nok sande, ka eg så ofte har sagt: Ingen, ingen holder af meg, ikkje engang mine egne barn, det er bare mopsene, som kjender meg og som ikkje skammer seg over meg.

De hadde tilbagelagt det korte stykke vei mellem Kapteinsgården og doktorhuset. Fru Wang sad og læste aviser og strikked oppe ved stenbordet i skyggen under den gamle ask. Ellers var ingen at se. Hannibal skrued en ny gul cigar i røret og åbned havedøren.

Ja såmeget du ved det snerred han, – du skaber dig ikke deroppe, og ikke kysser du mopsen heller.

Fru Wang hørte fodknirk i gruset og så nedover.

Det led nu på tredie dagen med Mogens's arrest. Oppe på forældrenes

soveværelse sad ^[27]han, ved et bord foran vinduet, det vindu, som skulde git udsigt henover den fuldmodne blomsterfarvede mark, ned til Kapteinsgården imellem de ældede træer, ud til fjordstrimen mellem fjeldsiderne – hvis ikke den store asken hadde skygget. Ruden var åben, en tynd, tynd grøn grenspire, med en-to-tre af de fligede blade smilte indefter mod gutten. Nedenunder var det, fru Wang sad ved stenbordet, dybt fordybet i «Morgenbladet» og «Bergens Adressecomptoirs Efterretninger». Han hørte strikkepindene gå og aviserne rasle. Af og til harked hun med hæs ihærdighed noget op af halsen og spytted det hørligt ud, hvad Mogens fandt ukvindeligt, ja ækkelt. I stuen under lå doktoren og sov middagslur paa sofaen. Gutten kjendte det som en stemning af døsigt mæthed over huset at vide moren, den travle, krigerske mor, fredeligt strikkende og læsende i det grønne og høre far'ens kraftige snork efter laksesuppen. Der kom ikke andre lyder fra huset. Petra og den yngste søsteren, Sanne, hadde fått lov at gå til Karoline Plesner, og kjendte han Hansemand ret, var han tat samme veien.

Alting var så middagsroligt. Ude i askekronen bremsed hvepsene, og på den ikke-åbne ^[28]rude stod tre «ørestikkere» med vinkelbøiede trådfine ben, urørligt fasthæftet til glasset, som om også de holdt siesta.

Man hadde git ham bibelen til fængselslekture, derfor læste han nu Høisangen for sjette gang. Gamle indianerbøger, som han første morgen hadde smuglet med under vesten, hadde vist sig at være tant og forfængelighed, da de kom på siden af Salomos lyrik. Ude i slutningen af bibelbogen hadde han anbragt et penneskaft. Når nogen tog i dørklinken, forvandlede skuepladsen blinksnart til Paulus's 1. brev til Korinthierne.

Mogens var klædt i tarvelig gråt vadmél. Om håndleddet lå den skidne skjortelinning, først længer oppe kom jakkeærmet. Han hadde en nedliggende snip i halsen, som vesten knapped over. Det var en svagelig fyr, fladbrystet, spæd og fregnet. Han hadde far'ens røde hår, men hos gutten lå det i bløde lysgyldne lugger, var ikke som hos gamlingen kortklippet og stivt. Han hadde hodeformen fra moren, et høit, idiotisk hode, ret op fra ryggen, fladt i nakken, fladt på siderne og fladt i ansigtet. Men med det hodet hadde morens far hævet sig fra småbonde op til landhandler ^[29]paa Eidet, med samme hode hadde hendes bror tat forretningen i arv og blit velstandsmand, med det hode endelig hadde hun selv inspireret den unge doktor til himmelstormende elskovsvers. Vilde hun nu

trække dem for lyset og vise ham, skulde han slå hendes næse endnu fladere i skamfuldt raseri.

Bleg og matøied var gutten før, og end blegere var han blit under indespærringen. Mest fordi Høisangen og den barbente budejen til kaptein Plesner alle tre dagene havde sat ham i kjønslig andagt. Denne budejen havde han tilfældigvis opdaget ved at ligge i vinduet og speide efter blakken. Hun gik oppe under stengjærdet ved udmarken og slog græs til grisen, fordi det der var så saftig og vådt. Både igårformiddag og idag var hun kommen igjen til samme tid, og gutten hadde slugt hver hendes bevægelse med vellyst. Solen kyssed hendes hvide skjorteærmer, og det røde livstykket var så deilig fyldt, og stakken løftedes til halvt på barleggen, når hun bøied sig under arbeidet. Gutten tænkte på galehospitaler og det gøs i ham, men lige meget – han kunde ikke la være med sine synder mod naturen. Derfor blev han blegere om næbbet og mattere ^[30]i øinene, og undred sig på, om ikke faren skjønnte noget.

Men Wang hadde ikke for skik at tale med sine barn, sådan rigtig intimt. Uden med Jensine, ti hende elsked han, alene hende i hele verden. Hun fik lommepenge, og hun hadde fåt lov at reise til Bergen for at lære fin syning. Hun bar morgenkaffen op til ham, og når han kom trækkende med den tykke kvartermesteren, pikked han hende på skulderen, hvilket betød, at lidt genever ikke kunde være afveien. Og så drak han og kvartermesteren tørre knerter til sylteflæsket. Hvis det hændte, at Jensine var spydig mod moren, turde denne aldrig smelde til hende eller klage. Sad far og mor og skjændtes ved bordet, var Jensine altid på hans parti. Hun var en magt i huset, størst næstefter ham, så moren selv gjorde kur til hende. Og hun var mindre som en datter end som en æret gjæst, syntes de andre. Mod dem var han anderledes, ærted dem og kneb dem, var han i godt lune, og hadde de overtrådt nogen af hans drakoniske bestemmelser, gik han efter fuldbyrdet afstraffelse omkring med rynkede bryn og sukked lydeligt under måltiderne. Da Mogens ^[31]hadde læst Bjørnsons bondenoveller, syntes han, at der faldt et nyt lys over far'en, og han forsøgte at holde af ham. Ti disse svidende spanskrørslag og denne mørke fåmælted var altså kun tegn på den sarteste kjærlighed til barnene. Jo færre ord, de klipped af sig og jo dystre de så ud, disse mænd i fortællingerne, des mere elsked de jo sine sønner. Det var bare lidt rart at begribe.

Mogens kjendte angstfulde fornemmelser både under brystkulen og i maven. Den *egentlige* straf skulde forkyndes ham idag. Bare, bare, bare jeg får reise til Kristiania til høsten, så kan han gjøre med mig, hvad han vil! endte omkvædet på alle hans betragtninger. Indimellem læste han i Høisangen, som han nu kunde udenad.

I værelset talte ingenting om skjønhedssans eller endog hyggelighedstrang hos ægteparret. Der var en spartansk mangel på sligt. De to senge side om side, med hovedgjærderne ind mod den ene skråvæg, schatollet ved døren i baggrunden, bordet og et par stole var hele møblementet. Jo, et speil over servanten var der og. Men i vinduet ikke en plante, på gulvet ikke et tæppe, på væggen ikke et skilderi.

^[32] Ingenting som kunde gribe indbildningskraften, ingenting som øiet under tanker kunde dvæle ved. Når derfor Mogens eller Hansemand var fordømt til opholdet herinde, vendte de naturlig blikket ud, lod alle sine længsler flyve fra hjemmet, lod dem boltre sig i andre sfærer, Hansemand i Karoline Plesners hjem, – kapteinsgårdens hyggelige stuer var nu det lyseste, han hadde set – og Mogens i omgivelser af mere krydret og åndig natur.

Mogens la sig varsomt ud vinduet for ikke at vække morens opmærksomhed. Han kunde se en strime af elven og eksercerpladsen, den skjulte askeløvet ikke for ham, og videre kunde han på denne side se opover udmarken i fjeldet. Den som var deroppe, hvor trostene flaksed gennem olderen og bjældekoen prustende brød ind i krattet, mens alle de andre kjørene dovent tygged drøv og vifted med halen. Solen hadde nærmet sig fjeldkammen, den skinned gutten i hodet og strødde sit guld ind i askens krone. Og en rift han så af fjorden var blåere end ultramarin. Ved denne blå flækken mellem bladene syntes han al smerten over at være stuebunden, al ubarmhjærtigheden i det livløse og øde kammers, samled sig til en lang forladthedsfølelse, ^[33] hvorunder verden drog ham forbi, sommerklædt og syngende, mens han selv sad i en kjælder. Hansemand skulde i slig en stund ha følt trang til at slænge sig ud, gjerne ned i hodet på den læsende mor, og om han kom fra det med livet, svinge sig over gjærdet og med bærsærkerkraft storme rundt, kyssende og omfavnende træer og stene, dyr og mennesker, bare ikke dem fra hans eget hjem. Denslags vildmandstilbøieligheder var blit udryddet hos Mogens, livet hadde lært ham

moderation. Vist følte han sig lokket af sommerdagen og vist haded han sin mor, som lod al den magtbrynde, hun ikke fik anvendt på manden, gå ud over børnene. Men skulde han øve nogen lignende bedrift, vilde det bli at spytte ned i hendes stråhat og bagefter nægte, som det gjaldt livet.

Den skikkelige bager Olsen og veiingeniøren dukked frem nede paa veien.

En indespærret morder kan ikke bli stort hvidere ved at høre tømmermænd bygge skafottet i fængselsgården, end Mogens blev det ved synet af de to. Han trak sig ind, stod et minut åndeløs spændt, men da han hørte trin i havegrusen, hørte moren hilse, sprang han ^[34] mod døren og husked ikke, Jensine hadde fåt ordre til at låse den. Med knyttede næver jog han så rundt i kammeret på tå, som var gulvet en gloende rist og kunde han ikke skringe.

Der var altså straffen!

Han skulde sættes i lære hos bager Olsen på Eidet! Aldrig komme til Kristiania, aldrig ta artium! ... Fordi han hadde spilt hasard med kapteinens Kristian og solgt sin fars bøsse for at få penge!

Der var straffen! Så ofte hadde doktoren truet med det, nu blev det alvor.

Som hos Hansemand gik også hos Mogens stormgangene snart over. En tanke kom listende: endnu var Polen ikke tabt. Der var et middel til at forsone far'en: kaste sig på sine knæ, perse tårerne frem og forsikre, at han følte sig som det mest skyldbetyngede kryb, love hulkende at bli et lys, skringe ud at han blodigt angred hele sit liv. Agere sønderknust. Det var jo løsenet for fred der i huset: bøje sig. Han satte sig ved bordet igjen, overvældet af sin glimrende idé, feberagtigt tyggende på sine negle, der reves fliser af, blodet pibled frem, og han balled lommetørklædet omkring fingertuppene. Ja det var greit! Heller fornægte ^[35] sit inderste væsen, når det gjaldt så meget, end at trodse og bli sat i bagerlære.

Og sekstenåringen gav sig til at le lydløst. Der var ikke tvil om, at hans taktik vilde frelse ham og med tiden skjænke fædrelandet en dygtig akademiker.

De sad og snakked nedenunder vinduet, kaffekopper og teskeer klirred. Morens røst var saa dannet og mild, det blev den altid i fremmedes selskab. Men børnene, som ikke kjendte til hendes ungdomsdrømme, til hendes trang efter harmoni, efter de fine former, børnene, der kun var fortrolig med den side af hendes væsen, som skuffelserne hadde vrænget ud, syntes ved slige leiligheter, at hendes stemme lød svært affekteret.

Doktoren kom ud til dem, Mogens hørte det på goddag'erne og skrabningen med feltstolene. Han stilled sig lyttende ved vinduet, men turde ikke kige ned. Nu var vel far'en grundende og mørk og sukkende over sin vanartede søn. Men der lød latter, den store fars fine hivende latter. Det var *for* mærkelig, at han glemte sig i den grad! Mogens måtte kige ned, men kom straks ind igjen med luggen. Var det ikke akkurat som far'en netop hadde ^[36] husket ham og skulde til at se op? Han satte sig stille ved bordet, foran Paulus' 1 brev. Og ganske rigtig, der kom det i trappen. Han samlede al sin energi til den forestående scene, fik ved at stikke lommetørklædet i halsen et par tårer frem, og med panden støttet i hånden gjorde han nogle forberedende snufs. Imidlertid var døren låst op, han syntes allerede far'en fyldte hele rummet bag hans ryg. Så kom han op til bordet, en lang arm straktes ud, og vinduet lukkedes. Gutten stirrede ned i de ord: Men den åndelige bedømmer alle ting, men selv bedømmes han ikke af nogen, – *mon* der egentlig ikke skulde være semikolon foran et men med efterfølgende subjekt og prædikat?

Doktoren hentede en stol og satte sig. Den ene albue la han i vinduskarmen, med den anden hånd bøjede han guttens arme ned under bordet.

Se på mig!

Mogens sendte ham et blik, så flygtigt som doktoren selv kun sendte sine egne kreditorer det. Men han opfattede et ansigt, over hvis ene halvdel der faldt et stærkt lys, langt ind i skjægget, og ansigtet var meget «absolut».

Når jeg siger, at jeg ikke har sovet de tre sidste nætter af sorg og græmmelse over dig, ^[37] min gut – – her holdt han inde med et blik som hos en pløende bonde, når han træffer på nedgravede myntsorter i den gjenstridige agerjord. Mogens hadde kastet sig ned over bibelen, og mens gråten sled i hans smalle krop og de rødlette hårluggerre lå udover bogens skindbind, væltede der ord ud af ham, som gjorde doktoren først perpleks, men da han *begreb*, at gutten virkelig var gåt i sig selv, fuld af taknemlighed mod forsynet. Dette var mere end han i de sidste år hadde vovet at håbe. Den lange trodsige knægt lå der som en orm og vred sig under selvanklagens piskeslag, og altimellem lød der løfter om bod og bedring, absolut underkastelse, løfter som kom fra et knust hjerte. Doktoren lod ham kile på og hørte forelsket efter de søde snufsende lyder fra ansigtet mellem de koldrøde guttehænder. Nei jeg *må*, jeg må bli et nyt menneske! – var det

sidste, gutten råbte.

Det var blit fredeligt stille, som i et tomt kapel. Kjærtegnende la han sin hånd på den udpersede snegl af en søn og sa: Du ved ikke hvor det har gjort mig godt at høre dig tale således, min gut. Du vil ikke komme til at ^[38]fortryde det – – din mor vil det også glæde – – – – –

En stund efter sad Mogens nede ved stebordet og drak kaffe med de voksne, høilig misundt af Hansemand, hvem frygten havde drevet hjem fra den forbudte Kapteinsgård, og da doktoren senere kjørte opover dalen i praksis, sad Mogens bagpå karjolen og førte tømmerne.

III.

^[39]I tidernes løb havde Hannibal opnået at bli tålt af doktoren uden som før at måtte være skive for hans spydigheder. Wang var hans ideal, derfor havde han med utrolig energi spist skoserne i sig, bøiet sig og bukket og gjort umådelig snille miner til slet spil. Forholdet var nu kommen så langt, at doktoren fandt behag i at se den unge mand om sig, i at stive sig op på de små kastanje-øines beundrende glans eller i overbevisningen om, at det lille ansigt var parat til hyldningens latter ved hver mindste leilighed. Naturligvis faldt det ham ikke ind at tale med personen om alvorlige emner, og paa tomandshånd afskydde han ham. Flere måtte være tilstede; doktoren overså ham da gjerne til en begyndelse, vendte ryggen mod ham, og når han en stund hadde ført talen ^[40]med lensmanden eller præsten eller en af officererne eller hvem det nu kunde være, ynded han ligsom tilfældig at vende sine øine mod baggrunden, hvorfra de vendte tilbage forfrisket ved et streif over ung Hannibals forståelsessvangre åsyn.

Heller ikke fru Wang hadde noget mod veiingeniøren. Hun var under sit treogtyveårige ægteskab ikke bleven forvænt med opmærksomheder og sattes derfor i en mild pigestemning ved den chevalereske optræden af en ung brun mand, der endog hadde kunnet finde nåde for hendes husbonds øine. Den korrekte sorte påklædning, den fyldige bart og det lange evighvide cigarrør vakte behagelige minder.

Imidlertid var det blet skygge over denne side dalen, og endnu sad de to ved

bordet. Gamle Olsen hadde forlængst sneget sig unna, fundet sin mops og med den på armen gåt på besøg i hønsegården bag stalden. Nu lå han oppe i haven under et kroget æbletræ og røg af sin snadde.

I den strime af elven, som kunde sees, var der et messinggult gjenskin af lyset i birkenes og oldrenes trætoppe, og depotet derborte var en skat af rig rød solslirket farve. Eksercerpladsen ^[41] var tom idag, hele bataljonen var tat ud over fjordveien for i et vanskeligere terræn at gjøre krigsprøver. Det gjorde det så ensomt. Ikke engang under flagstangshaugen, hvor officersfruerne pleied at spille Kroket, var der et liv at se. Moerne opover dalen og fjeldet på den anden side strakte sig brunagtige og lyngtørre i det stærke lys, og himlen derborte hadde en uendelig sart, næsten hvid grund, mens den ret over dette fjeld var dyb og blå. Omkring doktorhuset jog de livslystne svalerne, hev sig gjennom luften, kasted sig i kreds med svirrende vinger, eller før øiet kunde følge dem, var de over elven, rundt depotet og tilbake.

Jensine stod inde ved kjøkkenbænken og hugged chokolade med en sløvet bordkniv og en hammer. Hun nikked iblandt over det blomstrende halvgardin ud til «Gamle-Erik», som sad paa en stubbe foran den åbne stalddøren og bandt en ljà til det nyskårne skaftet. For det led til den tid, at græsset opunder frugttrærne skulde slåes. Gamle-Erik var indpå de femti, hans ansigt, brunt og furet på kryds og tværs, minded om en frossen halvrådden kålrabi; de grå og stive skjægstubberne kunde ^[42] være rimnaale i kålrabiens spidse ende. Han hadde en rød uldskjorte, stoppet med alle sorter garn, og hans bukse var saa sammensat af stopninger og lapper som en gammel pukstenhuggers. Smudsighvide sokker og træsko hadde han på benene. Skjønt han til hverdags bar armodens og urenlighedens billede, så en frøken heller vilde kysset en vaskefille end med fingeren røre ved hans bukse eller hans uldskjorte, hadde han paa sit kammers over hestestalden hængende et lager af stasklær. Det var hans lyst her i livet, i klær satte han sin formue som andre sætter sin i aktier eller porcellæn. Kun når han gik i kirke og når han skulde kjøre til Eidet efter en sæk mel eller en kasse øl, tog han en blå klædesbukse, et par snørestøvler og en brun vadmelsjakke på sig. Den gamle sammensunkne soldaterhuen, som han hadde kjøbt af en rekrut, bytted han da med en skindhue, hvad enten vinterfrosten knaged eller sommersonen heded.

Hansemand, i de blaa- og hvidstribede bomuldsklærne og med den fireskillings halmhat på hodet, viste sig i døren, og da Sossen så ud til at være på godt humør, tren han nærmere, gik helt bort på tærskelen til det åbne ^[43]spiskammer, stak hænderne i lommen og stirred paa butterdeigskagerne, som han selv havde hentet om formiddagen. En, to, tre, fire ... tyve! talte han og sa derefter betænksomt: Du Sossen, du skulde lægge en avis over, der er slig bråte fluer på.

Se her, sa Jensine og slængte et stykke chokolade henover køkkenbænken, så det for ind under en af de uvaskede underkopper fra kaffen – se her har du en bitte, men føis dig så ud!

I det samme stak fru Wang hodet ind; Hansemand, som havde fåt delikatessen mellem tænderne, snudde sig instinktmæssig med ryggen mod hende.

Vil du ikke komme ud og sidde med os Sossen? Ved at se hendes ansigt måtte Jensine tænke på daguerreotypien inde i albumet, hvor moren, tyve skjærsommere gammel, sad huldt smilende i krenoline.

Øsh, hvor du ser oprømt ud! svarte hun spodsk.

Men uden at høre stormed fru Wang ind, ti hun havde fundet Hansemands holdning mistænkelig.

Hvad er det du suger på? skreg hun.

^[44]Öngøntøng! kom det grødet fra Hansemand.

En lusing af hendes knoglede fingre fik ham til at danse bortover gulvet. Så satte hun hænderne resolut i siden, og de sorte hagebånd, som hang ned fra stråhatten, dirred under hodets rasende kneis. De grå øine blev til to grå stålskillinger.

Såmeget du ved det. Hansemand, imorgen smager du ingenting, hverken chokolade eller tebrød eller noget, tyv, der du er, *tyv!* Og du! vendte hun sig til Jensine, – hvor kan du stå her og ikke lægge mærke til, at gutten stjæler!

Gå nu bare ud med dig, der blir bare ufred, hvor du er henne, svarte Jensine utålmodigt.

Ja må der ikke bli det, når man har så'nne rakkersbarn! Pappa skjænder på mig og er færdig at jage mig ud af huset, fordi udgifterne er for store, og så

kommer det af, at disse ugudelige ungerne ligger og stjæler alting.

Jensine gav hende et langt blik, som hun søgte at lægge medynk i. Hun fandt den så uhyggelig hos sin egen mor denne hurtige overgang fra en mildtsmilende gammelkoket kone til en hektiskrød kvind med arrige øine. Men ^[45]i blikket kom der den rolige borgerkvindes foragt for den skjældende vaskerkjælling, og moren skreg:

Ja stå der og prøv på at trodse mig! jeg skal vise dig, at jeg endnu har magten i huset! – du skulde skamme dig dit lange drog der du er!

Hih, hih, det er på tide du går ud igjen til din søde Hannibal, svarte datteren med en spydig grimace. Forresten kan jeg si dig, at Hansemand *slet* ikke har stjålet, for han fik det af mig, og derfor skulde du vogte dig, før du således lar raseriet ta dig.

Her brød Hansemand ud i den retfærdiges hulken. Han havde stået i baggrunden og længtes efter denne vending, ti han vilde nødig ødelægge sin gode sag ved at være grov i munden.

Ja det er det samme, vi gir ikke ud en ort og tolv til chokolade, for at du skal forære den væk – og desuden, hvormange gange har jeg ikke sagt ham, at vi ingen kjøkkenskrivere vil ha! – så ud med sig far, og prøv at komme her ind igjen! Derefter knufled hun ham ud med knæet, og vendte tilbage til spiskammeret.

^[46]Han har vel ikke rørt noget her – en, to, tre, fire ... tyve, nåja, var jeg ikke kommen nu, hadde han vel reist med halvparten af butterdeigene!

Huhuhu – huhu – vilde jeg tat af dem, kunde jeg gjort det, da jeg hentet dem, hørtes Hansemand fra gangen.

Gamle-Erik ude på stabben hadde nu gjort ljåen færdig. Han reiste sig, gik på sine modbydeligt hjulbente stolper ind i stalden, kom ud igjen med en kost af birkeris og gav sig til at feie gårdspladsen.

Jensine blinked opmuntrende til ham, nu moren og Hansemand var væk. Da chokoladen var hugget og vel forvaret på øverste spiskammerhylde, begyndte hun at vaske op kaffekjørlerne. Og mens nynnede hun med jæpende humor en vise, som en korporal hadde lært hende:

O følg mig til stranden,
Jeg elsker kun di-i-g,

O følg mi– ig til stranden,
Jeg elsker kun dig.

Petra og Sanne viste sig udenfor vinduet og lidt efter Karoline Plesner, som vel havde måttet klappes af fru Wang. Ingenting fandt ^[47]Jensine væmmeligere end denne morens måde at være kjærlig mod fremmede velklædte barn. Petra var en fjortenårs jentunge, som lignede Hansemand med det opvakte fjæset og de lyse-lyseblå øinene, men af vækst var hun slankere og finere. Den elveårige Sanne havde noget buttet og tungt eller hjælpeløst over sig, og hun så ud som om hun aldrig tog et skridt for egen regning. Begge søstre var klædt i gråbrunt grovt hjemmevævet tøj uden stas hverken fremme eller bag. I halsen hos Petra var en hvid strimmel, hos Sanne ingenting. Deres kjoler gik kun til knæerne, hvorfra var rød- og hvidringede bondegarnsstrømper af samme sort som Hansemands over smalleggen. Sanne havde endnu en ting fælles med den et år ældre bror – halmhatten. Petra havde drevet det til at få sig en brun en af finere strå og med røde bånd i. På hendes alder var Karoline Plesner, som i udseende og klær var en prinsesse ved siden af de to søstre. Alle tre stod en stund og betragtede Erik med kosten. Så kom Hansemand, endnu rød om øinene, hoppende ud midt imellem dem, sled til tegn på sin kærlighed Karoline i den gule fletten, og da hun blev rød og furten, satte han i at ^[48]le af flauhed. Med ét gjorde han et spræt og hang efter armene i stalddøren, hæved sig op og hæved sig ned og rødmede af taget. Men istedenfor at beundre ham løb damerne sin vei på Petras forslag, Hansemand kom på gråten og lod sig dumpe ned, så det sang under kloggerne.

Hansemand, gå bort på Oppegård efter melken – en kande i aften. Og imorgen må de sætte af to – sig det! råbte Sossen ud til ham. Han klavred over det gule havegjærdet, og da han kom ud i græsset, som hørte Oppegården til, begyndte han at gråte.

Endelig havde Jensine kun tilbage at lave børnenes aftensmad istand, komisen hakket hun i terninger under brødkniven og la dem op i de tre dybe tallerkener, så mangled bare melken.

Erik, kom herind med dig! råbte hun gennem vinduet. Erik slap træskoene af ude og viste sig med soldaterhuen i hånden.

Er du snart færdig med kostingen, Erik?

Å ja, so på lag.

Skal du på sjau iaften, Erik?

Nei tænkje da då!

[49] Jamen du ved jo, at du er en pigernes Jens, Erik?

Erik grynted bare til det.

Se her far, har han to kager, det er butterdeig, fint – begriber du, og så tar du trøien på dig og går og finder kandidat Hansen. Du forstår – behøver kun at hilse fra mig, så ved han, hvad det er. Finder du ham ikke på Kapteinsgården, er han vel på pladsen og spiller krocket. Men la ingen forstå noget!

End sei da då! Tungen smækked ved de ord polisk ud af den femtiårige Eriks dumme fjæs. De to kager gik op i krumler ved at klemmes ind i lommerne på den mangefarvede og megetstoppede bukse.

Og spør mor eller nogen anden, hvor du skal hen, sier du, at du har fåt lov af mig til at gå på Eidet og kjøbe skrå.

Lidt efter kom atter fru Wang ind, men nu hadde hun lagt af sit ungdommelige ansigt i gangen.

Tror du Sossen, jeg tør by ingeniør Olsen en af pappas cigarer? Han har røgt op sine –

Nei det ved du meget godt, at du ikke [50]tør. Pappa har jo forbudt os allesammen at sætte vor fod på kontoret.

Jaja, så får det være, til han kommer hjem selv, svarte hun spagt.

Ja, det får det rigtignok.

Nu er du jo færdig Sossen, vil du ikke komme ud til os snart?

Å jo, jeg kan vel altid det, san!

*

Ingenting ualmindeligt var der over Jensines person, ingenting sart eller fint eller kvindelig vekt eller denslags, ingenting stolt i holdning eller øine, ingenting sort og mørkt og sydlandsk hverken i øienbryn, hår eller hudfarve. Og skjønt hendes fars ideer om vadmelets og de simple stoffers formålstjenlighed, om de mørke farvers noblesse, om kniplingers og garneringers vederstyggelighed og uskjønhed, ikke længer hersked over hendes klædedragt, var den dog meget enkel og billig. Hun hadde og engang gåt klædt som de to yngre søstre. Nu var det gråbrune grove hjemmevævede tøy afløst af et gråt mygt stof, og

bondestrømperne byttet med lyse halvsilkestrømper, ^[51] som vistes over de nette ankelsko, når hun sad med det ene ben over det andet eller jaged rundt under legene. Hendes hat var af samme sort som morens, hvidt fint strå og af facon som et grydelåg. Men hagebåndet havde hun ikke. Om livet var der et lærbelte, som fik kjolerynkerne i brystet til at hvælve sig ganske behageligt udefter. I kjolehalsen var syet en høi stiv fløielskrave, der favned om den hvide hud og grov sig op under hagefylden. En guldbrystnål med kamé, konfirmationspresent af onkelen på Eidet, gav fornem værdighed til den tarvelige kjole. Hun var en middelhøi skikkelse, i de sidste år havde benenes, barmens og armenes vækst i omfang og muskler gjort hende tapper og firskåren. Og ansigtet var sundt og åbent og pent uden nogenslags interessante tillæg. Til hverdags var det gjerne barskt-humoristisk, siden hun havde alt stellet med søstrene og broren, og var hun i dårligt humør, havde hun øienbrynene grættent optrukket. Men nu iaften, hun efter Gamle-Eriks gjenkomst gik til stævnemødet, var der bare hensynsløs livslyst over hende. Hun så ud som om hun kunde sende en kraftig ed ud af den bestemte munden og la en endnu sundere ^[52] latter følge efter. Med spænstige trin skridted hun op gjennem havestien under æbletræerne og kirsebærtræerne med de lave stammer, de vredne grene og frugtbare saftige kroner. Rundt om stod græsset alenhøit, blåfiolette blomster af den duftende karse hadde skudt op på de fugtige steder, og stille, stille stod hele haven og hørte efter akerriksene frå Kapteinsmarken og Oppegårdsjordene på den anden side. Bare Jensine pusted. Hun kløv over stengjærdet, ti grinden pleied knirke, så det hørtes ned til elven, og kommen op i udmarkens lune luft, speided hun tilbage. Under asken sad de og spiste, moren og Gamle-Olsen og Hannibal, småbarnene var lagt. Ingen ante, hvor den knibske Sossen nu hadde sin gang. Hun gik videre, opover og henover, suged brystet fuldt af orrektrattets vellugt og lo til potentillaens spæde guldblomst på grønsværet. Hun kom forbi kapteinens «Rauen» som glodde betænkt, og forbi kjøer, som lå og tygged drøv med kloverne indunder sin uhyre bug. Enerbuskene hefted sig til kjolen, orrekvistene dasked hende, trostene skvat ud af sine sovesteder, og da hun kom til den halvt-udtørrede bæk, kasted en vældig padde sig plaskende ^[53] midt ud i en pyt. Endnu tyve skridt, så vår hun på mødestedet, en liden sænkning, hvor to mennesker kunde ligge godt skjult for al verdens kikkerter nedenfra bygden. Her hadde stå tykt stivt sætergræs for en måned

siden, nu lå det nedklint langs jorden. Til tre kanter var der older, til den fjerde en stenskrænt op, dækket med grønt mos og sirligt lav, og udfør den hang en hundredårig birk. Udmarkens mest idylliske flæk, et terra incognita for alle andre, havde Jensine udvalgt for sig og sin elsker. Han lå der på sin udbredte regnkappe og røg cigar.

Nu min pige, wie geht's und wie steht's.

Å Kasper, hvor deilig dette er! råbte hun næsten hulkende og kasted sig ned ved siden af ham, slog armene om halsen hans og kyssed ham vildt. Bagefter slang han cigaren og krysted hende ind til sig, mens hun laa med hodet slapt bagover, munden halvtåben og øinene blanke af henrykkelse, eller det var af varmen efter gangen eller gjenskinnet af det hede ansigt. Men både han og hun var lykkelige, som to menneskebørn kan bli lykkelige.

De indtog sin yndlingsstilling: hun liggende på ryg med hodet i sit grydelåg af en hat og ^[54]han med hodet i hendes arm, og begyndte at tale fornuftigt.

Hannibal Olsen er nede.

Jeg ved det.

Hvordan ved du det?

Hansemænd og Johan kom galloperende op på kammerset mit og berettet, hylende af vellyst, om en bedrift, de havde bedrevet med en ærtesprætter. Skurkene svor på, at manden havde brølet af smerte. – Forresten synes jeg, du kunde begynde at gi ham håb nu. Jeg reiser jo til jul.

Nei Kasper, jeg vil aldrig gifte mig.

Å tåtåtåtåtå – vil hun ikke det, stakker. Hvor du er sød Jensine, når du så'n er bestemt.

Hun bøied sig over ham og så ham ned i ansigtet, et uendeligt hvidt og skarpt ansigt, skjægløst og hårdt, med øienbryn, som gik i en sort streg fra tinding til tinding, tværs over den høiryggede keisernæsen. Og øinene var ikke åbne helt, men var to langelige blanke striber, som lo mod hendes blik og fulgte det opmærksomme og med større magt end om de havde været vågne.

^[55]Har du samvittighedsnag over dit levnet Jensine?

Nei for den sags skyld, men jeg kunde nok ønsket, jeg hadde vokset op i andre forhold eller var blit opdraget mere til dame, som du sier.

Gråter du noengang for min skyld Jensine?

Du skal ikke være altfor indbildsk heller, far. Forresten gråter jeg iblandt.

Ja, se sligt er forgalt min pige. Som jeg så ofte har sagt,^[51] bør du lægge dig efter den zoologiske methode. Min forelskelse, siger du, i den magre djæveln, som desværre har forført adskillige pigebørn før mig, er intet andet end moderinstinktets overbevisning om, at en forbindelse med ham kunde skaffe mig et kraftigt afkom. Da han imidlertid i elskovssager er ligervis som en hane, der kan elske femti høner i løbet af tolv timer, vilde det lidet både både ham og mig, om den vingede Hymenæus bandt sit slør om vore pander. Derfor må jeg forberede mig til afskeden, at den kan blive så let og uden smerte som mulig.

Ved du, hvad som gjorde, at jeg blev forelsket i dig Kasper?

^[56]Næ.

At du var ærlig.

Hør Jensine, jeg har sagt dig det og du må lære dig at fatte det, mit væsens kjærne er egoisme, og af karakter er jeg en moderne Reinhart i det uendelige Reineke Fuchs-skuespil, som livet er. Vi er alle selvkjærlige dyr for naturens åsyn, men i høiere eller lavere grad. Din egen far for eksempel er ikke mere end kalven i forhold til mig. Hans egoisme er plump og primitiv og gjør ham selv livet surt gennem at gjøre det surt for hans omgivelser. Min egoisme er – åh af en så langt intelligentere kvalitet!

Ja men det var ærlighed, vi talte om, mod mig ialfald var du ærlig, og du var den første, der trodde jeg var et menneske.

Herregud Jensine, hvor du er kortsynet! At jeg før vort hemmelige ægteskab varskudde, at jeg ikke vilde gifte mig med dig, deri er ikke mere storhed end der er storhed hos kaptein Plesner, når han vil skyde på skive og skriger til sine børn: afveien der! Han vil gjøre sine sager med god samvittighed. Og hvad det anbelanger, at jeg som velanbefalet ^[57]candidatus philosophiæ lærer ti børn katekisme med et alvor, som var klokke Midtrebø værdig –

Jeg beundrer dig Kasper! afbrød hun og rykked ham ind til sig, saa den stærke næsen hans killed hende i brystet.

Ja det gjør alle pigebørn af din sort det, Jensine. Hadde de været en kjende intelligentere, vilde de gennemskuet min overfladiskhed. Blegsottige teologer,

der kan tale med dannelse om pinestedet, tiltrækker overspændte småpiger med sin evne til på en prik at kunne ligne det billede, som de yndige pusselankemennesker har dannet sig af den lidende Krist. Men hjemmegjorte jomfruer af din alder, min søde, tiltrækkes helst af små mesfistoer fra andre landsegne. Jer ubevidste trang til reaktion mod den gamle slægts indflydelse og jer ligeså ubevidste flauhed over en begivenhedsløs ungdom, får jer til at knæle andagtsfuld for den, der lysende af selvsikkerhed brænder af sig et par helvedsraketter, og har så fyren om sig en duft af levet liv, er det kun en glorie mere.

Denslags foredrag havde altid en virkning på Jensine, så hun måtte kysse ham og i sit ^[58]stille sind ønske sig vel gift med ham. For hun følte sig sikker på, at det kunde bli et rigtig hyggeligt ægteskab alligevel, et ægteskab, hvor han skulde få det langt bedre end han kunde ane nu. Men når han ikke vilde så –

Det kalder man kvindelogik! lo Kasper, da han efter sin selvnedsættende tale blev kysset og kjendte hendes stærke fingre krabbe kjærtegnende om i håret.

I grunden du Kaspar, har vi det deiligt her på regnkappen din! – alt det fine birkeløvet over hodet – og så sommernatten og oldrene rundt omkring – hahahaha hvis pappa så os! eller nogen af de andre! jeg som går dernede for det knibskeste hakkebræt! – men du reiser jo du Kaspar – til jul.

Hys barn, ingen sure miner for det. Lad os kun ligge her så ofte, vi kan for godveiret, og kige op i himlen. Siden har vi erindringen, – skulde du vælge den bedre del og gjøre ham lykkelig denne Hannibalsen, denne tabula rasa, som du kan forme til menneske med din fra fader og moder nedarvede hersketrang, så –

Egentlig synes Jensine det var taktløst af ^[59]ham at nævne Hannibal i samme åndedræt, som han bad hende kaste alt tilside for nattens poesi. Men hun la bare hånden på munden hans og sa: Du ved, jeg glemmer dig aldrig, Kasper.

IV.

^[60]En uge før jul, en dag da kviksølvet i det gamle reaumurtermometer under verandataget viste tyve kuldegrader, da en ubønhørlig dødfrysende østenvind

sveifed nedigjennem dalen og vifted i træerne uden at ryste af den fastfrosne sneen, en dag da selv kajerne og kråkerne og spurvene havde gjemt sig, fordi alting var så øde og fordi himlen, gud ved hvorfor i slig en frost, havde trukket på sig en gråfarve, som passed for en marts Morgens silregn, slig en dag havde Jensine listed sig op på forældrenes iskolde soveværelse for at se dampskibet bryde sig vei i fjordisen. Hush, hvor det grøssed i hende! Hænderne nedenfor de blå angora-ulds pulsvanter var fioletteblå som skulde de til at gå i forrådnelse, og de hang slapt frem på kjøkkenforklædet. Naturen ^[61]derude, landet hun så, fjeldsiderne og gårdene langs fjorden, det var så ribbet og skånselsløst forladt altsammen. Det ulykkelige lys fra himlen og snemarken gjød sig ind i hendes ansigt og gjorde øinene glasagtige og huden fattigslig og grå. Hun vidste, at dampskibet midt derude i al den snedækte isen, at det var grønt, men det tog sig ud som sort, og det åbne vandet udenfor var endnu sortere. Røgen, det var vel med den som med røgen fra kapteinshusets skorsten derhenne, at den knapt fik trængt sig ud af piben, den kastedes flad ned over agterdækket og soded vist alting til. Skibet hugged og hugged og kom sig nogle alen indover, slog agterover og hugged på igjen. Hun måtte kunne høre drønet af isflagerne, syntes hun, når de brødes over og krasedes op om bougen. En to, tre, fire slæder travede udover fra Eidet, så en til. Etsteds på isen stansede de op og ventede, mens dampskibet brød sig længer ind. Endelig kom den lange brystne tuden, skibet lå stille, slæderne vovede sig nærmere.

Ud af kapteinsalléen dukkede fire mennesker, og Jensine fandt ikke der blev trøsteliger i landskabet for det. De to var Petra og Hansemand, de andre i de deilige skindbræmmede ^[62]kåber og med skind om halsen var kusinerne, Malli og Sissen. De kom fra sine sidste skoletimer hos Kasper. Kusinerne satte pludselig på sprang, uden at si farvel løb de over broen og ind på pladsen. De havde rosinsuppe og fiskeboller at glæde sig til de, men Petra og Hansemand havde høist en gang om ugen så pas mad at frydes ved. Spegesild og sirupsuppe og ludefisk med tørt brød eller lignende vonde retter var det almindelige på doktorens bord. – Petra og Hansemand, stakkars mennesker, de havde ingen hast. Som sædvanlig gik de hver for sig, Petra tyve skridt foran broren. Ikke det lille stykke vei gad de gå sammen engang. Det var også hjemmets indflydelse, dette at søskendene ikke kunde slutte sig til hverandre. Vant til at bli sladret på af

hinanden som de var, vant til at se den ene foretrukket for den anden alt efter forældrenes lune, havde de lært sig til at være sparsom med fortroligheden. Al sin trang til venskab og fortrolighed la de på udenforstående. Petra betrodde sig kun til Gamle-Erik eller Karoline Plesner. Hansemand havde lært sig til at lyve for alle undtagen Johan. Stakkars gut, hvor han så forknyt ud som han gik dernede ^[63]i veien med alle bøgerne i den blåfrosne næven. En husmandsgut lignede han i den der skottehuen uden bånd og med det røde bondeskjærfet om halsen. Huen havde Mogens gåt med i tre år før ham. Mogens, han var i Kristiania han, og i brevene hjem løi han, så det var ækkelt. «Kjære forældre, jeg er aldrig sammen med Kristian Plesner, thi jeg indser nu hvilket uheldigt selskab han er for den, som vil være flittig.» Men til Lars-Ola, gårdsgutten, havde Kristian skrevet om sine sviregilder, hvor Mogens drak sig plakatere end en alke.

Atter tudede dampskibet, det var vel efter flere slæder.

Men Jensine overvældedes af al uhyggen, hun slap sig ned på en stol, kastede hodet mod bordet og vandede sig og jamrede sig, mens hun trak pusten hikstende og det ised i tænderne: Å Kasper, Kasper, den som kunde følge med dig! Bare være der, hvor du er! Men ikke to daler eier jeg, så jeg kan komme bort. Å Kasper, Kasper du holder ikke af mig, du *kan* ikke holde af mig, så dum jeg er! Penge, penge, penge – havde jeg bare havt penge, skulde jeg også lære mig dette – dette chic, som du siger – ja Kasper, det er ikke andet ^[64]som mangler. Jeg har ikke fåt lov til at bli nogen dame, jeg har ikke fåt lov til at ha besætning på mine simple kjoler, jeg har ikke fåt lov til at spille pianoforte, jeg har aldrig havt fornøielser, derfor er jeg blit så ukvindelig – så – så – sa rar og spids! – uhuhuhuh –

Nei men Sossen, græder du virkelig?

Hendes mor hadde trådt ind, sagte og uventet, som et langt liv på jagt efter børnenes underfundigheder hadde gjort hende det for vane. Hun kom helt op til vinduet og gav sig til at kløre med neglene på isen, ti hun var generet for den voksne datter, som på flere år hverken hadde snasket eller gjort andet galt, og derfor hadde slig magt.

Hvad er det Sossen, kan du ikke si det til mig? Hun hadde trang til at græde med hende, fru Wang, og hun tørsted efter lidt fortrolighed, men det var hende ikke mulig ligeoverfor en af sine egne at lægge en antydning af mild bevægelse i

stemmen. Den var stærk og hård. Men over de store tåbelige ansigtstræk, disse træk, som var blit simple og stive og lange af ærgrelse over, at livet ikke havde svaret til pigedrømmene, over dette flade forstenede ^[65]ansigt kom der en skygge af et smil og minded om daguerreotypien nede i albumet.

Og så er du her i kulden, sa hun videre og klapped datteren på håret. Jensine reiste sig ved berøringen og gik med faste skridt ud.

Nei men Sossen!

Du behøver slet ikke ødsle din venlighed på mig. Du har yngre børn, som kunde trænge både mildere ord og mindre kulde.

Tja, det er med hende som med de andre, sukked fru Wang, – de skjønner ikke, at man vil dem vel.

Da Jensine kom ind på sit og søstrenes værelse over gangen, sprat Petra ud af sin seng, hvor hun havde ligget så lang hun var.

Uf, jeg trodde det var mamma jeg! sa hun rød af skrækken og med munden fuld af mad.

Du må ikke sladre Sossen, jeg tog bare en skive i spiskammerset, for jeg var så skrubsulten.

Når Sossen så ud til at ha sorg, kunde de gjøre hvad de vilde uden at bli klaget. Derfor hadde Petra ikke tat i betænkning at servere hende årsagen til sin pludselige forvirring. Og mens søsteren satte sig tilrette foran ovnen, ^[66]trak Petra det påbegyndte smørrebrød frem under sengen og gnaged videre. For det var en tyk snei, af den sort som Gamle-Erik pleied æde.

Værelset var af facon som forældrenes, og hadde udsigt opover dalen et stykke. Her var småting, som hygged på væggen og de to kommoder, illustrationer, klippet ud af «Skilling-Magazin», glansbilleder, som Sanne hadde klistret op over sin seng, der var pene æsker, der var dukkehoder og to bulbidere af stentøi og lignende nürnbergerkram. Jensines seng hadde et hvidt lagen over, og foran lå et firkantet tæppe. Hverken Petras eller Sannes sovesteder hadde denslags luksus. Søstrene måtte stige ud på det nakne gulvet, når de om morgenen forlod de grove ulddækkener. Ved vinduet over det eneste bord i værelset lå nogle skolebøger og tavler og slængte.

Vi skal vel bare ha spikkesild til middag idag, kan jeg tænke, siden pappa skal

ha kortklub ikvæld. Spikkesild og ikke suppe engang, jo det er deiligt! Hos Plesner gir de ikke slig mad til folkene engang. – Petra havde ligget og set på Sossens brede ryg sålænge, til hun syntes, hun måtte si noget. Men søsteren rikked ^[67] sig ikke til at svare, sad bare og glodde ned i ovnspladen med albuerne på sine knæ.

Du Sossen, jeg skal hen – bare jeg – til Plesners i eftermiddag og drikke vin, fordi kandidat Hansen skal reise. Jeg vil da rigtig håbe, jeg får pengene med til ham, for ellers blir det så flaut. Kan du ikke si til pappa, når han kommer hjem, at det går ikke an –

Men i Jensine trak det op som i det gamle urværket dernede i stuen, når det skulde til at slå. Hun sprang ud og smeldte døren igjen for at døive sin hulken.

Petra lå igjen og tænkte, at hun hadde det vel ikke så dejligt Sossen heller, og hun begyndte at græde, tårene rendte nedover de friske kinder og ind i mundvigen, så der blev sjøsmag af brødskorpen.

Er Sossen her? spurgte moren, næsten før hun hadde fåt stikke hodet ind.

Ligger du virkelig i sengen, dit lange dovne menneske! Hvor ofte har ikke pappa sagt –, nei men hvad ser jeg! *har* du nu været i spiskammerset igjen! hvor er resten af skiven? har du spist alt, din rakkertøs! og i sit raseri gav hun sig til at hamre med knytnæven på ^[68] datterens skulder, ti Petra hadde vendt sig om på siden og rullet sig sammen som en snegl.

Op med dig, lange dovendyr!

Ja gå væk først!

Jeg skal gi dig gå væk! skreg fru Wang, hun fik et af sine anfald, hvor øinene spydde dyrisk had og blodet gjorde panden hendes styg at se på. Datteren hylte som en gris, men moren satte sin klo i hendes hår og sled hende ud over sengen, lod hendes krop falde tungt i gulvet og sled hende videre bort til den åbne dør. Der gav hun hende et spark: Ud med dig! Petras hyl var gået over til hæse smertensbrøl, hun krøked sig ihop og brølte, brølte som om hun hadde været under kniven.

Hvad skal du gut? hvæste moren, da Hansemand i et sæt var kommen opfor trappen.

Du er et svin! bed gutten hvast ivei, tog et bøks over søsteren på tærskelen og

fløi lige i den åndpustne frue, som tumled bagover.

Erik! Erik! skreg hun.

Erik kom labbende op på sokkerne. Han havde ikke indfundet sig før, ti han var vant til slige scener og afvænt med at stikke sin næse ukaldet i.

[69] Erik, du er vidne til, at han har slået sin egen mor! hører du, du er vidne til det!

Den gamle halvtussede gårdsdreng havde såvist ikke været vidne til noget. Han klødde sig i sit rodede hår, keg fra den ophidsede fruen til den dødblege gutten, og fra ham til Petra, der lå som et skudt dyr over tærskelen med armene slynget om hodet.

Hører du Erik, du er vidne!

Men Erik så bønfoldende på hende med sit frosne rynkede fjæs.

Å ja, du er jo åndssvag du! sa hun tilsidst.

Og Gamle-Erik pilled velfornøiet ned igjen for at sage videre på vedskierne.

Et øieblik stod hun og pusted ud og overveied følgerne af dette. Der var fare for, at Sossen kunde holde med barnene, og så gav Wang dem ret. De vilde da trumfe sin mor det i øinene i mange dage. Desuden – husholdningspengene for november hadde hun endnu ikke fåt, men hun hadde tænkt at gjøre et slag for dem idag. Kom nu dette – barnene vilde som sædvanlig stå sammen og fordreie sandheden med den største frækhed, gud véd, om han ikke kunde falde på at tro dem – så var [70] der ikke tale for hende om at få betalt broren før nytår.

Gå ned gut! Og Hansemand adlød, skræved meget betænkt over søsteren og listed ned i spisestuen. Han var ræd, ti han kjendte morens måde at fremstille sagerne på. Han hadde lyst at løbe et eller andet sted hen, Oppegård var det sikreste, og ikke komme tilbage før til kvelds. Når faren hadde klub var han så ubegribelig snil og overbærende, opsatte ialfald med ubehageligheder til næste dag.

Imidlertid tiltaltes fru Wang slet ikke ved at se datteren ligge livløs på tærskelen. Hun var ordenlig bange for at det kunde være en besvimelse.

Se og få dig op unge! – al varmen går jo ud – så få dig nu op! Lig ikke der og anstil dig, vi kjender dig for godt, mor. Så op med dig!

Fru Wang vilde for al del ikke la sig mærke med sin uro, derfor gav hun

datteren nogle ligegyldige puf med foden, mens hun hypped på hende. Petra rørte ikke en muskel.

Vil du stå op, unge! – Jaja, jeg siger ikke mere, jeg! Når pappa kommer hjem, skal der bli et hus! Ris på den bare ende skal du få, ^[71]om du så var ti gange femten år! Og du husker, hvad han lofte dig, sidst du stjal – at kom du engang til i spiskammeret, skulde du ikke smage en eneste present i hele julen. Og ingen gotter heller. Nu kan du ha det så godt! Og hvis du tror, du får det nye kjoletøiet, tar du skammelig feil – det skal vi sy til Sanne.

Den ene af Petras fødder løfted sig ved denne trusel til et arrigt spænd i gulvet, lidt efter kom de ord: Da siger jeg, at dere er ordbrydere, det tøiet er lovet mig helt siden ihøst.

Og du tror pappa vil la dig få det, naar han hører om dit nye tyveri! Nei mor, det må du aldrig indbilde dig.

Å, når han får vide, hvorledes du har slidt håret ud af hodet på mig – –

Pas din mund unge! jeg har lov til at lugge dig, når du stjæler. Kommer du med nogen slags løgn, om at jeg har slidt håret ud af dig, så kan du være *sikker* på, at jeg skal klage dig. Å den stakkars pappa, som aldrig kan få fred heller! At jeg skal være nødt til at gjøre ham trist idag, også! – Ja reiser du dig ikke straks Petra, og kommer ind, så ikke mere ^[72]varme går ud, så blir der nu ikke *tale* om, at jeg lægger fingrene imellem.

Dermed tog hun et hop over datteren og gik nedenunder, lettet og taknemmelig, fordi manden ikke var kommen hjem endnu og hadde set hendes bedrift. Hun vidste, at ægte kvindelighed, ikke netop sådan med koket stemme og dyre toiletter, men den med ærbare kjoler og blyge smil, for den bøied han sig, men for mandhaftighed og nattrøier hadde han det eiendommelige ord: uappetitlig.

Klokken blev to, endnu var han ikke kommen. Der var dannet en tyk hinde over den opvarmede hareragout i gryden, og poteterne stod i stegeovnen og fik skorpe paa sig. Men han hadde sagt, de skulde vente på ham idag. Han skulde bare op i Indre-bygden og sage benet af en fyr, som hadde ligget døddrukken i sneen og sovet sig en koldbrand til. Fru Wang kunde jo imidlertid lave Gamle-Eriks mellemmad, tre skiver, tilsammen et kvartbrød, og over hver skive førte hun kniven let, for at ikke det halvsmedede smørret skulde gå for langt ned i

hullerne og ingenting gjøre af sig. Den gamle tosken, som skulde ha det, stod derude i stalden og saged og saged, mens skråspyttet ^[73]randt ned gennem skjægstubberne og frøs til is.

Jensine havde tat sin tilflugt til far'ens kontor som det eneste sted, hvor hun uforstyrret kunde sørge. Ved siden af, i spisestuen, hvor trækubberne dured i ovnen sad Sanne ved det vindu ud mod askestammen og passed på, at Hansemand ikke forgreb sig på kringlerne, som de skulde ha til spegesilden. Hun var fyldt tolv år nu Sanne, og havde med sit lille rødhårede hode opfattet, hvori den stak, hemmeligheden ved at leve behagelig. Den stak simpelthen i at være på krigsfod med Petra og Hansemand. Disse var jo slette personer, som stjal og løi og trodsed og på mange måder bedrøved sine egne forældre Det fandt Sanne for galt og gik som nidkjær frivillig ind på fars og mors side. Derved hændte det, at hun fik givendes ting, som de andre stjal sig til, for ikke at tale om den rigelige løn i en god samvittighed. Ingen skulde forresten se på hende, at hun var så fremfor sig. De runde øinene undred sig enfoldigen, det butte og tunge ansigt var saa hjælpeløst uskyldigt, at hun aldrig kunne mistænkes for at ville gjøre noget for egen regning. Hun havde en lap kannevas ^[74]i hænderne og noget sort uldgarn, det hele skulde bli til en julepresent. Kjolen var stadig det gråbrune hjemmevævede plag, magen til Petras. Hansemand derimod havde trumfet igjennem de skindlappede buksers kassering og fåt isteden en hel dres, syd af doktorens sidste aflagte bukse og vest, det var sort klæde. Men den gamle grå vadmeldsjakken måtte han gå med om eftermiddagen, skjønt den nu var tre tommer for kort i armene og knapt nåde nedfor bukselinningen.

Derfor sa Sanne: Gå ind og byt den andre trøien på dig, Hansemand.

Hold kjæften til, du helligper på loftet! svarte Hansemand. Men da søsteren lidt efter gik ud, trodde han det var for at sladre, og fløi i en svip ind og bytted.

Spegesildene, otte i tall et, lå side om side på fadet. Tæt ved stod brødkurven med seks kringler i, en per mand, ti også doktoren tog sig et stykke sild, før han gav sig af med sin ekstraret. Seks tallerkener med kniv og gaffel stod med passende mellemrum langs bordets runding, og midt på den skidne dug med de mange stivnede suppeflækker troned en service som en prins i en kreds af forsjoflede husmænd.

^[75]Sanne kom tilbage og satte sig ved vinduet ud mod elvebakken for at kunne

varsku, når far'en svinged ind haveporten. Inde i stuen var der blet halvmørkt, og der traved Hansemand, ihærdigen og meget bleg, rundt om det ventende bord og lod som ingenting, hvergang bjældeklang lød op fra veien. Han prøved engang at sætte sig til ro i den hårdstoppede hestehårssofa, men den onde samvittighed vipped ham ud igjen. Slåt til sin egen mor! det var en af de største synder, han endnu hadde drevet det til, og røret skulde vel i den anledning knækkes over hans rygstykker. Ved siden af spisestuen var kontoret, derinde i bogskabet, over bøgerne paa den øverste hylde, lå den forhadte gule pinden. Hvis bare skabet var åbent! Da derfor Sanne råbte: Nu kommer pappa! og for ud for at ta imod ham, balanserte Hansemand på de yderste tåspidser bort til kontordøren og listed den lydløst op. Men der sad Sossen tilbagelænet i gyngestolen og glodde ud over vinteren.

Hvad vil du Hansemand?

Vi skal spise, for nu kommer pappa! svarte Hansemand i en befalende tone og trak sig tilbage. – Hvor var det ondt at høre far'ens ^[76]glade stemme, mens de hjalp ham reisetøiet af derude i gangen! Mon han undred sig over, at Hansemand ikke var paa gårdspladsen for at ta mod blakken? Nu måtte Gamle-Erik spænde fra, og gutten syntes, det risled så dommedagsagtigt i bjælderne, da sæletøiet løftedes af.

Ah, her var deilig varmt! Er der kommen post? – Goddag Hansemand, hvordan gik det på skolen idag?

Å jo. Det var sidste gangen idag, Petra har regningen fra kandidat Hansen.

Ja Nikolaj, du må betale ham pengene idag, sa fru Wang sukkersødt.

Eier ikke en skilling, hvorfor kommer den fyr med regningen i sidste øieblik!

Nei du er morsom! råbte hun. Da han isommer bad om halvårsbeløbet, loved du, han skulde få det hele under et, naar han reiste.

Jeg *eier* ikke penge!

Men fru Wang svingsed ud efter poteterne og ragouten. Han var på godt humør idag, så det laged sig nok efter middagsluren, både med husholdningspengene og med dem til Hansen.

^[77]Tænk, at han ikke skreg! gjenoptog Sanne temaet fra ude i gangen.

Og benet, hvor gjorde du af det, pappa? spurte Hansemand, som var fuld af

salig taknemmelighed mod moren.

Men far'en svared alvorligt: Ikke spørre om alting, gutten min. Taushed er en læges første pligt.

Var doktor Gjerløv med og skar? spurte Sanne.

Han holdt manden fast han, barnet mit.

Sprælled han så da?

Ja han var jo ikke kloroformeret.

Hvor skrækkelig ondt det må ha gjort pappa!

Hansemand, sæt stoler til bordet!

Det havde gutten rent glemt i sin lykkelige lettelse.

Hvorfor har dere ikke spist før? spurte doktoren bebreidende, da hans kone kom bærende med ragouten.

Nei de mandfolk! Du sa selv, vi skulde vente til du kom!

Ja men jeg har engang for alle sagt, at er jeg ikke kommen til halv tre, så kan dere ^[78]spise. – Vi må ha lampen tændt idag, det er så mørkt.

Husk, du går på Eidet efter olje, når du har spist – og posten! sa fru Wang til Hansemand, som hadde hoppet op på stolen for at tænde.

Og så Nikolaj, må du endelig la mig få husholdningspengene for november.

Penge, penge, penge! Jeg kan da vel ikke stjele dem! Jeg ved jo ikke engang, hvor jeg skal få betalt kandidat Hansen.

Jensine kom ind fra kontoret, rolig og jævn som altid.

Ja ham må du virkelig betale, pappa. Han kommer vel for at si farvel i eftermiddag. Det er jo tredve daler.

De satte sig til bordet, Sanne ramsed bønnerne. Moren, med hodet devot på skakke, folded hænderne i fanget og satte skuldrene i en stilling, som om det gjaldt at presse underkroppen og stolen rigtig fast mod gulvet. Det dured endnu så småt i ovnen, og lange sug af østenvinden ude i træerne fik familien til at lytte efter bønnens ord. Når hoderne nu, under lyset fra den spinkle hængelampe, vendte sig ^[79]mod vinduet var der ikke andet end et tåget gråt-i-gråt at se. Mørket hadde sat ind pludselig.

Men hvor er Petra? spurte doktoren, og idetsamme gled der et spændt udtryk

over ansigterne.

Å, svarte fru Wang, hun vil vel ikke ha sild hun, det er vel ikke fint nok til hende – men Nikolaj, nu har du tat af den dårligste silden! Se her, vil du ha af min? Se al den deilige isteren!

Men ved et skjelende øiekast over brillerne forvissed doktoren sig om, at hans sildebitte var af den bedste, derfor sa han: Alle sildene er lige fede, har jeg først tat et stykke, så beholder jeg det. Gå op du Sanne og bed Petra komme ned.

Petra kom, og det undgik ikke Hansemand, at hendes øine var røde. Han sad hele resten af måltidet i den forfærdeligste spænding, om far'en skulde se det. Ti da turde vel moren ikke længer tie.

Hvorfor kommer du ikke i rette tid til bordet, hva? Er det ikke godt nok sild, hva?

Det har 'ke jeg sagt, svarte Petra kaut og slog gaffelen i den sidste silden.

Doktoren rynked brynene.

^[80] Hvad er det da, du sier? vendte han sig mod konen.

Som om du ikke selv vidste det! råbte hun. Er det ikke hver eneste gang, vi har sild eller persetorsk eller plukfisk, at hverken hun eller Hansemand vil spise! Fordi vi ikke har det så flot som Plesners – det er der, de lærer sig til at komme med slige store fordringer.

Ja der skal engang sættes en stopper for dette uvæsen. Hadde jeg så sandt havt råd, skulde jeg for længe siden ha fåt en egen huslærer, så dere aldrig satte deres fod derbort.

Da fruen hadde byttet hans tallerken, og han hadde gjort sine bemærkninger om ragoutsaucen, som var svid, tog han igjen fat, og hans stemme blev bevæget.

Der er ikke ti procent af landets befolkning, som har det så godt som dere. Dere skulde bare se, hvordan de har det rundt om i fattigstuerne – ikke tørre brødet engang, og ikke en pinde til at lægge i ovnen.

Hansemand og Petra samtykked ved at sidde bøiet over sildelevningerne. Da det led om lidt, blinked far'en til Jensine og hvisked ^[81] skjælmsk: Du Sossen, kan du gaa ind på kontoret du, og hente seks æbler i kurven.

Det var indskrumpede gule gravenstener fra deres egen have, og doktoren delte dem rundt – efter størrelsen. Petra og Hansemand slugte sine med skal og

kjærnehus, men Sanne fulgte de voksnes eksempel og skrællede sit.

Ja, nu når vi alle er mætte, siger vi tak for mad!

Og atter ramsede Sanne en bøn.

Således var det måltid tilende uden at familjens overhode havde så meget som anet, hvad der tyngede på hans kjære. Konens smiskende forekommenhed var gået ham forbi såvelsom Petras røde øine, Sossens tristed såvelsom Hansemands gløge spænding. Den rødhårede yngste var alene om ikke at føle sig glad for dette. Hun var halvt fornærmet over morens skånsomhed. Ti aldrig artede livet sig behageligere for lille Sanne, aldrig nød hun mere godt af forældrenes bevågenhed, end når Petra og Hansemand hvilte på sine gerninger.

Doktoren la sig bort i sofaen og trak et tæppe over sig. Snart snorkede han. Sanne hjalp sin mor med at ta af bordet, og de gik begge så uendelig stille på tå og bed tænderne ^[82]sammen og stansede åndløst, da en kniv faldt i gulvet. Lampen slukkede, fru Wang satte sig til ovnen med sit strikketøj, og ude i køkkenet lavede Jensine kaffen. Hansemand tog sit røde bondeskjærf om halsen, halte huen ned til en hætte om hodet og varmede våtterne før han tog dem på. Med oljekanden holdt omhyggelig fire tommer ud fra klærene, vandred han derefter ud i kuldene og østenvinden for at hente aviser hos poståbneren og parafin hos onkelen. Hos den sidste måtte der, syntes han, i anledning af sligt et hundevær vanke en kop varm kaffe.

V.

^[83]En kvæld ud i februar, det var vinteren efter, og puslede doktoren inde paa sit kontor, i sideværelset sad hans børn og hans kone under spinkelt lampelys og spiste sin grød, grågul rugmelsgrød, tynd suppe. Alle var de grå og grættne og tunge, ikke en frisk mine hos nogen af dem, ingen samtale førte de. Fru Wang holdt med den ene hånd om spanskrøret, mens læberne i det udhviskede ansigt kneb sig sammen i skolemesteragtig biskhed. Røret lå tværs over dugen bort til Jensine, det skar bordpladen i to dele som en korde en cirkel, og på den afskårne stump stod brød, ost, smør, en flaske øl og en flad tallerken med en serviet under. Doktoren havde ikke spist endnu. Så kom de fem grødtallerkener og

melkekopperne med lige store mellemrum. Hansemand, han ^[84]sad vis à vis de for faren bestemte herligheder, havde slået sin melk udover grøden for at slippe den tidsspildende dypping. Både han og Petra afskydde vællingen og slugte hver skefuld hurtigere end ond medicin. De var lige disse to søskende, havde samme lyslyse øine, Petras var måske mere tinagtig hvide, og de havde begge hvidgult hår, som hos hende hang i en tung flette ned over korsryggen. Hun rynkede panden, lod skeen klaske i koppen, så melk sprat til alle sider, og gav uafsladelig sinte blæs fra sig. Men hvergang den lange fugletørre hånd greb fastere om røret og morens onde øine sattes i hende, gav hun det udseende af, at de sinte blæs gjaldt grøden, der hos hende som hos de andre flød ud af skeen og ned i melken, når hun skulde dyppe. Ja vogt dig bare, unge! skreg fru Wang og lod krabasken gjøre ildevarslenende klask. Petra havde ved måltidets begyndelse præsenteret sig med skidne næver, derfor var den i al hemmelighed bleven hentet af Sanne og overleveret til moren, som pludselig havde drevet den svidende ned på den vanartede datters fingre. Men Petra mønstred de andres fingre, Hansemands og Sannes, og fandt ud, at intet var smudsigere end den ^[85]forgudede yngste søsters valne poter. Denne yngste spiste med andagt og halte for hver mundfuld skeen blank ud mellem læberne, som om den var gåt ind med prinsessepudding i. Hun havde et forædt udtryk i sit deminutive ansigt, og alt i ét vandred de runde ubehjælpsomme øinene fra Sossens tallerken til Petras og fra Petras til Hansemands, undersøgende om nogen sølte så lidet som hun.

Der hørtes et rasende hark fra kontoret, hvorefter en skuffe smeldtes hårdt i. Sanne og hendes mor vendte ansigterne forfærdet mod døren, de andre følte sig for lidet solidarisk med familien til at ville vise nogen opmærksomhed.

Mågens! brølte det.

Spring ind Sanne, og sig, at Mogens er ikke kommen endda.

Men idetsamme viste manden sig, lang og ludende i skjødefrakken, ansigtet var som hvidsminket under det fortvilet ildrøde hår.

Mågens! – Er Mågens ikke her?

Hvad er det da, Nikolaj?

Er han ikke hjemme i aften heller! – Hvor er han? – sig, har ingen set ham?

Alle hoderne bevægede sig frem og tilbage, ^[86]og mundene åbnede sig til et nei, mens hans lysende guldbryller huggede sig fra den ene til den anden, ringen rundt.

Så bed han læberne sammen, det var som om skjægget droges ind mellem to maskinhjul, knytnæven sloges mod bordet, og øinene skrued sig ned i konens langhøie glatkjæmmede hode.

Har *du* åbnet skrivebordsskuffen idag?

Nei.

Har du Sanne?

Nei.

Du Hans?

Nei.

Petra?

Nei.

Da kjender altså du Sossen til det! Det er jo du, som skal passe på, at ingen sætter sin fod i kontoret, når jeg er ude.

Jensine så ikke op på ham, hev bare undvigende med hodet.

Der er stjå-let pen-ge! hvisked han leende, og bagefter råbte han høit med et slag i tallerkenen, så den sprang i stykker: En blank flunkende ny tikroneseddel, der var tyve, nu er der nitten!

Om han med den sataniske latter hadde ^[87]hvisket til dem, at det ene medlem af den treenige gud var bleven myrdet i sin himmel, kunde familien ikke blit mere forfærdet. Og mens alle gjorde op med sig, at Mogens måtte være manden, bøjede de sig over tallerkenerne og fandt slet ikke på at forlade bordet, da grøden var spist.

Doktoren lukked kontordøren, stak tommelfingrene ind i vestens armhuller og gav sig til at tråve rundt bordet.

Vil du ikke spise? bad hans kone og la hodet sørgmodigt på skjæve. Han hørte ikke, bare jog rundt dem, så der stod træk af hans skjøder.

Vil du ikke spise?

Med en stemme, så brusten og hul, at den pludselig kasted Petra og Hansemand ind i fortærende anger, svarte han:

Å nej, mine børn sørger nok for at beta mig appetiten!

Men i en anden tone skreg han straks efter:

Så han er ude i aften også, den laban! Hm – ør, hm – hursch! Ende på tugthuset, det aspirerer han til! – *Er* det ham, som har ^[88] stjålet de ti kroner, så ved den levende gud skal han i lensmandens klør!

Du ved ingenting endnu! råbte Jensine og stamped i gulvet. Hun gik bort til væggen, hvor hun i halvmørket satte sig på en stol med hænderne i fanget.

Ti! – Det er din skyld!

Ikke engang sin ældste datter skal man kunne ha nytte af, skal man kunne stole på!

Du indbilder dig kanske det er en nydelse at gå herhjemme og agere politi for dig! – Hæh – hæh! Nej vær sikker på det far, at hadde jeg kunnet komme mig bort, så –

Vær'sgod, rejs, rejs, rejs! lo han og stansed op foran hende.

Nei så du vil rejse! Vær'sgod reis du, hvis du har penge! det er vel med dig som med din mor, hun får også rejselængsler imellem, hun kan heller ikke holde ud, – at hoppe op som en hjort og falde ned som en lort, heder det!

Jensines skikkelige ansigt fyldtes med tårer, men hun slog modig armene overkors og så op på ham.

Mor, hun bindes af andre bånd end jeg, og alligevel var det naturligt, om hun hadde ^[89] rømt sin vei for længe siden. Bare det, at du håner hende som børnene hører på, bare det var nok. Det hjælper ingenting, at du bagefter pisker dem, fordi de følger dit eksempel, fordi de har lært sig til at foragte hende. Hvad mig angår, skal jeg vise dig, at jeg skal komme bort, *jeg* holder ikke længer ud herhjemme!

Dermed løb hun paa dør, de hørte hulkenen bryde løs udenfor. Doktoren blev spag, han bøied sig velvilligt ned over sin kone.

Har – har hun ymtet noget – tæ – noget – æ – om ham der, nå – ham der med den mopsede far'en?

Nei ikke som jeg ved, svared hun, lykkelig over den fortrolige tone og med et blink, der betød, at børnene var tilstede.

Børnene ja, doktoren fik det atter travlt med de forsvundne penge og begyndte at jage rundt bordet igjen.

Jo, det er nydelige børn man har! Dovne er de og upålidelige er de og penge

vil de ødsle! Her lar jeg gutten reise ind til hovedstaden, og jeg afser ti daler af min usle indtægt, firti kroner om måneden afser jeg til kost og logi, og ikke har han været derinde stort over et år, før han kommer krybende hjem ^[90]igjen, udsultet og lige kundskabsløs som før. Han holdt ikke ud med saa lidet penge! Haha! Stormandsgalskab har han! Som om ikke jeg i mine studenterdage måtte nøies med ti daler og greied mig godt med det! Og nu vil han reise til Bergen, til skolen der, der skal han være flittig, lover han – jovist! Gode løfter og fedt flæsk! Men da jeg lar ham læse privat med den nye filolog på Eidet, så går han og ræsonnerer over hjemmet, over maden, over alting og pukker på lommepenge! Jo jeg skal gi ham lommepenge! Indbilder han sig, at han er kommen hjem for at trassere på mig, så tar han sgu feil!

Døren til gangen åbnedes, Jensine viste sig, påklædt til at gå ud.

Hvor skal du hen?

Jeg skal søge efter Mogens. Her er bud fra de gamle frøknerne Schnitler, den ene er forkjølet –

Bed Erik spænde for!

Vil du ikke spise lidt først Nikolaj?

Jeg har jo sagt dig, jeg er ikke oplagt til at spise.

Nu reiste Petra og Hansemand sig, som dødsdømte, så triste og blege forsvandt de.

^[91]Men den rødhårede Sanne bøied sit hode op under morens hage med den bemærkning: Huf, det var gyseligt det med Mogens, mamma!

Jensine sendte frøknernes pige ind for at hun kunde gi besked om sykdommen; selv stod hun en stund i døren ud mod gårdspladsen og overveied, hvor Mogens sandsynligst var at finde. Det vilde været bra, om man kunde få ham hjem, før far'en kom tilbake fra Eidet. Hun hørte nu ingen lyd inde fra huset, og ud over snemarkerne var det bare mørke. Et skarpt skjær fra lyset i kjøkkenet flød ud over den brune nøgne gårdsplads, opad den grå staldvæggen og ind vinduet til Gamle-Eriks værelse, hvor hun skimted den lange række stasklær, trukket på en staur under loftet. Staldporten var slått på vid væg, det var som indgangen til en underjordisk hule. Så kom Gamle-Erik tutlende ud med en utændt lygte.

Kvik dig nu Erik, og spænd gampen for!

Det skulde nok ske, mente manden søvndrukkent og fik sig ind i kjøkkenet efter fyrstikker.

Endelig gik Jensine rundt huset og nedigjennem kjøkkenhaven; sneen dér var oplyst mat fra vinduerne. Nede i veien stansed hun ^[92]atter og studerte på, om hun skulde gå til Oppegård eller til Eidet.

Hun så sig om til alle sider. Over dalen og over sletten derborte ruged himlen, dyster og mørkere end den snedækte jorden. Eksercerpladsen kransedes af sort skog, og fjeldet over skogen var også sort, men over dets kam, halvveis oppå himmelmuren, gliste lidt lyståge som et smeltet smørgran. Der bag stod månen.

Det blæste.

Fra alle kanter kom suset. Suset fra trærne – fra skogen oppe i udmarken, fra oldrene over elvebrinken derhenne, fra furumoen – det var som dæmpet sus fra tusen fosse. Enkelte gange drog et vindstød sig hivende og hårdere end ellers forbi hende, og det hvinte i havegjærdet og klapred i stalddøren. Naar det var lidt svagere, hørte hun et ihærdigt hundeglam fra en gård inde i dalen etsteds.

Nu ringled det i blakkens bjælder, hun vendte rådvildt ansigtet mod de femseks blinkende lys fra Eidet, men satte så i løb indover den mørke vei til Oppegård. Veien var full af tøsne, af slapse, som skvat hende op over læggene under kjolen, gjorde både den og kåben våd og tung at gå i, og seg gjennom ^[93]skotøiet. Men hun løb, hun trykked muffen tæt ind til sig med armene, hun syntes det var beroligende i den uhyggelige nat at kjende sig selv, sit eget legeme.

Oppegård bestod af en klynge huse, tyve-tredve i tallet, som lå et par hundrede skridt oppe i bakken over landeveien. En bikkje kom farende imod hende og gav hals af alle kræfter, mens hun varsomt ledte sig frem mellom fjøse, lader, møddinger og grå husvægge, for her var svart og håbløst uddød. Jo endelig, der kom lysning fra en af stjerne, og hun steg op trappen. Først kom hun ind på det stenlagte kjøkkengulv, og løfted så på klinken over et lille lysende nøglehul. En stram tobakslugt slog mod hende og fik hende til at nyse. Ved væggen ret imod sad et ældgammelt ægtepar side om side i sin seng og røg skråtobak af hver sit kridtpibehode. På et bræt over dækkenet nede ved sengens fodende stod det osende talglys og fik øiet til at fæste sig ved et brunt krømmerhus med karvetobak, en æske svovlstikker og et par hornbriller. Begge

de gamle vendte sig forskrækket, deres små øine blinkede blankt igjennem piberøgen.

Nei e de'kje ho Sossen!

[94] Jeg har ikke tid til at komme med indledninger, desuden er her slig stank! råbte hun, – men dere har vel ikke set noget til Mogens her på Oppegård.

Nei de har me ikkje, svarte konen, som sad nærmest ved væggen, og mandens mumiefjæs gyngede frem og tilbage til tegn på, at heller ikke han havde set Mogens.

Ja godaften da gamle! Og Jensine var ude af døren igjen.

Hun tog veien tilbake, drog sit hjem forbi og hadde allerede nået broen, da hun vendte om de få skridt og gikk op igjennem Kapteinsalléen, som ruggedes af blæsten og hvor de sorte afføgne linde viste sig som to geleder uhyrlige sopelimer med skafterne i snemarken. Oppe ved den hvide herremandsbolig stanste hun nølende. Fra vinduerne faldt en masse lys ud over gårdspladsen, der var lys oppe og lys nede, næsten som skulde der været fest, og ædelgranene i de grønmalte trækasser udfor trappen svæved også, syntes hun, i festlig lysdunst. Nei, ingen luftning af uhyggen skulde trænge ind i den Plesnerske familjeidyl og gi anledning til diskussioner om hendes far og mor. Hun snudde, over broen, over den øde snedækte [95] slette gikk hun og løb hun, og da hun nådde hotellet, et af Eidets første huse, så hun blakken stå udenfor, bundet til det hvide gjærde. Der var lys oppe i spisestuen, høirøstede stemmer, glade sorgløse herrestemmer, som bragte tanken hen på toddy og fin cigarrøg, lød ud og hendes fars blandt dem. Hendes far – hun syntes, vinden måtte kunne føre røsterne ind gjennom gaden og fortælle alle menneskerne bag de nedrullede gardiner, at han *var* med og mored sig ikvæld. Hun steg op i gangen, hvor der hang en lygte, og hørte mer og mer forundret efter herrernes samtale. Da den kolossale madam Christensen viste sig, bærende et fad østers, bad hun hende hilse ind og forsvandt.

Nu vilde hun forhøre sig hos onkelen, landhandler Rivenæs. Men borte i gadens halvmørke skimtede hun to dinglende skikkelser, der nærmed sig, arm i arm, slapsende i snemørjen, slagende og støttende hinanden og vekselvis lallende med salige tunger: Trallala – tralalalalala – heisan! – tralleralle – choh! Tydeligvis var den ene Mogens. Den anden var en armlængde høiere end attenåringen, uden dog at være mindre smal og tynd.

^[96] Der kjem ei – hoek! – ei gjenta, hikked den lange henrykt og dansed mod Sossen med udstrakte arme.

Å langt i fra, – blev han flau nu, *skrædder!* sa hun og nidstirred op i et svart skjæg under en bulehat på toppen af den skranglede krop. Men skrædderen blev slet ikke forbløffet, med en paschas værdighed så han drukkent bebrejdende ned på hende, hikked derefter i slap majestæt og talte således: Stolte frøken, den tid kjem – hoek! – då skrædderne sit på tronen med scepter og krage – –

Hold mund tosken! det er dig, som har drukket Mogens fuld! råbte hun og skubbed ham tilside. Der stod han på et ben og balancerte, til han dat, hvorefter han støttet op mod gjærdet sang: Dudeli-dudeli-deia – choh!

Jeg er ikke fuld! Mogens kom til og dupped med sit sløvøiede hode ind i søsterens ansigt.

Skrædderen nærmed sig.

Revolutionen leve! – hoek! den tid kjem, då skrædderne ska hauste, ka di rike har samlet i lade, då konger og prinser ... længer kom han ikke, hans krop, som hadde gjort slangebugtninger under hikkingen, stuped pludselig frem mellem de to søskende, så sneslapsen ^[97]skvat til alle sider. Mogens blev stille med engang, bleg og ædru, og da han hadde hjulpet vennen på benene igjen, sa han: Jeg er så våd på fødderne, nu vil jeg gå hjem – godkvæld Knudsen.

Manden blev så såret over slig affeining, over slig ende på det behagelige selskab, at han uden at mæle et ord vendte dem ryggen. Saa gik søskendene hjemover, forbi hotellet, hvor der endnu var lys og hvor blakken fremdeles stod bundet til havegjærdet, og ud på sletten. Mogens hadde ondt for at følge søsteren, som næsten løb og ikke lod falde en eneste sætning.

Har ikke pappa været hjemme til aftens?

Jo, det tænker jeg nok, du skal få mærke!

Hvorfor det?

Skab dig ikke gut, du ved selv bedst, hvad du har gjort.

Hvad har jeg gjort?

Må jeg spørre, hvor du har fåt pengene fra til at gå og drikke dig fuld iaften?

Jeg er ikke fuld, forresten skiller det ikke dig. Vil du absolut vide det, så spenderte Knudsen. Men sladrer du noget om, at jeg har drukket med ham eller

været sammen med ham, ^[98]så skal jeg fortælle, hvad der har været mellem dig og kandidat Hansen, jeg. For det har jeg fåt vide i Kristiania.

Ja det er bra, det.

I taushed gik de så et stykke videre henover den sorte streg, som veien danned mellem snefladerne, og Jensine undred sig over, at den igrunnen var hende så uendelig ligegyldig denne trusel. Her i blæsten med de gråhvide fjeldbakker foran, og i tanken om de triste dage, som ventede, blev det fremmed og fjernt, alt det med Kasper.

Du kan tro, du ser kjæk ud Mogens, som du sniger dig langs siden af mig her, et billede på den frysende samvittighed, – sa hun ud af en trang til at være ond.

Det skiller ikke dig, hvordan jeg ser ud.

Stakkars gut! – Du Mogens, du gjorde rettest i at rejse tilsjøs, rømme om så skulde være.

Jeg vil studere, jeg.

Sorenskrivere og fogder og skolelærere og sligt har vi mer end nok af, far. Og desuden, hvordan skal du nå frem, når du på ingen måde kan greie dig med den hjælp, du vil få af pappa? Du ved jo, han heller lar dig sulte ^[99]ihjel, end han forandrer en sum, han engang har fastsat.

Å – når jeg først er blit student, kan der vel findes en udvei.

Ja men hvad nytte, tror du, du kan gjøre? Indbilder du dig, landet er tjent med at få slige elendige karakterer som dig til embedsmænd? Hvad byr du mig bare for den trusel, du netop kom med! Er det ikke en afgrund af sjofelhed og ynkelighed, som åbenbarer sig i den!

Du kan da begribe, jeg ikke mente det.

Haha, – husker du den dag, du i sinne gav en hel masse forblommede talemåder fra dig netop om det? Petra forstod halvkvædet vise, hun – –

Ja når du tirred mig op, så – –

Skjønner du ikke det Mogens, at jo længer du er herhjemme, des sjoflere blir du? Æblet falder ikke langt fra stammen – – nei reis tilsjøs far, det blir kanskje hårdt i begynnelsen og du får tamp af kapteinen, men du kan komme til at ligne en mand med tiden. Du har halvandet år til artium, og du finder det vel ikke så særlig tiltrækkende hver dag fremover at leve i denne småligheden og uhyggen, at

bli gjættet på og pryglet ... nei tag nu ^[100]julingen ikvæld for de ti kronerne og stryg tilsjøs snarest mulig, *røm!* Jeg skal låne dig penge, det vil si, jeg skal låne til dig, men det må du holde mund med.

Hele resten af veien græd Mogens ganske sagte, han forsøgte ikke længer at nægte tyveriet.

Ja jeg tror det er bedst at reise, sa han, de de kom hjem til det mørke huset, hvor alle sov.

VI.

^[101]I stærkt sollys lå doktorhuset der, gult og koseligt under skifertaget, med frugthave opover fjeldbakken, med bærhave og blomsterbed og kjøkkenvækster ned til veien, og foran en gulerodseng sad Petra i hug og luged. Hun hadde et fornærmet gjæp med underlæben ud, det var meningen det skulde ses af moren ved kaffeslabberasen oppe under den gamle ask. Men moren strikked hun, og når Hannibal ikke længer vidste noget at si, læste hun i avisen eller dvæled hun med øinene ned i ærtesengen ved sine fødder, og hun smilte vemodigt – med det om daguerreotypien mindende pigesmil, med det smil, som hendes børn foragted og fandt affekteret.

De spæde ærteplanterne, knapt seks tommer høie, stod i fire hvidgrønne rækker nedover ^[102]bedet og hægted sig som bedst de kunde med sine slyngtråde opefter støttepinderne. Rundt omkring trængte ukrudtet på, og det gjorde det også i bedene nærmest ved, bortover mod det gule havegjærde, – ukrudtet der lugedes gang på gang, men skjød op igjen, fordi det var livskraftigere end kjøkkenplanterne, fordi det ikke behøved gi overskud af næring til doktors husholdning.

– Ja nu rikker jeg mig ikke til at luge mer! sa Petra, hun kom med det blårudede forklæde tilsmudset af jord op fra gulerodsengen. Hun var i lang grå kjole, Jensines gamle omsyd, for Jensine var bredere i figuren – og på hodet bar hun den hvide grydelågshat, ligeledes afståt af søsteren. Den deilige hvidgule flette var slængt over skulderen, men ellers ligned hun på en prik Hansemand, var hun slig som han vilde tat sig ud i den kjolen, – det kobberbrune vakre

ansigtet og de knivsskarpe tinøine, forunderlige som de stærktlyse øine hos kulsorte katte, det var ikke fjæs for en ung dame. Ingen af de fire, der sad omkring stebordet med tømte kaffekopper foran sig, hverken moren eller Sossen eller Hannibal eller Sanne ænsed hende, og så gik hun ind i skyggen under asken og ^[103]løste på forklædet. Da løfted moren hodet op fra avisen og pegte myndigt på den nærmeste ærteseng.

Værs'god mor, – før du har luget den, kommer du ikke afsted til Plesners.

Petra stamped i grusen, rasende over denne hårde vilje, der ødela sommeren for hende.

Hvorfor skal bare jeg luge, om jeg tør spørre? Hvorfor skal ikke Hansemand og Sanne luge? Nu har jeg holdt på siden middag i denne solsteken –

Hansemand har fåt besked til at spade op ugræsset i gangene, men han er løbt væk, den sørgelige gutten! Hvis han tror, han får sætte sine ben i dansemorroen i kvæld, tar han feil, – og konfirmationsklærene, som han har tat på sig! Ja er det andet end ulydighed med de barnene! – det er dig det, Sossen, som har ladt ham få nøglen til klædeskammeret – –

Ja det er mig ja, men kom nu ikke i ekstase for det, – når gutten ikke har andet at vise sig for folk i end konfirmationsklærene, så får han gå i dem! afbrød Jensine, hun sad med en bog foran sig og hadde Hannibals ene arm om livet.

Jeg har luget en seng i formiddag jeg, sa ^[104]Sanne klynkende med et blik i retning af grusveien op fra haveporten.

A ja, det behøver du ikke fortælle, det ved hun så godt! virred fru Wang.

Hannibal så op fra sin «Fjordenes Tidende» og gav Jensine et ømt og taknemmelig tryk med armen.

Du Sossen, skal vi ikke ta os en liden koselig trip op i frugthaven? – han ante, at en af de Wangske familjescener var forestående.

Nei det skal vi slet ikke!

Det må man si! blanded fru Wang sig diskret spøgende ind, – du kan tro, Hannibal, hun blir ikke så grei at trækkes med.

Bare ikke bry dig, sa Jensine koldt, og hendes stakkels mor bøied sig med et suk over avisen.

Petra stod der høi og frisk og guttefræk i den side kjolen og kjæmped en indre

kamp for ikke at styrte sig over den yngre foretrukne søster og rive det røde håret ud af hodet på hende. Lå det ikke udenpå den dumme mæskede jenten, som sad der og læste katekismus, at hun kun leved for at gå forældrene under øinene! Sligt skulde konfirmeres, sligt skinhelligt væsen!

[105] Hun skal få kaffe og ikke jeg! buste det endelig ud af hende.

Ja hun gjør nytte fra sig hun, hun vasker op om dagene og rydder sengene nu, Sossen er forlovet.

Irsch! hvæste Petra ud af sit hjertes had. Men hun bandt dog forklædet på igjen, ti hun vilde heller la dem skjære fletten af sig, end hun vilde være hjemme fra dansemorroen hos Kristian. Hun satte sig på hug foran ærtesengen og begyndte arbejdet.

Hun så lange sorte troppekolonner og mindre afdelinger trække over eksercerpladsen derhenne, og over elven, hvor alle tamburne hadde samlet sig indunder oldrene bag depotet for at øve i skyggen, derfra lød en uafsladelig rummel af trommerne, en forfærdelig hyggelig rummel, som fyldte hele bygden. Hun hadde fundet det nokså forunderligt isted, hun sad ved gulerodsengen, at en engelsk turist, der karjolerte forbi nedunder gjærdet, da trommingen begyndte, at han pludselig smeldte på hesten og jog afsted, så veistøvet løfted sig i fede solgyldne småskyer.

Det var alt andet end sødt, det ved de evige guder, at ligge slig og trælle hver dag i sommermånederne, mens moren sad der og gjæted over [106] hende værre end en lensmand. Netop den gjætingen var så uudholdelig, – hun var voksent menneske nu og vidste ingen på sin alder, der hadde det så bundet. Ikke hadde hun fåt sætte sine fødder udenfor distriktet, – men det var jo hendes fars ideer det, at kvinderne skulde tvinges til hoveri, for ingenting var mere skadeligt for dyden og moralen end det at være «dame». Allerflauest var det at sidde der på hug foran bedene, når Kristian og Karoline spadserte forbi nede i veien. I denne grå kjolen –! Var det sommertøi for en doktordatter i sit attende år! På siden af Kristian i den hvide studenterhuen og den askefarvede lyse dress og Karoline i den himmelblå kjolen med de hvide blonder og besætninger var jo hun, Petra, som tjenestepigen til et ungt par! Og så denne gammeldagse madamhatten! Der mangled bare grå hængekrøller og hagebånd, for at hun skulde ligne en af de tohundredårige frøknerne Schnitler, som hadde det så koseligt i sit halvrådne

herresæde ved enden af en allé borte på Eidet. Var det da at undres over, at hun blev så brysk og mandig! Å gud, hvor det stak hende, når Karoline om søndagen gik over broen dernede for at spille kroket med officersfruer og sekundløjtnanter ^[107]på pladsen! Hun, Petra, blev ikke meget indbudt til denslags fornøielser, – hvad måtte også de unge løjtnanter tro om en *dame*, der fik lusinger af sin far og dagstøt blev slidt efter håret af sin egen mor! De kjendte jo ikke forholdet så som Kristian for eksempel. De kunde jo ikke vide, at far'en slog sine børn, fordi han var rasende over sin kone, og hun grasserte værre end en tyrk, fordi hun var hysterisk.

I disse betragtninger sad Petra og luged, da hun hørte Hannibals snøvlende røst.

Forresten Sossen, så jeg nu helst, at hverken du eller jeg gik til Plesners iaften. Vi to alene herhjemme kunde ha det så hyggeligt ⁿ² – –

Han begynder vel ikke at bli fræk! svarte Sossen kontant, og Petra havde lyst til at kysse hende for det svar. Hun kunde specielt ikke glemme den lille mandsperson, at han lige efter frieriet havde tvunget sin mor og sin søster til at sy røde sløifer i hvert af de tyve forlovelseskort.

Jaja – som du vil Sossen, sa Hannibal, hvorefter alle fire læste videre i sine aviser eller bøger. Men moren så ud som hun kunde græde.

Montro, tænkte Petra, om han vil bli så ^[108]føielig, når de vel er gift! Og så gjentog hun for tusende gang ved sig selv: nei at hun kunde falde på at ta den fyren! Stakkars mand, det var jo det, at han hadde gåt og sukket i næsten – ja sålänge, hun kunde huske. Men bare det, at han hadde slig en snodig nissegodreng til far! Mopsene! Haha! – – De e deg Pitra, så har dræbt mopsen, hærmed hun ved sig selv. Nu hadde hun fåt høre det i de tre sidste årene, at hun hadde trukket på mopsen i mørket, og at den derfor var død. Som om den ikke hadde fåt lungebetændelse ved at bades i varmt vand! Gid det *var* mig, som hadde gjort det af med det forspiste krybet! tænkte Petra.

Det skulde forresten undre hende, om det ikke var sandt, hvad Mogens hadde hørt i Kristiania. Det skulde hun nu få vide engang, ikke af Hansen, for han var komt på et galehus efter at ha gjort sin anden parisertur, men af Sossen. For så minsæl, om hun skulde gifte sig med Hannibal, før hun hadde sværget på, at hun var ren. Det var ikke første gang, hun tænkte at sætte søsteren kniven på struben,

det var bare ikke blit til noget endda. Der sad så megen respekt igjen for Sossen, og hun var ^[109]aldrig så kontant og kaut som når de talte om forlovelsen, det var det, som holdt Petra tilbage. Men hadde søsteren syndet, så var selv Hannibal altfor god til hende, altfor god til at bli bedraget. – Og så med en fyr, der hadde ranglet sålænge, til han kom på galehus! Tvi! Ja han var vel ikke væmmelig den Hansen, når han skulde gjøre sig interessant i frikvarteret og gik og glodde på hende og kneb hende i armen! – De sa, at Kristian også hadde ranglet, – Mogens var det, som vrøvled noget sligt her i fjor vinter, før han rømte tilsjøs. Men det var løgn i Mogens' hals –

Holloj Petra!

Nu så hun op fra arbeidet, hun hadde alt luget den ene halve siden og var nåd ned midt i haven.

Solen lyste på tre glade mennesker, to prinser og en prinsesse syntes hun, og de så på hende med venlige miner og vilde ha hende ned til sig.

Kvik dig Petra og bliv med bort til Ole Oppegård, vi vil få ham til at spille på låven, – de voksne skal sidde i havestuen, hvor pianofortet er.

Du sætter ikke foden af flækken, før du ^[110]er færdig! hvisled moren hende i ryggen, det var beregnet på ikke at høres af dem dernede. Men Petra gjorde et gjæp, som fik dem til at le.

A, kjære Dem fru Wang! råbte Kristian og letted ærbødig på sin snehvide hue, – kan hun ikke for en gangs skyld slippe det der arbeidet?

Da reiste fru Wang sig og var med engang smørblid.

Ja stod det til mig, så – hun maa ialfald gå ind til Wang og be om lov.

Kvik dig da Petra!

Og Petra kasted forklædet, tog verandatrappen i to sæt og var inde i huset. Faren var på kontoret og måtte ha hørt alt. Han stod i sin uopslidelige blå silkejakke og ordned i bogskabet; før hun fik sagt et ord, vifted han vredt og afværgende med hånden, og han var forfærdelig sorgfuld i røsten, da han råbte: Bare gå! bare gå du til fjas og fornøielser istedenfor at hjælpe dine forældre. Bare gå, der er ikke andet end uhygge med dig alligevel!

Stakkels gubbe! tænkte Petra, hun løb ovenpå for at ordne sig lidt. Det hadde set så sørgeligt, så øde ud – den lange rødskjæggede ^[111]far'en stå og tutle alene

foran bøgerne, mens sommeren og glæden var udenfor det åbne vindu. Siden det med Mogens kom, havde hun undertiden næsten syntes synd i ham. Han havde stolet så trygt på den gutten og ventet sig, han skulde blit student i år sammen med Kristian. Og så sorgen over, at Sossen vilde forlade ham! Ja nu tålte han knapt se hende, siden mistanken for at ha hjulpet Mogens var faldt på hende. Faktum var, at gamle Olsen havde penge, mange penge, og at hun kunde få både Hannibal og hans gnier af en far til at danse efter sin pibe.

Men *hendes* far, den store dumme manden, som trodde det gik an at behandle menneskesjæle som maskiner!

Og så denne elendige grå kjolen, hun skulde være fordømt til at gå i! Konfirmationskjolen var for liden og den var sort, og selv om den alligevel var brugelig, så var det umulig at få fat i klædekammersnøglen. Hun vasked sig og speiled sig, bandt en stump rød fløielsbånd om fletten og heldte lidt af søsterens Eau de Cologne i sit lommetørklæ.

Da fru Wang så hende komme ned igjen pyntet, skreg hun – ti kapteinens børn hadde ^[112]drevet opover veien et stykke –: Hvem har git dig det fløilsbåndet til at ha i håret?

Du behøver ikke bry dig, det har jeg fåt af Sossen.

Har du git hende det? spurgte moren, i en mere behersket tone til den ældste datter.

Aj – ja, du hører jo det! bed Sossen ivei.

Bæ! råbte Petra, du trodde vist, du skulde få noget at hake dig i nu, siden du er rasende over at jeg fik lov af pappa til at gå.

Dermed gjorde hun et kast på enden og vendte ryggen til forsamlingen. Men moren snerred efter hende: Ja vogt dig du unge, du er ikke for stor til at få af røret endda! Gå nu og gjør dig sød og lækker for Kristian du, men indbild dig bare aldrig, at han vil ha noget med slig en uopdragen unge at gjøre, slig en heje, som stjæler og lyver ...

Petra syntes det var så skamløst, så ondt, så grusomt af moren alltid at slænge sine smudsige bemerkninger ind i det lille af poesi, hun kunde finde sig. Nu at mindes om spanskkrøret og dermed om hele det ugratiøse pigeliv, nu hun var i Kristians nærhed – flauere vilde det ^[113]ikke været, om hun som dronning på et lysende bal hadde fåt sine gamle blejer kastet i næsen.

Går det forresten an at danse i denne kjolen? råbte hun, da hun nådde de tre.

Den er jo finfin den! mente Kristian alvorligt.

Irsch, ingen skulde såmen tro, at jeg var datter af en doktor.

Er han lige gjærrig endda, din far?

Ja han er komplet umulig! – a ja forresten, han skylder vist mange penge, stakkels mand. Ialfald har han sagt, at han måtte låne sig frem under studeringerne og at det ikke er betalt. Men det hadde sandt for dyden været bedst, om han aldrig i livet hadde studeret, for så hadde han nu været en gemen grøftegraver, og vi hadde ikke brugt grov mund fordi vi må gå klædt som tjenestejenter!

Allesammen lo de af denne spøg, ti Petra var ubetalelig i sit surmulne hjørne, Hun spidsed truten ud som revnen i en sparebøsse, lågene trak sig ned over de lyslyse katteøine, hele ansigtet blev udfordrende suffisant, og skulde hun gi udtryk for særlig foragt, tog hun sin tilflugt til vrede blæs gjennom næsen.

Stakkels Petra, sa Kristian, både han og ^[114]den yngre broren glodde hende ind i ansigtet med uforstilt sympati. Det var en tung og brav fyr med glat halmgult hår ned fra studenterhuen, han var mægtig i kroppen og fylgte med svulmende kraft i klærene, de var perlende grå som asken på cigaren.

Petra kasted hånligt på hodet, fletten slang sig rundt om den gule halsen.

Pyt! – så længe jeg har dere, står det ikke på. Dere skulde bare høre, hvordan papa tog på vei her til middag. Jeg sa, at om en af Plesners kom med et sårende ord til mig, så vilde jeg bli syg af sorg, sa jeg, men han og mor kunde stå på hodet og la skjældsordene rende af sig og jeg skulde ikke ta mig det bøs nær af det. Han slog i bordet naturligvis, så suppeterrinen hopped og kaldte Kapteinsgården for en moralsk fordærvet rede, hvor ingen sattte sin fod uden at bli smittet på sjælen.

Ja men at du fik lov at gå i dansemoroen iaften da? spurgte Karoline, hun var et hode lavere end veninden og hadde hende under armen, lænet op til hende således som hun vilde lænet sig op til en elsket mand. Hun var blit en skjær liden dame på det år siden konfirmationen, som skabt til at spille kroket ^[115]med forlibte sekundløitnanter. Den spæde nakkekuden, langt lysere gul end Kristians hår, hang aldeles forførende over den blå kjoleryggen.

Naturligvis slog han i bordet på det også – at ingen af os skulde sætte vor fod

til dere oftere. Men så kom mor og Sossen og Sanne og sa, at hvad han hadde lovet igår, det skulde han værs'god ikke gå fra idag. Og så har han vist selv lyst til at komme og drikke toddy, siden kvartermesteren skal være der.

De fire unge mennesker tog så til at udmale sig kvældens glæder, Johan gik fed og ivrig foran og peiste i veikantens græs med en vidje, Petra glemte at hun var klædt som askepot og Kristian støved med sine svære labber midt ude i veien for at ha hende ved siden af sig. Ingen brød sig om varmen uden Karoline, hun hang mat ved venindens arm og greb hvert øieblik i parasolskaftet, – det skulde Petra dirigere – for at skygge for solen.

Et stenkast over elven bugted veien sig, hvid og støvtør, mellem frodige bakker af græsmarker og rent-grønne unge agre, og gården, hvor spillemanden bodde, lå som en ^[116]døsende landsby med sit rote af rødmalte huse og grå udrum.

Jeg gad vide om han får noget i dag? sa Johan, de kom til et sted, hvor veikanten var sat med stabbestene og hvor elven lå ret under. Dernede sad «lorden» og hans frue på bagtoften i en båd og fisked med stang. På midttoften sad den lange skrædderen i skjorteærmer og stridde mod strømmen. Han leiedes til at ro, fordi han kunde engelsk.

Tror du *han* får laks da? råbte Petra, – nei far, det er bare kjærringen det. Han er med på kjøt og flæsk han. Her en dag, konen hadde fått en på tre pund, prylte han hende, så hun gaulte, det gamle spektakel – han er rasende, fordi han aldrig får nappet, kan dere skjønne. Ja, skrædderen har selv sagt det.

Hahahahaha! du er storartet! lo Kristian, han satte cigaren fast i mundvigen og så tog han hende med begge hænder om det brune skøieransigtet, som om han vilde vise hende Vorherres høns.

Gå væk med dig Kristian! Hun sled sig løs fra Karoline og dasked til ham, så den hvide huen lå der i veien.

Få en til, bad han.

^[117]Så måtte hun le. Og hun spidsed truten ud til et gjæp, men det kunde også været til et kys. De hadde forstått hinanden.

Man gik videre, overstadig lystig, dansemoroen kom atter på tale. Johan var fullstændig af Petras mening, at Malli og Sissen aldrig skulde været indbudt.

Slige sladrehanker, løgnhalser! råbte han og peiste med vidjen, – var det ikke dem, som indbildte mopse-Olsen, at det var Hansemand og mig, som hadde knust vinduet hans her i vinter!

Ja men det var det jo, sa Karoline.

Det var det ja, men det kunde jo ikke de vide.

Nogen væmmelige snerper er det ialfald, afgjorde Petra, – netop to kusiner for Sanne.

Den var nu ikke videre fin, den historien, mente Kristian, – snige sig ud en mørk nat og spike vinduer!

Hansemand var naturligvis den, som undfanged idéen, sa Karoline. Hun hadde vokset af sig beundringen for det Hansemandske væsen. Nu haded hun fyren, ti siden han mærked, at hun foretrak sekundløitnanter og andet kram ^[118]for ham, hadde han opsagt hende huldskab og troskab.

Ja men mopse-Olsen sladred, at vi hadde drukket øl på hotellet, og Hansemand fik jo juling, så han lå tilsengs i to dager – det måtte hævnes.

Du er nu også en tosk, som lar ham få dig med på så'nt noget! sa Kristian, det kunde blit en alvorlig sag, hadde lensmanden fåt fat i det.

Petra blev pludselig enig, hun hadde før altid gottet sig over bedriften.

Nei når jeg tænker mig om, så var det ikke fint, Johan.

Forresten interesserte ikke dette emne Karoline. Hun begyndte med spæd frøkenrøst at synge, og Petra stemte i, sværmerisk alvorlig.

Deilig er jorden, deilig er guds himmel,
Skjøn er sjælenes pilgrimsgang.
Gjennem de fagre riger på jorden
Går vi til himmelen med sang.

Så tog også Kristian i med grov manderøst og de sang strofen om igjen, ingen kunde den næste.

^[119]De nådde den smale grusvei, som førte op til gården, da Petra råbte.

Jeg har lavet et digt!

Nei! lød det i kor.

Jo her skal dere se, men ingen får læse det! og så stak hun armen ned i den grå kjolen og trak op et papir.

A la mig få læse, bare jeg, sa Karoline med bønlig beundrende øine.

Nei så lar hun heller mig læse det, mente Kristian.

Ja du Kristian skal få læse det, og hvis det er godt, skal de andre også få høre det.

Vel, så sætter vi os her under denne birken, mens de går op efter Ole.

Nei hør på ham! råbte Johan og Karoline samtidig.

Ja men det er et *græsselig* trist digt, som bare en må høre om gangen, – kan ikke gjerne dere gå det stykke alene.

Å jo la os gjøre det Johan, – ja dere er go' dere! lo Karoline og trak den yngre broren med sig opover.

Kristian stod igjen og så på doktordatteren med et tåbeligt og lykkelig blik. Halsen hendes ^[120] var ligesom blit fyldigere i varmen, kjolelinningen skar ind i den klamme hud.

Nei ikke der under birken sætter vi os, der kan folk se, når de kjører forbi – her henne! Og så løb hun i forveien gjennom græsset bort til den udtørkede bæk, som hadde sit leie midt i Oppegårdssænkningen. På en af de tørre lyse stene der, hvor noget småt orrekrat skjulte hende, satte hun sig, kasted hatten og svinged kjolen ind mellem benene.

Her er jo charmant! sa Kristian, han slap sin staute person ned over en del rullestene ved hendes fødder.

Papiret, hun holdt i hånden, lod hun pludselig synke, hun spilte øinene op som for en fare.

Nei er ikke dette igrunden dumt! Hvad må de tro? – de må jo tro, at jeg er forelsket i dig.

Det var ikke det dummeste du kunde være.

Og lidt efter sa han og så op med hengivne øine.

Du er forfærdelig kjæk, Petra.

Ja hør nu da, men du skal si, om det er godt, om det er *virkelig* godt. Det heder: Til minde om en tung stund.

^[121] Og så læste hun, i hellig alvorlighed, med sin stærke åbne stemme, mens Kristian lå over stenene og betænksomt piller ved cigarstumpen.

Dybe sø
med den mystiske bund
tag mod mig, jeg gjerne vil dø
og sove den lange, stille blund;
ti alt hvad jeg elsker er borte nu,
og intet jeg eier uden du sø,
der blinker og vinker;
jeg kommer, o, gjem mig!
lad ingen mig se!
Ingen kan stille min dybe ve,
ingen min nagende kval,
jo, søen er dyb og sval:
skjøn er den også med liljer hvide,
der drømmer og dukker,
dog, hør fra dybet det sukker,
er ei heller der ro ...?
nei intet sted på jorden
er hvile, er fred, er ro ...

Så stak hun digtet i lommen og blæste ærgerligt.

Jo det er udmærket! erklærte Kristian.

Uffa mig, hvor dumt det var at læse det for dig.

Du er kjæk Petra.

^[122] Ved du Kristian, hvad tid jeg laved det? – inat. Du ved, du og hun der datteren af intendant Lükke, dere gik og spadserte på veien igårftes. Da lå jeg på lur under ribsbuskene bag havegjærdet – ikke for at lure må du tro, men jeg holdt netop på at sprøite blomsterne, da jeg så dere. Og så vilde jeg ikke, dere skulde få *mig* at tale om – var jeg løbt op til huset, hadde dere jo fåt øie på mig – derfor dukked jeg mig ned, til dere var gåt forbi.

Søde dig Petra, hvad ondt skulde vi talt om dig da?

Å – hun hadde altid spurt, hvad jeg var for et rart menneske, siden du kjender mig. Der går jo nok af rygter om de skrækkelige barnene til doktor Wang derborte blandt officererne; den væmmelige kvartermesteren, som kommer hjem til os for at drikke toddy, han sprer ud i messen alt, hvad han hører og ser. – Jo, så hørte jeg, du sa til hende, hun ser nu i parantes sagt adskillig snerpet ud den gode frøken –: Jeg glæder mig forfærdelig til at danse med dem imorgen aften, sa du. Og så lo hun, den gås.

Og derfor gik du op og skrev det digtet!

^[123]Ja, sa Petra, hun satte den ene albuen på knæet og tygged ivrigt en negl, mens hun stivt og inkvisitorisk så ned på ham. Han så igjen, høitideligt som tog han i de sekunder en alvorlig beslutning. Pludselig slængte han cigarstumpen med fast hånd.

Petra, gid jeg også kunde digte et vers, som gav hele min stemning.

Det er rart, du ikke tænker på noget andet, sa hun koldt.

Kristian reiste sig på knæ, han var hed og rød, begge to var hed og rød, da han hadde bøiet sig frem og kysset hende på panden. Han blev stående en stund på knæ, han var bleg af salig høitidelighed, han voved ikke at trække pusten, og han så, hvordan de blev våde, hendes forunderlige øine.

Det brast ud af ham.

Gid jeg kunde bli dig værdig, så du ikke angred dette Petra!

Å Kristian, Kristian! hulked hun og trak ham voldsomt ind til sig.

– De hørte de andre borte i veien og krøb frem. Hansemand, skranglet og høivoksen i konfirmationsklærene, var kommen til.

Jo det er en storartet fyr! råbte Karoline ^[124]mod dem og pegte på gutten, – griber vi ham ikke på fersk gjerning oppe i en poteteskjælder, hvor han sitter og kurtiserer Pers søster af alle kræfter! han er forelsket – haha –

I Kari?

I Kari ja!

Håhåhå! lo de allesammen, og allermest Johan, han stod krøget af vellyst med hænderne dybt i bukselommen.

Hansemand vented med foragt i blik og holdning, til latteren var stilnet af.

Gudforbarmesig, for nogen tosker dere er! Er ikke en bondejente lige så god som disse såkaldte *fine* frøkener. Tvi! – jeg vil ikke ta i dem med en knibetang, så fuld af fjas og tøv og pynt, at det halve kunde være nok, er de.

Hahahaha! lo Karoline pånyt.

Stakkels Hansemand, han har igrunden ret, sa Petra. Der var ikke andet end en sværmerisk glans i øinene, som kunde fortalt, hvad hun kom fra. Kristian udmærked sig for anledningen ved en blid stilfærdighed.

Vil du nu gå igjen? spurgte Johan, da Hansemand drog opover.

[125] Ja når dere er så ækle, så – forresten tør jeg ikke gå den veien i konfirmationsklærene, jeg går udmarken, jeg.

Karoline var ved at få et anfald påny af hans fornærmede og sinte ansigt.

Nei kom nu Hansemand, du ved jo din mor ikke tør si noget, når du går med os – kom nu, sa hun og gav ham et forlibt blik, og gutten glemte Kari og udmark og frygt for moren, da hun bad ham således.

Han er forelsket i mig, den prægtige ædle gut! Vi er lykkelige, lykkelige! jubled Petra indvendig, de gik veien hjemover, mellem de unge blomstersådde marker og med kvældsolen imod sig. Aldrig hadde hun vidst, her var så deiligt, at det kunde lugte så skjønt af græsset, at græshoppernes kræken var så fuld af poesi, og elven dernede blinked kjærligt som et stumt og evigt vidne til hendes ufattelige fryd. Bagefter de andre gik hun, i dansende kådhed, Kristian tog hendes hånd og hun trykked hans igjen, og hun satte næsen i veiret som ingenting, da Karoline vendte sig. Og så lo Karoline, og så lo Kristian, og så harked den gløgge Hansemand, og den skikkelige Johan, som også fik mistanke, harked værre end værst og tilsidst [126] lo de allesammen. I salighedsrusen syntes Petra, at hjemmets uhygge var et hjernespind, et mareridt, som aldrig kunde komme igjen, nu hun var vågnet, nu hun hadde et mål, nu dette mål skulde hjelpe hende til den kraftanstrængelse at gi moren englelige smil og gå hende vakkert under øine. De skulde forundres høilig over sin datter, de skulde lære at behandle hende med respekt, som et menneske, de skulde skjønne, at de ikke gjorde bedre gjerning mod hende og Kristian end at la hende reise bort og uddanne sig således som andre damer. Og gjennom Petras hoved drog blandt andre gode forsætter det store: at bære Sannes skinhellige væsen med kristelig tålmodighed. Malle og Sissen – jo de skulde måbe, når forlovelsen deklarerer til høsten! – dem vilde hun også være venlig mod.

Høi og ludende under flossen, med lang skrå skygge henover veien, kom doktoren tankefuldt vandrende mod dem. Munterheden tystned alt som han nærmed sig, men for ikke at lade generet talte de likegyldige ord, pene forsigtige ord. Petra erindred hvad far'en mente om hendes spadserture med herrer. «Flokse og føite som en heje» var hans underlige benævnelse [127] på den ting. Derfor kjendte hun et stik midt i sit velbefindende ved at se ham, og på trods klemte hun Kristians fingre bag sine kjolefolder.

Doktoren tog ærbødigt hatten af for frøken Plesner og hendes bror studenten, men Petra gav han et truende blik, og ved næsen hans var der et grin som om han lugted styg gul materie. Han havde passeret og var nogle skridt bag dem, da de for sammen ved et kommanderende!

Petra – hid!

Han har set, at Kristian og jeg holdt hverandre i hænderne, tænkte Petra. Men hun manded sig op til et freideligt udseende og en intet anende mine og gik bort til ham. De skarpe øinene lo under hans guldbriller, et tegn på indædt raseri.

Jo du er mig en net en! – han holdt inde og fikserte hende. Hun kjendte blodet fare blussende op i ansigtet, ti de andre havde stanset og kunde høre hvert ord.

Hvad da? spurgte hun, frækt forundret.

Du husker vel ikke forrige søndag vel? – det var altså *alligevel* dig, som havde været i spiskammeret og snakket sveitserost. Ja eller ^[128]nei! skreg han op, – var det dig eller var det ikke dig?

I sin forvirring og mens hun ledte efter svar, dreied hun hodet i retning af dem, som ventede på hende. I det samme fik hun en, så hun tumled til siden, det lyste og sved for øinene og brændte på kindet. Men far'en gik videre som ingenting. Alle de fire kom løbende for at trøste og spørre.

Stakkels dig Petra, sa Kristian, men hun undgik at se på ham, hun syntes hun måtte dø af skam. Oprørt og rød og med det hvidgule håret bustet satte hun sig i det støvede græs ved veikanten med ryggen til de andre. Karoline slog sig ned ved siden og la armen om hende.

Se her Petra er hatten din, jeg skal sætte den på dig.

Men Petra sa ikke et ord, de røde øinene stirred dumpt og hadefuldt ned i grøften. Så kom tårerne og med dem fulgte snuen, hun fik lommetørklæ op og sled og vred i sin næse, den blev rød-blå og våd, så det var rent uappetitlig.

Stakkels søde dig Petra, trøstede Karoline. Det *utidige*, det *væmmelige* menneske! hiksede ^[129]Petra og snød sig, – for det jeg fik lov at følge dere idag, før jeg hadde luget færdig, derfor blir hun så rasende, at hun sladrer noget hun har lovt at tie med. Hun har styrtet ind, det simple menneske, og sagt det til ham, straks vi var gåt. Først lugger *hun* mig fordærvet, og så to uger efter sladrer hun, for at *han* også kan få mætte sin fingerkløe!

Hansemand råbte over fra den anden veikant, hvor han og vennerne hadde slått sig ned:

De er nu engang slig, de Petra, det får man finde sig i. Når vi engang danser til bryllupet dit i stuen, må du også vogte dig, at du ikke er uskikkelig. Ellers tar han dig ind på kontoret og gir dig ris på blanke podeksen.

Karoline lo, så hun dat med albuen ned i veistøvet, Petra snød sig og snød sig og kunde ikke andet end le under gråten. Alle lo, Hansemand blev mer og mer vittig, og om lidt vandred man munter og fornøiet videre.

VII.

^[130]Det var året efter, en regnfuld dag senhøstes, at Petra forlod sit hjem, gik over broen, over pladsen, gjennom Eidets gade og videre ud over den triste fjordveien, som løb i bakke op og bakke ned. Hendes gang var hidsig, hun så kun ret frem for sig under paraplyen, hun vilde på trods ikke gi sig til at se, og når hun traf kjørende eller gående åbned hun ikke munden hverken til et «vel mødt» eller «guds fred». Oprørt og hadefuld drog hun folk forbi med et stivt blik ud i regnet, et blik som hos en, der har grædt uden at få lise. Hun gik i sort tøkåbe, glat fremme og glat bag, den nådde kun halvt ned over værkenskjolen, som var tung og mørk af væde. Ansigtet var ikke som før brunt og skøieragtigt, men langagtig voksent; over det hvidgule håret, opsat i en knude, hadde ^[131]hun en skindbaret. Hun passerte en to tre gårdstun, kom så ned i en sækning med en skummende skiddengul bæk, der buldred under den mosgrodde stenbro. Veien gik videre, op gjennom en skråning, klædt med furu og blandskog, hvis gule høstdragt gren ud mellem de sortgrønne bartrær. Hun tog indover en smal nylagt lervei og gik langsomt for at puste ud, indtil hun skimted den oljede gule væg af et hus i sveitserstil, da hun atter tog fart. Nyt og ufærdigt, koldt med sit våde blå skifertag, lå det der omringet og skjult af furuer og bladtrær med tyndt dinglende halvraadent løv. Hun gik op på verandaen, men havedøren var låst. Helt uhyggelig tilmode steg hun ned igjen og fulgte husets kalkmur. Bag, opfor kjøkkendøren, var gjort en udhugning til fremtidig have. Også denne indgang var låst, hvor rart! Da blev et vindu slått op ovenpå, Jensine bøied sig ud i hvid

nattrøie og håret flommende udover.

Det må jeg si er høist mærkelig! råbte Petra, – at være hjemme og så ha alle dørene stængt!

Der er Olsen – han bruger gjøre det, når han er sint, tosken.

^[132]Har du ikke nogen nøgler?

Nei.

Har han tat dem med sig?

Ja det har han, men du behøver ikke synge så op for det. Ta den tomme tønden deroppe under fururoden og bær den nedfor huset, så kan du klatre ind stuevinduet, – jeg skal lukke det op.

Du milde himmel for en fyr! tænkte Petra, hun glemte sit eget over slig sjofelhed. «Han bruger gjøre det, når han er sint»! – og ingenting vidste de hjemme om dette!

Imidlertid rulled hun tønden nedover –, der hadde været kalk eller sement i den, hun svined kåben rent skrækkelig til, – og stilled den med bunden op udfor vinduet ved siden af verandaen.

Du får ikke være her længe, Olsen kan kanskje komme igjen, han er gåt ud for at skyde kråker, sa søsteren, bøied sig langt ud for at nå hendes hånd og hjalp hende op på tøndem.

Se her, ta paraplyen!

Er du gal unge, tror du jeg vil ha den våde regnhatten ind i bedstestuen? – slæng den bort på verandaen.

^[133]Petra gjorde så og kravled sig ind vinduet.

Forresten kan jeg si dig Sossen, at han er *ikke* og skyder kråker, for jeg så ham nede på Eidet, han sad på disken i Ellefsens butik og drak øl, og geværet hang i hylsteret over skulderen. Han så ikke mig, men –

Ja det er bra det! svarte Sossen bisk og gik for at hente sit strikketørklæ.

Gud, hvor hun må være ulykkelig! tænkte Petra, – og så frugtsommelig hun var blit, det var jo ækkelt at se på.

Al den mørke skogen udfor gjorde stuen kold og ulidelig trist trods de pene møbler. Og så var der en fernislugt –

Søsteren kom ind igjen med et sort uldtørklæ over nattrøien og satte sig i

krogen mellem pianoet og vinduet. Hun var i tøfler og hvide strømper under skjørtet, det var sort og hvidtribet, og Petra så straks, at de striberne kun tjente til at udhæve mavens dimensioner. Sossen havde en grættens, frysende mine som om hun vilde si: Så kom nu frem med dit ærind og få dig afsted igen! Men Petra gav sig god tid, hun tog tøiet af og begyndte at bladere i et album med nogle fotogrammer ^[134]spredt hist og her. Hun overveied, hvordan hun skulde gribe sagen an.

Du må ikke tro, det er nogen fornøielse at gå herhid, gå gennem Eidegaden. Huf det er som en spidsrodgang. Jeg forsikrer dig Sossen, jeg føler mig som fiende af hvert menneske dernede, og jeg ved, de sidder og snakker om mig der bag gardinerne og korsrer sig i hellig afsky over min og Hansemands ubegribelige slethed og synder mod det fjerde bud. Det er mamma, ser du, som går og holder dem à jour med scenerne hjemme og lyver på os, så det render af hende. «Den stakkels fru Wang, heder det, som skal plages med de ugudelige barnene. De klager over at de har det ikke godt nok, – det er nu forresten løgn, vi har aldrig beklaget os til andre end Plesners – som om de fortjente det bedre, når de bare gjør sine forældre uhygge. Pisk på den bare skulde de ha. Se på onkelens barn, på Malli og Sissen, se på præstens barn, se på kapteinens barn, se på vores barn – alle barn er bedre end doktorens». Uf, jeg kan bli så rasende, når jeg tænker over det.

Sossen hørte ikke efter, hun sad lænet op mod pianoet og stirred ud i regnet med de ^[135]grå ærlige øinene. Tørklædet hadde hun ballet tæt om barmen, og håret flød udover den ene skulderen. Det jævne stærke ansigtet, forstenet i udtrykket, var som hugget af det blege alabast. Atter glemte Petra sit eget over al søsterens tristed. Kanske om hun fik hende til at spille en af de lette melodier, hun hadde lært sig i sommer?

Spil lidt Sossen.

Nei.

Det må man si, du er venlig! – Du vil kanskje ikke gi mig et stykke smørrebrød engang, om jeg ber dig? – jeg er virkelig sulten, jeg får aldrig mere end fire skiver til frokost med næsten ikke noget smør på.

Nei.

Ved du hvad Sossen, nu er du ækkel!

Så tar jeg selv.

Dermed gik hun ud i køkkenet, men spiskammeret var stængt.

Irsch! hvæste hun, da hun kom ind igjen og søsteren sad der på samme flækken og så lige umedgjørlig ud.

Petra slog sig ned foran pianoet for at klunke lidt. Låst.

Hun havde lyst til at trampe i gulvet og ^[136]spørre, om Sossen partout vilde bli moren lig, siden hun låste så vel af alting. Men hun besinded sig. Det gik aldrig an at ta søsteren med det onde, desuden lå her noget så underligt i luften, hun følte det fælent, og så bad hun pent.

Å lån mig nøglen, Sossen.

Olsen har tat den med sig, svarte Jensine med uhyggelig ro. Der blev så stilt efter, at Petra hørte vandet risle gennem blikrenden ude ved hushjørnet.

Er det Hannibal, som har tat spiskammersnøglen også? spurgte hun langsomt.

Ja.

Petra bøied sig frem for at se hende i ansigtet. Stakkels, stakkels, stakkels Sossen! Det bævred i mundvigerne, de trak sig skjævt til siden, hun snufsed, det klukked i struben af hulken, der holdtes nede, og fra øinene, de stirred stadig ud, gled der ensomme tunge tåredråber nedover.

Sossen, hvad er det?

Flere og flere, flere og flere rendte tårerne, mundvigen kjæmped og bævred, der kom gurglende lyder fra halsen – og så brød det løs! Hun lod hodet synke ind mellem pianoet og væggen og jamred sårt som et sygt barn.

^[137]Sossen, Sossen, du tåler ikke dette, husk du er frugtsommelig, husk det –

Petra vilde så gjerne trøstet med venlige ord, men kunde ikke. De hadde været så sjelden vare i hjemmet, børnene blev aldrig fortrolig med dem. De trodde den svageste antydning til mildhed i stemmen, den vilde lydt affekteret, ligesom den lød affekteret hos moren.

Sossen, Sossen, du tåler ikke dette! Og så tog hun hende i armen, det skulde være et slags surrogat for de milde ord.

Endelig reiste Sossen sig, gik hurtigt ned og satte sig på en enlig stol inderst i

krogen ved ovnen, hvor det var temmelig skymmert.

Du fortæller ikke dette til nogen, hører du. Ikke til far, ikke til mor, ikke til et liv!

Nei, men – æ ... gud, for en fyr! Hvordan kunde han falde på sligt, hvad var det, han blev sint for? – Gå sin vei med alle nøglerne, så du hverken kan komme ud eller spise eller trøste dig med at spille!

Det kom imorges, – han vilde krybe op i sengen til mig –

Slig som du er nu!

Ja. Men du mukker ikke om det, hører du.

[138] Gud for et svin! At du vilde ta ham, Sossen!

Fra pianokrakken, hvor Petra sad, kunde hun ikke skjelne søsterens træk, skimted bare noget hvidt gråt noget af ansigtet og de hvide strømperne under skjørtet.

Når man lever i evig uhygge og spektakel, som vi hjemme, så vil man jo gerne komme sig bort ... det var på sølvbryllupsdagen, da var Olsen virkelig sød, at jeg beslutted mig til det ... Olsen *kan* være snil, må du tro, når man bare ikke tærger ham. Idag blev han sint, fordi – å nej, det kan være det samme.

Nei sig det –!

Ja, da han altså ikke fik, hvad han vilde, og han gav sig til at skvætte koldt vand på mig, som lå i sengen, sa jeg, at han ligned en gutunge på tredve år og ikke nogen mand – derfor var det egentlig, han blev rasende og løb ud med geværet og alle nøglerne. Atter var der en taushed, hvorunder vandet hørtes risle i blikrenden ned fra taget, og Petra tænkte på, hvilket ildevarslende indtryk det havde gjort idag, dette gule huset inde i al den skumle sortgrønne skogen.

[139] Ja det ved jeg nu, at jeg aldrig vilde giftet mig med en slig fyr!

Håhå! lo søsteren hult og frysende, det er noget, vi kan si det Petra, at vi aldrig vil gifte os, men vi mener det ikke. Vi vil gifte os allesammen, bare gifte os, vi har ikke andet ønske. Du skal se, får ikke du Kristian, som du er glad i, så sværger du, at du aldrig vil gifte dig, og alligevel tar du den første den bedste, som melder sig efter. Jeg trodde det skulde blit så bra med Olsen, han hadde jo ikke noget af dette tyranniske stivsind, som far har, og som har gjort hjemmet og os alle så ulykkelige – – –

Pludselig grebet af en tanke, spurte Petra.

At du har det slig Sossen, det skulde vel ikke være en hævn for noget, en straf – fra gud?

Hvad mener du med det? Petra syntes det kom så hæst, som om der hadde lagt sig rustent metal over struben, hun følte at søsteren forstod bende, at søsteren blev ræd.

Ja *er* det sandt, Sossen, så har Hannibal ret, når han – –

Hvad er sandt, hvad mener du?

At der var noget mellem dig og kandidat Hansen dengangen.

[140] Tøv! – At du ikke kjender dit eget kjøen bedre Petra, end at du kan tro sligt.

Det er jo ren logik det, – når en mand gjør kur til os, så tænker vi jo først og fremst: vil han gifte sig med mig? Siger fornuften ja, så er alt godt. Er det tvivlsomt, om han vil gifte sig med os, så holder vi ham tre skridt fra livet i det håb, at han med tiden skal *bli* tilstrækkelig forelsket. Vi går under ingen omstændigheder bort og lever med ham, det er jo det dummeste af alt.

Ja men – – –

Å tøv! – kan du ikke forstå det: idet vi først og fremst tænker på at bli gift, så innlader vi os ikke på vidtløftigheder, som gjør os umulige.

Petra fandt jo alt dette i sin orden, det generte hende kun at søsteren tog så på vei for at forsvare sig. Hun *var* skyldig, Petra følte sikrere end nogensinde, at hun var skyldig, men når hun tænkte på al uhyggen med det udyr af en mand, syntes hun der var mere end gjengjældelse nok. Og så sa hun:

A ja, du kan jo forstå jeg ikke trodde det, det var jo bare opspind af Mogens.

Har dere hørt fra ham nylig?

[141] Nei ikke siden vi fik det brevet her i vår – du hørte vel om det? – da han hadde været jernbanearbeider i Amerika og lå med brækket ben på et sygehus. Han bad så pent om at få sendt sig lidt penge, men naturligvis fikk han ikke et øre. Jeg er sikker på, pappa lod ham heller dø, end han tilgav ham, at han hadde rømt sin vei. Tænke sig, ikke være fornøiet med så deiligt, han hadde det hjemme! Han er gal pappa, han er aldeles gal! Da vi var små, gikk det endda an, da var det ikke så skrækkeligt. Men nu, siden han mærker vi har gjennomskuet ham og ikke lenger har spor af agtelse for alle hans dybe suk og al hans

alvorlighed, nu raser han stivere værre.

Dere behøver jo ikke la ham mærke det, dere behøver jo ikke si ham imod, mente Jensine.

Petra sprang op fra pianokrakken og stilled sig til at glo ud vinduet. Snart la der sig dim over ruden og midt i skrev hun et stort krabbet K. Så slængte hun sin lange ranglede skikkelse rundt ind mod værelset, stamped i gulvet og slog knytnæven ud i luften.

Jeg *vil* ikke være hjemme længer, jeg *holder* det ikke ud!

[142] Hvad er det nu? – Var det ikke så, du skulde få reise til Bergen ihøst? Det er jo bare billetten, som koster, når du får bo frit hos Karolines onkel.

Nei jeg får ikke reise! Hvad byr du mig – efter at han har lovt det i halvandet år. Men jeg *må* ud, Sossen, du må hjælpe mig, du må gå til ham og si, at han ikke har lov til at bryde sine løfter.

Jeg! – jeg som han ikke tåler at se!

Alligevel, du er den eneste han er ræd for, den eneste, som kan gjøre noget. Jeg hadde brev fra Karoline igår, hun vil sende mig penge, sier hun. Og nu har han sagt bestandig: Ja reis du, reis du, hvis du bare har råd. Hvis nu *du* kom hjem og tog ham på ordet, så slap jeg afsted, ser du. Selv tør jeg ikke åbne munden til ham, enten slår han i bordet, så jeg ikke får sagt et ord, eller han slænger servietten og går ind i kontoret. Bare det blotte syn af mig, gjør ham rasende. Det er rent forfærdeligt, ser du, så gal han er blit, siden først Mogens og så du kom bort. Mammass skyld naturligvis – hun sidder hver eneste middag og plager ham med beskrivelser af min ondskab og Sannes englelighed. Jeg vil [143] ikke gjøre det ringeste gagn i huset, jeg vil være fin prinsesse og bare sidde og læse morskabsbøger, mens Sanne slider og slæber fra morgen til aften. Hun fortæller ikke, at hun vilde sætte mig til at skure gulvene, da Brita Oppegård ikke kunde komme her en lørdag. Ikke for det, jeg skulde gjerne ha skuret, men jeg sad netop og skrev til Kristian et brev, som måtte være færdig straks, og så fordi jeg bad om at få gjøre det først, tar hun ildtangen og klemmer mig over ryggen, så der endnu er blå flækker. Hun hader mig, ser du, ingen skulde såmen tro, hun var min kjødelige mor. Og når hun ved bordet serverer ham sine løgne, så hvidner han i ansigtet og knuger fingrene om gaffelen og spør, om jeg tror, han er millionær, siden jeg kan tillade mig at ha interesse for noget høiere end

madstellet og husstellet. Stormandsgalskab har jeg og jeg vil ende på et galehus – tænk dig, det sier han skadefro til sin egen datter. Gud! – igår aftes, jeg igjen bad ham om at få reise, da svor han, at sålænge min opførsel ikke blev bedre, fik jeg ikke en skilling af ham. Og så gråt jeg og sa, at jeg vilde gå i elven, og det hadde jeg virkelig gjort, hvis ikke det var for ^[144]Kristians skyld: Ja værs'god, værs'god gå du i elven! Han har ingen tro på slige trusler, ser du. For i den tid, mamma endnu ikke ganske var sunket ned til den tærskemaskine, hun er, så trued hun også med at dræbe sig, hvis han ikke blev anderledes.

Ja det er din egen skyld, mor, du er *dum*, forfærdelig dum! skjændte Jensine. Kan du ikke se til bøie dig, så får du nok nok reise engang –

Nei, jeg må reise *straks*, jeg holder ikke dette ud! skreg Petra fortvilet. Hver dag må jeg høre skoser fra mamma om forlovelsen. «Tror du Kristian vil ha en sliq uopdragen unge!» Jeg forsikrer dig, hun vilde juble af djævelsk fryd, hvis han slog op, og hun gjør sit bedste for at det skal gå så'n. Hun er begyndt at gå på kaffeslaberaser til Plesners nu, og fru Plesner ser på mig som om jeg skulde været et galt menneske, det var bedst at ha under lås og lukke. Mamma har indbildt hende, at jeg er værre end et dyr hjemme, men at jeg gjør mig sød for alle fremmede, så de ikke kan se, hvordan jeg egentlig er. Og så har Sanne sladret, at jeg har læst «Brand» tolv gange. Pappa blev rasende som sædvanlig – ^[145]ja du ved, han kalder Ibsen og Bjørnson for djævler i menneskeham, siden de er begyndt at bli realistiske. En dag var vi borte hos Plesner alle sammen, og gamle-præsten var der også. Tænk du, han og fruén talte sammen i en krog, og ved du, hvad jeg hørte? – jeg er sikker på det gjaldt mig og Kristian. Han smisked sledsk og gned hænderne og hvisked fortrolig ind i øret på hende: Kan hun strikke et par strømper, Di? Huf, han så ud som en djævel, og jeg skal vist aldrig mere gå i kirke, når han præker. Men sine egne barn, Karoline f. eks. hende sætter de ingen fordringer til i den retning. Hun har nu moret sig i Bergen et helt år og gjør ikke andet end går på baller og læser literatur.

Jeg skal si dig, Petra, du skal skrive et langt indstændig brev til ham, siden det ikke går an at snakke med ham, og lægge det ind på kontoret hans.

Pyt! det har jeg forsøgt, mor, – han bare slog til mig og spurte, hvad det var for en fræk skrivemåde, jeg tillod mig. Jeg hadde været ironisk, ser du. Nu skal han bruge denne forlovelsen til at knække mig. Han véd, hvor det er mig om at

gjøre at lære lidt ^[146]dannelse og få lidt politur for Kristians skyld, og så håber han, at jeg skal komme en dag og græde angerens tårer i hans fang.

Nu gjorde søsteren et græs af utålmodighed, og i en tvær tone lød det nede fra ovnen:

Jeg er kjed af alt det vrøvlet deres, jeg har så evelig nok med mit eget. Skjønner du ikke det tosken, at jeg er den sidste, som kan hjælpe dig til at komme bort. Jeg blev jo selv så rar efter den bergenturen min, sa han, jeg blev næsvis og kritisk, han likte mig aldrig så godt siden som før. Og Mogens – ja det var i Kristiania, han blev besat af den onde ånd. Han og jeg, vi har git ham erfaring, vi ser du.

Der foregik med Petra en forandring, som om hun blev ædru efter en rus eller vågnet op af en drøm. Hun havde jo gåt i ørsken af fortvilelse, og ingen havde hun vidst at søge trøst eller råd hos uden Sossen – minderne fra gamle dage, da Sossen havde magt større end morens, de sad så fastbidt i skolten, at hende var hun gåt til idag instinktsmæssigt, selvfølgelig, sikker på hjælp.

Forresten, blev Jensine ved, er du akkurat lige så egoistisk som de andre. Du tænker ^[147]bare på dig selv. Tror du, du er alene om at længes bort. Husk på Hansemand; han har ikke en ven nu, Johan er blit student, og så begavet som han er, må han stå og sælge plommer i onkels landhandleri. Og Sanne –

Sanne! – nei nu begynder det at lugte her. Tror du, *hun* længes ud! Nei hende har de knækket så vel for mange år siden, hun attrår såvist intet høiere end at pappa skal si. Idag var kaffen god, barnet mit. Ingen kundskaber har hun heller, de eneste bøger, hun gider læse, er nogen om snille småpiger, som har onde brødre. De snille småpiger får hvedeboller af sin mamma, men de stygge gutter går for at stjæle julebrød i spiskammeret, hvor de naturligvis skjærer fingrene af sig på brødkniven og blir krøblinger for livstid. Og det har de godt af, når de ikke kan være som de søde søstre.

Nu blir du dum, gå nu. Jeg har sat og frosset her altfor længe, erklærte Jensine med et lydeligt gjæsp.

Hørsj, hvor du er blit ækkel med engang! Når jeg ikke har set til dig på et halvt år, kunde du gjerne ta lidt venligere imod mig, synes jeg. Ikke et eneste menneske har man – –

^[148]Å mor, dig synes jeg ikke synd i, du har det såmen bedre end mange andre.

Ja jeg har det deiligt! Men vær sikker på, jeg skal ikke plage dig oftere.

Iltert tog Petra tøiet på, stødte vinduet op, skræved ud over karmen og slap sig ned på tønden. Den hele tid sad søsteren urørligt inde i halvmørket ved ovnen, ikke et farvel veksledes.

Petra stansed nede i veien, hvor skogen lukked til alle kanter og hvor ingen lyder nådde hende uden bækkesuset, den ensformige dryppen fra træerne og regnens sagte fald mod paraplyen – hun standsed, ti alt sinnet var løbt af hende. Sossen! – hun som ikke kunde få sig en bid mad, ikke kunde klunke på pianoet, ikke kunde komme ud engang, slig som hun var. Hvad mente hun med det: Du har det såmen bedre end mange andre. Hun var misundelig Sossen, misundte hende Kristian! – Deri stak den kjølige modtagelse!

Hvad Petra hadde tænkt så mangen gang, det tænkte hun også nu: Stakkels Sossen, hun har det vel ikke så deiligt, hun heller! Ingen, ingen kan hun gå og hente trøst hos, ingen, ingen får se hendes gråt.

^[149]Og doktorens opløbne datter gik videre, skamfuld over ikke at kunne springe tilbake og kaste sig om søsterens hals. Engang hadde hun kastet sig om halsen på Karoline Plesner, da denne vanded sig efter et trak på ligtornen.

VIII.

^[150]Hansemand kom hjem den lørdagskvæld og smat som vanligt ind på sit værelse uden at ha hilset goddag til en mors sjæl. Han fik af sig arbeidsklærene og bytted undertøi. – En ting hadde det lykkedes ham at gjøre far'en begribeligt: dudde han ikke til puglæsning og stilskrivning, dudde han endnu mindre til at stå bag en disk og veie lær og skråtobak og stry til bønder og soldater. Nei et realt håndværk, det var drolen splide mig noget andet, og da han hadde været krambodrotte et halvt år uden løn, fik han sin vilje og kom i lære hos smeden Mikkelsen borte på Eidet, foreløbig uten løn der også. –

Han hadde sit værelse nedenunder med dør ud til gangen og dør ind til spisestuen og et vindu mod fjordsiden. Gutten stod ved servanten ^[151]i sin sorte helligdagsbukse, nagen til hofterne, og skrubbed overkroppen med vådt håndklæ.

Det damped op mod taget fra den smale hvide krop, lamplyset faldt ind fra siden, musklerne over brystet og skulderpartiet vred sig og arbeidede og gjorde sig stærke med dybe skygger. Så fik han den rene lærredsskjorte på og kæmmede sit hvidgule hår, det lå bagover, gyngende og tykt, det skjulte ørene og i nakken hang det tvært afskåret over den brunbarkede hudring rundt halsen. Vest og jakke trak han på sig, hvid snip og en bitte liden sort sløife. Han rullede gardinet op. Om morgenen var årets første sne falden over de kolde marker, et tyndt, tyndt lysende lag, hvoraf alle knorter og knubber stak sorte frem; og frosten havde sat ind, så det fik ligge. Månen var kommen op og måtte stå over skarret i dalen, husets lange blålige skygge strakte sig på skrå bort til havegjærdet. Kapteinshuset indimellem træerne dernede var som hyllet i lette dunster, alt hvad der hed skog havde ubestemte gråligbrune farver. Men fjeldet var sort i stupene og blinkende blankt, hvor væde silte udfør; derude lå fjorden og bugtede sig sort – skjær-hvidt og sort det var kvældens to stærke farver.

^[152] Gutten vilde forresten bare se, om det gik an at få sig ud inat uden at sætte mærker i sneen, og det gjorde det. Langs husmuren under hans vindu var en rand bar jord, han kunde slippe sig ned på og derfra hoppe bort i havestien. Han trak vinduet til, slukkede lampen og kastede sig på sengen for at hvile den times tid før aftens. Den kostede ikke forældrene noget, denne hans eneste nydelse, at ligge om kvældene og kjende lemmernes dirrende træthed, til han lidt efter lidt seg hen i dvale.

Dumpe og fjerne hammerslag lød ind til ham, Sanne stod i køkkenet og huggede det pund raffinade som skulde bruges i ugen. I spisestuen sad hans mor og harkedet forkjølet under strikningen, lyset gennem nøglehullet stod i en hvidligmat flæk på tapetet over hans seng. Så skrabede det derinde, hansⁿ³ mor kom bort og ruskede i dørhåndtaget.

Petra!

Hansemand svarte ikke, døren var låst, nøglen havde han i lommen.

Vil dere svare, er Petra der?

Men jo mere hun rystede i døren, des fastere taug han. Al hans latente forbittelse var vågnet. Hun kunde værs'god tiltale sine børn ^[153] ordentligt, vilde hun ha svar. Ikke skrigte på datteren i en tone, som når hun i gamle dage kommanderte: kom her og få ris din væmmelige unge!

Ja vent dere, jeg skal –! snerred hun og stormed ud for at komme ind den anden vei. Men hurtig som vinden var Hansemænd ude af sengen og låste døren til gangen også.

Er du gal gut, låser du for din egen mor! Jo du kan tro, der venter dig hyggelige ting, når pappa kommer hjem.

Han sidder på hotellet og drikker sorgerne af sig han, tænkte gutten. Han har god tid til det, siden Gjerløv tar al praktisen hans. Hvad mente hun forresten med de «hyggelige ting» – –?

Er Petra der, så gud nåde dere, som ikke svarer!

Hun er ikke her! skreg han tilbage og mumled så halvhøit: Reis til Bloksbjerg!

Hun stamped op trappen, og lidt efter kom fra søsterens værelse det velkendte hyl, som når en gris stikkes. Formontlig hadde Petra lagt sig, og moren sled hende nu efter håret for at få hende op igjen eller dænged til hende med ildtangen, mens hun ramsed op sin syndflod ^[154] af skjældsord, der pleied begynde med forholdsvis sentimentaliteter som «din sørgelige unge» og endte med «dit stinkende dovendyr». Ikke for det, Petra gjorde gjengjæld og brølte «dit væmmelige menneske», så tidt hendes stemme ikke kvaltes af raseri. Hansemænd satte fingrene i ørene, den var forbi den naive tid, da han på en mere direkte måde kom søsteren til undsætning. Men hans medfølelse var ikke mindre, med bankende tindinger og sammenbidte tænder gjennemgik han al den onde behandling, der blev hende til del. Gang på gang hadde de ladet hende gå og fryde sig til den lovede bergensstur, gang på gang blev hun snydt for den under allehånde påskud. Snart var det far'en, som pludselig opdaged, at han ikke hadde råd til at bekoste udstyr af klær, og snart var det de af moren foranstaltede scener, der endte med følgende replik: indbilder du dig, at der blir nogen bytur efter dette, tar du feil. Petra kunde aldrig nægte sig den fornøielse at måle moren med foragtspyende øine eller at trække på skuldrene til hendes og far'ens ordrer, det var hendes ulykke. Hun var for ærlig. Når hun ikke kunde se op til forældrene længer, fandt hun det i sin orden at trodse ^[155] dem. Hun hadet at forstille sig. Når de hadde selskap hjemme, og man ikke turde andet end la hende forsyne sig selv, fylgte hun på en rent uappetitlig måte sin tallerken med de bedste stykker, skufled dem ned fra fadene, og gotted sig over morens stikkende øine. Der var jo på lange tider kun denne ene gang anledning til at ta for sig, hvorfor da skabe sig

som om syltetøi og gåsesteg var hverdagslige begivenheder. Gjæsterne naturligvis, de måtte holde med fru Wang i, at det var et umuligt menneske. Nei, tænkte Hansemand, hun var for ideal og for sandhedskjærlig til at bli damesnerpe. Hun måtte ud blandt oprigtigere mennesker, hvis hun skulde like sig. Forlovelsen burde hun hæve, den tosken Kristian blev så alligevel aldrig mand for at gjøre hende lykkelig.

Stakkels Petra! For at slippe de uhyggelige kvælder og den tynde vællingen hændte det, at hun gik op og la sig. Forældrene trodde det var dovenskab. Og så var det dog kun for at lulle sig ind i drømme om sin forlovede, drømme hvorunder den triste tilværelse rykked fjernt i baggrunden. Hansemand så det: hun hadde slukket lampen og lå og stirred ind i ^[156]det røde ovnshul med sværmerisk blanke øine, mens armen, som lå nøgen nedover tæppet, hungred efter at slå sig rundt om den fraværende studenten og klynge ham mod brystet. Men såsnart de velkjendte arrige trin høres i trappen, stikker hun sig helt under tæppet og snorker i det forføngelige håb, at moren skal respektere søvnen. Men moren respekterer den ikke, hun hader sin datter med et helligt had, hun synes hun bør hade hende. Ti har hun ikke trodset, siden hun var så liden som så, har hun nogensinde været som en datter skal være, har hun været som Sanne! Hun har blæst foragtelig har hun, til hver af forældrenes befalinger, fordi hun nu engang for mange år siden har fåt den fikse idé, at vil hun bli et ædelt menneske må hun være stik modsat de andre og holde sig klar af hjemmets indflydelse.

Med den slags ræsonnementer underholdt Hansemand sig længe efter at de sønderrivende skrig var tiet af. Morens trusler mod ham selv tog han ingen videre notis af, ti han stod på en forholdsvis god fod med sin far. Han var jo nu eneste søn, og den ting, at han var på arbeid den ganske dag og mest stusled med sig selv om kvældene, gjorde at der ikke blev ^[157]anledning til rivninger. Ja han var næsten agtet af far'en, fordi kan ikke længer knurred over maden eller tigged om lommepenge. Men ingen vidste, hvad gutten holdt sig skadesløs med, eller hvorfor han sled så hårdt i det.

Med Petra var det en anden sag, hun førte en kamp for sine ideelle interesser mod familjens materielle, og det måtte jo bli en vældig deficit på første konto.

Det gnisled af karjohljulene ude i grusen under det tynde snelag. Far'en kom.

Først en god stund efter reiste gutten sig. Uden at vørre hverken forældrene

eller Sanne et godaften og uden at indlade sig med dem – der var netop tale om Petra – kom han slængende ind i stuen, grinende mod lampelyset, trækkende lemstert på skuldrene, med søvnige grætnestøn og lod sig dætte trevent ned på stolen foran sin grødtallerken.

Har hun ikke ammoniak da? spurte far'en og tog sin appetitdram.

Aj-jo vist har hun ammoniak, men det er naturligvis bare af dovenskab, for at slippe at vaske op efter aftens, at hun lægger sig så tidlig. Hun har ikke mere hodepine hun, end katten.

[158] Gå op du Sanne og sig, at hun øjeblikkelig klær sig på og kommer ned. Vi skal ikke oftere ha slig uorden i huset – har man set på magen, ikke møde frem til måltiderne!

Hun *har* hovedpine, jeg ved det! svarte Sanne.

Hansemand måtte se op, så forbauset blev han over at høre Petra forsvaret fra den kant. Han syntes nok Sanne var bleven lidt forandret i det sidste, siden hun var begyndt at sy hos madam Pedersen på Eidet, men dette –? Hun sad der, tyk og dum, og tyllend vællingen i sig, turde ikke se op efter sin frækhed. Lampelyset gjød sig ned i det gyldenrøde frodige hår, ansigtet skyggedes, men var mørkerødt, syntes han, som om noget arbeided og gjæred i hende.

Hvordan ved du, at hun har hodepine?

Sanne blev endnu rødere og bøied sig endnu dybere over grøden, men Hansemand kom til undsætning med en løgn.

Petra har slig hodepine, at hun gråt isted.

Å ja! kom det hånligt fra moren, – nei du er fræk!

Gutten vilde til at bide igjen, da far'en råbte:

[159] Ikke bland du dig i det – når vi har spist, skal vi to tales ved!

Han blegned og husked sin mors forblommede trusel. Efter far'ens ord fulgte en dødens taushed, han hadde et øieblik en følelse som om han spiste sit sidste måltid og inden ti minutter skulde bestige skafottet. Hans livs eneste salige hemmelighed var bleven opdaget! Morens og Sannes høitidelige miner tilkjendegav, at de var indviet.

To tallerkener velling pleied han sætte tillivs om kvældene, idag lod han skeen ligge efter den første. Han la knytnæven på bordet og så fra far til mor og fra mor

til far med alt det kolde had, hans underlige lysblå øine kunde magte. Hun spiste trofast sine to portioner og luded sørgmodigt og mildt over dugen, som det sømmer sig i en dødsdømts nærhed. Far'en spiste tappert, den var forbi den tid, da det gjorde virkning at forsmå smørrebrød med øl, sveitserost og andre delikatesser. Men han var blit gammel, hår og skjæg rigeligt isprængt med gråt, og ryggen krum. Hudposerne under brilleglasset var slaskede og rynkede, og trækket omkring næsen mer end almindelig ondskabsfuldt. Gutten iagttog ham nysgjerrigt, hver bid ^[160]mad fulgte han, til den forsvandt mellem de gule tænder, og da far'en engang kasted til ham et blik, parerte han uden at blinke. Et iskoldt smil lønnet ham for strabadsen, hvorefter manden spiste videre med sinte glæfs.

Efter bordbønnen listed mor og datter ud. Da doktorens øine havde fulgt dem tildørs, tog hans svære rødbustede næver og skjød tallerken og serviet og flasker og glas og alting indover dugen.

Så du vil absolut ende galt du! sa han og dat tungt med begge albuer udover den ryddede plads. Ansigtet med de sammenknøbne skjægekjæver dreied han op under sønnens koldsvede åsyn. Gutten sad i samme stilling, den ene næve på bordet, den anden knyttet i jakkelommen. Så ligegyldigt og lidet skjælvende som muligt svarte han:

Nei det agter jeg ikke, men *du* gjør dit bedste for at vi barn skal gå i hundene. Mogens og Sossen –

En smældende lussing afbrød ham der.

Pas dig gut, det er dig, jeg taler om! Jeg vil ha hele sammenhængen at vide mellem dig og denne Per Oppegårds søster. Siden skal ^[161]jeg ta mine bestemmelser. Så, tal ud, men ved den levende gud, tal sandt!

Jeg er glad i hende, det er alt!

Glad i, glad i, glad i, – haha! – Så slog han i bordet, så stentøiet rasled, – tal sandt, siger jeg!

I et eneste syn så gutten al hjemmets fortvivlede uhygge fra barneårene og opover, og i et blink – han syntes det var et lys over mørk baggrund – så han sin elskede, hende han skyldte alt, for hvem han fandt sig i forældrenes tyranni, for hvem han arbeided de seks af ugens dage og hos hvem han var salig hver eneste søndagsnat. De holdt af hverandre, de skulde giftes med tiden. Han hadde således ren samvittighed og trang til at vise det, han følte sig som *mand* med

ansvar. Derfor vilde han ikke ha flere lussinger, det mindede ham om gutungen. Og han skvate op og om bag stolryggen.

Jeg tåler ikke dine fornærmelser mod en, jeg er glad i. Kari Oppegård er bra og skikkelig, ingen tør si et ondt ord på hende.

Far'en lå med hodet på skjæve op mod ham. Hans lille hivende latter viste, hvor han fandt den komisk denne protest.

^[162]Sagen er, at det denne gang er dig selv, som taler ondt om hende. Eller kanskje det er løgn, hvad du skriver til din *eneste* og *bedste* ven, til denne Johan Plesner, hva?

Har han sagt dig, hvad jeg skriver til ham?

Doktoren kastede sig rasende bagover i stolen, satte begge tommelfingrene i vestens armhuller og fikserte ham.

Sig nu sandt, ja eller nei!

Det er løgn, hvad jeg har sagt i brevene til Johan! skreg gutten.

A ha, du har altså drevet svineri i længere tid, – brevene, se se!

Jeg har ikke sagt brevene, jeg mente det sidste brevet.

Nu kan det være nok, imorgen følger du med bort på Oppegård, så skal vi få klarhed i den sag. Gå nu ind og læg dig.

Gutten gik, far'en sad igjen.

Da han hadde tændt lampen, blev han stående midt på gulvet og mimrede lydløse forbandelser over sig selv og hele kodiljen. *Hvem* hadde brækket brevet? Imorges hadde han jo selv leveret det til poståbneren. Men stop – han hadde skrevet kladd til det sidste. I en fei ^[163]rev han bordskuffen op, der lå papiret. Nu forstod han. Far'en kunde ikke ha læst det, ellers hadde han jo vidst, at det var om natten besøgene på Oppegård fandt sted, at han følgelig skulde ud ogsaa inat. Desuden vilde hverken han eller moren ha lagt brevet ned igjen i skuffen, det vilde kun Petra ha gjort. Hun hadde læst det og sladret.

Han stak det farlige papir til sig. Egentlig burde han jo ha været fornærmet og i retfærdig harme ha frabedt sig at få andres smudsige næver stukket ind i sit elskovsforhold. Men man tog nu engang ingen notis af ham der i huset, lang tid var heller ikke forløbet, siden han hadde gjort ting, der mindre sømmed sig en selvstændig ridder. Nei flau var han og ræd for, hvad der vilde komme. Og han

steiled for dette, at søsteren, selv så ulykkelig og selv så forelsket, hadde nedladt sig til at angi ham for den hadede far. Hun som han holdt af mest af sine søskende og som holdt af ham! De stod jo i forbund mod familien, og alligevel – –? Ja, i god mening hadde hun naturligvis gjort det, men en tosk, en ligtorn, en stor føflæk var hun. Dette kunde bli en alvorlig sag, et vendepunkt i hans liv syntes ^[164] han føle, det kunde bli. I værste fald reiste han sin vei og fik Kari efter sig senere. For hendes æres skyld måtte der dog straks, endnu inat, træffes foranstaltninger, så far'ens besøg på Oppegård ingen skandale hadde tilfølge.

Hansemand hadde hørt ham reise sig fra stolen og sukkende slæbe ind på kontoret. Moren og Sanne bar ud kopper og tallerkener. Et øieblik, begge var i kjøkkenet, benytted han, sneg sig ud i gangen og op trappen. Månen stod midt imod ham, da han kom ind på Petras værelse, ti der var hverken gardiner eller jalousier for vinduet. Varmt som i en sygestue var der og så denne forbandede Eau de Colognelugt! Formontlig tjente den til at gjøre drømmene mere poetiske. Han rusked i hende, hun var sovnet af gråt. – Halloj Petra! Halloj boy! Hun kasted sig op med et skrig og slog armen frem for sig til værge.

Å er det dig Hansemand – uh! sukked hun.

Tys, vær stille, jeg vil bare ha greie på om det er dig, som har sladret?

Hva', – å, er det det med Kari? Nei hvad har han sagt? Tænd lampen der.

Månen er god nok. Det er altså dig, som ^[165] har rodet i mine sager og fortalt, hvad du kom underveir med?

Petra kasted sig ned igjen på puden med et søvnigt støn og blev liggende med ryggen mod ham og ansigtet mod månen.

Ja Hansemand, du må ikke være sint på mig, men jeg kunde ikke andet. Jeg søgte efter et sugpapir imorges, og så fandt jeg noget du hadde skrevet til Johan. Jeg forsikrer dig, jeg var aldeles syg i hele formiddag, så fælt syntes jeg det var. Jeg *måtte*, for din egen skyld Hansemand, fortælle det. Og så skrev jeg til pappa et brev og la det ind på kontoret.

Hvad skrev du?

At du leved med Kari, at du hadde skrevet det selv til Johan. Ikke et ord mere.

Jeg siger, at det er ikke sandt jeg!

Det troer han ikke. Desuden – at du ikke angre det! Uf, jeg syntes det var så

fælt, at *du* Hansemand – –

Synes du da det er bedre, at man ødelægger sig med unaturlighed, så'n som Mogens gjorde, end at man lever med en, man er glad i? Du ved ikke, hvad du har gjort, Petra!

Men Hansemand, at du kan snakke slig, er du da ikke flau selv?

^[166]Ikke spor. Tvertimod, jeg er stolt af det. I begyndelsen, da jeg endnu var hos Rivenæs'en og jeg fik bank for et eller andet, så tog jeg julingen med kristelig tålmodighed og tænkte: Dere skulde bare vide, hvad *jeg* har!

Jeg skal si dig, hvoraf det kommer, at du ikke ser det gale i dette: det er fordi du ikke tror på gud.

Hold kjæft, du er en stor dåse. Synes du ikke jeg kunde trænge til at ha det lidt morsomt, jeg også? Nu er jeg engang blit forelsket i en bondejente og jeg vil gifte mig med hende. Hun er noget ganske andet end Karoline, ser du. Hun bryr sig ikke om denne forbandede kurtisering og komplimentering, og hun er glad i mig igjen, skjønt jeg hverken gir hende presenter eller er klædt som en prins.

At du siger dette far, det viser at du endnu er glad i Karoline. Hvad vil du gjøre nu Hansemand?

Reise min vei naturligvis, til Amerika, og siden skrive efter Kari. Inden to år skal vi være gifte vi, ser du.

Petra skvat atter op i sengen, hun greb efter brorens arm og bad angstfuldt:

^[167]Å nei, ikke reis Hansemand, da har jeg ingen tilbake.

Tror du jeg holder ud at være en time herhjemme, når mit eneste lyspunkt tages fra mig. Imorgen blir her en dommedag, tænker jeg, når han går bort på Oppegård.

Det gjør han ikke imorgen – Sossens unge skal jo døbes. Hvor vil du forresten få penge til reisen?

Kari har penge og Per har penge. Jeg kan få låne, om jeg vil, flere hundrede kroner.

Jamen ikke reis, ikke reis! Pappa vil sørge forfærdeligt, og det kommer til at gå ud over mig. Da får jeg aldrig forlade dette hul. Husk på, Hansemand, at du er den sidste gutten. Husk hvor han tog sig det nær, at du ikke dudde til læsningen. Han vilde havt dig frem i verden, ser du. Alt det håb, han hadde sat til Mogens,

det gik over på dig. Nei reis ikke Hansemand! –

Gutten kom ned igjen på sit eget værelse, dum, magtstjålen, ynkelig ubestemt, ikke det ringeste tapper på reisen. Rømte han, han vilde sikkerligen plages og forfølges af far'ens sorg. Petra hadde ret. Allerede nu syntes han synd i sin far, så gråten trued med at ^[168]bryde frem. Men han tog sig en pibe tobak og satte sig ved vinduet for at være mand. Det kunde ikke nægtes, ikvæld hadde der været virkelig dyb fortvivlelse over far'en. Ikke hadde han bandet, ikke slått, ikke truet med lensmand eller fut. Det var greit det, at han sørged. Han forstod nu engang ikke sine egne barn, han indbildte sig, de gik her hele sin ungdom uden en tanke, uden et ønske, uden en følelse, og aldrig talte han med dem, aldrig spurte han om de hadde en mening. Undervisning hadde de nydt, mad og klær fik de. Det var nok, så fik de værs'god være tilfredse. Mangen en hadde det værre.

Det led langt ud på natten, og månen var dukket ned under fjeldkammen deroppe, da han stak hodet ud og undersøgte, om det lyste i askens grene udfor forældrenes vindu. Men der var mørkt, stilt over det hele hus, og med bankende blod slap han sig ned på jorden, skræved over den urørte sne og piller afgårde.

I et nyt hvidmalet hus med blå dør bodde Kari, det var det fineste hus på Oppegård og lå fremst og nærmest ved veien. Forældrene og Per sov nedenunder, datteren hadde sit eget kammers ovenpå. Hun pleied ligge og halvsove, ^[169]til gutten hendes kom om nätterne. Han slængte lidt sne på ruden, øieblikkelig tændtes der lys, hvorefter han steg op stentrappen og halte støvlerne af sig. I stilheden hørte han hende stige ned på hoseleisten, gangtrappens trætrin gav sig knagende under hendes vægt. Døren åbnedes, han slog armene om hende og kyssed hende krafteligen. Derpå bukked han efter støvlerne og fulgte bag hende op. Ah! hvor han velbehageligt indånded den eiendommelige lugt i kammerset! Enhver anden vilde komt at tænke på svede underplag og rygende sur vadmél, men Hansemand nød den uden refleksioner, andagtsfuld og perverst. Denne lugt hadde han mærket fra første gang, han favned hende under elskovsrusen, og den var nu engang knyttet til hans forestilling om salig lyst, han tilbød den og vilde visselig tilbedt ethvert kvindeligt væsen, der førte den med sig. På det umalede klaffebord ved vinduet stod et tællelys med stinkende tanne, fremfor det på sengekanten satte de sig med armene om hinanden og kyssedes. Kari, som hadde lært søm i Bergen for mange herrens år siden, var byklædt til helgen i tynd grå

kjole med en rad hvidlige perlemorsknapper udover barmen ^[170] og ned indtil det fløiels livbelte. Hun var meget fed og bleg med sorte prikker på næsen, og håret bar hun i chignon. Om halsen havde hun ingenting, den var mægtig og hvid, så gutten svimled ved at stirre på den.

Å gud Kari, hvor jeg elsker dig! Og omklamret seg de ned på vadmestæppet.

Bagefter gik hun bort til den svære dragkiste og trak frem en flaske kornbrændevin og et muggent vinglas. Hansemand sad på sengekanten og fulgte i begejstret vellyst enhver af hendes bevægelser. Han havde foresat sig at vente med jobsposten og dens drøftelse til ud på morgenkvisten, når afskedens bitre time skulde slå. Og da vilde han grædende be hende om forladelse, fordi han ikke havde kunnet bære sin lykke alene, men havde måttet betro den til en ven. Alt, slig som det var, vilde han fortælle.

Hun skal jo døbest i morgen barnet til Sossen? Då vil jeg rigtig hen og se på.

Nei ikke gå i kirken imorgen Kari, jeg ønsker det ikke.

Hvorfor ikke då? – Du er ikke så tidig i kvæld Hans, som du pleier at være – er du så træt? Stakkers dig.

^[171] Hun klapped ham på panden med sin rødglinsende næve. Hendes fingre var tykke og svulmende som ung fiskerogn, en sølvring på langefingeren var ved at overskygges af kødet. Men Hansemand slog sin klo om håndledet hendes og gav sig til at kysse næven. Med den frie arm skjænkede hun i glasset.

Se der, drik nu, det er sødt og godt. – Å Hans, hvor jeg har længtes efter dig! hviskede hun smægtende.

End jeg efter dig da!

Dermed drog han hende ned på sengekanten, holdt hende en armlængde ud fra sig og sukked sentimentalt i beskuelsen af det runde ansigt med fedtgrotterne omkring hage og mundviger. Hendes øie lo triumferende mod ham. Lyset stod dybt ind i det, som solskin i krystalklart ellevand, og dovent som en hvid kæmpelarve hang låget udover.

Drik! sa hun og blinkede opfordrende.

Uden at se til glasset, trev han hende ind på sig igjen og jamred:

Å Kari, Kari, aldrig kan jeg reise fra dig!

Nei det ved du vel, at drager du, så glemmer du mig, svarte hun.

[172] Aldrig glemmer jeg dig, du søde, aldrig vil jeg gifte mig med andre end dig!

Ja drik nu da, sa hun og lo til ham med sit fede øie, således som man ler til en elskværdig pusling.

Så sandt jeg heder Hans vil jeg aldrig i evighed amen elske andre end dig Kari! – Dermed slog han i bordet og tog drammen.

Når lusen hoster, må loppen le! sa det borte ved døren, og Per viste sig på hoseleisten. Han kom lige fra sengen, havde bare tat bukser og sæler på.

Nei godaften Per! råbte Hansemand fornøiet uden at slippe Kari, som han havde fåt armen om.

Jeg måtte nu op og se, hvorledes dere havde det, – han kom slæbende indover, lang og doven, og gav sig søvnigt til at gnide øinene foran lyset.

Ja du har morro du, kar! kom det om lidt.

Vi tar livet som det er vi, ikke sandt Kari?

Uden at ænse ham, vendte hun sig med bekymret mine mod broren.

[173] Sover de dernede Per? Gu'hjælpe dig, om du har vaknet de!

Hihihihhi! lo Per polisk, derefter så han på dem med stramt sammenknebnæ læber. Hansemand likte ham ikke ikvæld, han løsned armen fra Kari og skjænkede i glasset.

Drik Per!

Hihihhi –!

Kari satte sig helt op i sengen med knæerne udfør og gav sig til at skoggerle uden at mærke guttens misstemning. Per var en stor komiker; når han trak det der fjæset på sig, kunde hun ikke andet end beundre ham. Men Hansemand frygted noget stak under, ti den lange bondeknold nikkede betydningsfuldt, mens han forskende lattermildt flytted øinene fra den ene til den anden.

Drik Per!

Per rynked brynene og grov hænderne dybt ned i bukselommen, det var en pludselig overgang fra det påtatt spøgefulde til det alvorlige, der næsten gjorde doktorgutten ræd. Per spytted og satte sig bort på dragkisten med overkroppen udover lårene. Da han løfted hodet, var det med et blik, som fik Hansemand til at fare sammen.

[174] Nu har jeg kjendt dig, siden du var en liden skitunge, Hansemand, og jeg

har altid estimert dig for en bra kammerat. Men kommer du med fantestykker, så skal djævelen ta dig.

Kari lå indover med skuldrene op mod væggen og hørte, nysgjerrigt og uden frygt. Hansemand drak ud glasset, som venen ikke vilde røre, og så mest mulig ligegyldig ud. Han havde talglyset lige foran sig og skjened kun dårligt Per derborte, men han skjønte på tonen og af enkelte lyn fra øinene hans, hvad det gjaldt.

Hvad har vi då gjort dig, siden du bærer dig ad således? Du er glad i søsteren min og hun er glad i dig, men er det ligt sig, at du går og skravler det for alle vinde? Jeg har hidtil tålt, at du kom og lå med hende, aldenstund du ikke var for en byfant at regne, – ja du kan tro, jeg ved besked! Då jeg var borte med melken ikvæld, fik jeg hele greien at vide af fruen.

Nei nu er jeg –! råbte Kari forfærdet og reiste sig.

Hvad er tes, Per? skreg hun.

Per fortsatte:

Vistnok er hun Kari flere år ældre end ^[175]jeg, men det våger jeg si til hende, at hun farer ad som en nikkedukke, når hun kan gi sin tro til slig en.

Hansemand sad og svælgte og svælgte, han var brændende tør i halsen, og øinene hans blev stive, som sad han alene i kammerset og så et gjenfærd i hvide klæder stige gjennom den lukkede dør. Per, hans gamle trofaste ungdomskammerat, forstødte ham! Hvor skulde han da vente hjelp? Fiender på alle kanter! Bøied han sig ikke og tigged og trygled om beskyttelse hos én idetmindste, så vilde man skånselsløst falde over ham og pine ham tildøde. En afmægtigheds- og forladthedsfølelse var ved at kvæle ham, og hele tiden stod et syn for hans øine: En vinterdag for år siden, han var spadseret over den isdækte elv og stak hodet opfor brinken, da han borte på den hvide slette så hundreder af hoppende og skrigende kråker og skjærer, et mylder af levende sorte flækker, og de samled sig og bed og pikked på en halvdød falk, og nogle fløi om i luften over ådslet. Som han den gang hadde ynket falken, ynked han nu sig selv.

Ja sid nu og glo ind i lyset og se, om du finder på en løgn til at bjerge dig fra dette! ^[176]endte Per en lang barmhjertighedsløs svada, hvorunder søsteren hadde bøiet sig fremover med hodet i hænderne.

Du skal høre på mig Per, jeg kan ikke tåle, at du, som er søster af Kari, skal tro ondt om mig.

Per skreg op og svinged med armene.

Jeg ved alt, jeg ved at doktoren kommer herbort med det første og skal undersøge sagen. Fruen mente på, han havde gjort det endda ikvæld, men kommer han, skal han få afsked –

Kari tog til at hikste voldsomt, hun fik et tyndt bomuldstørklæ op for øinene.

Da sprang Per bort og slog i bordet.

Nu tar du og graver dig ud på flækken, eller så skal djævelen, – og ser jeg dig her i huset mere, skal du få en, så du ligger på møkdungen og lugter!

Å-håhåhåhå! hulked Kari og kasted sig plat ned i sengen.

Hansemand sad med famlende hænder og stirred uden begribelse på den flyvende sinte bondegut. Han kunde ikke forsvare sig, ikke et ord fik han presset af sig, det var skjærende tørt i halsen som om et bygsnerp var krøbet ned der. Han hadde ikke spor af riddersmod ^[177]tilbage. En eneste tanke spired i ham: at det skulde være en nydelse at stå uskadte ude på landeveien og summe sig og svale sig.

Å-håhå-håhåhå! det var stygt af dig dette Hans, at bringe mig i ulykke.

Gutten vendte sig og stirred på hendes chignon, som dækked over det brede baghode.

Er du ikke ude endda! skreg den vanvittige Per med øine, der trådte ud af sine huler.

Hansemand fik såvidt tat sig sammen, at han kunde gribe sine støvler og si med fast stemme:

Jeg går, men imorgen kommer jeg igjen. Du *skal* ikke få lov til at gjøre både hende og mig ulykkelig.

Idet han åbned døren, fik han et spænd i agterenden, så ryggen var ved at knækkes. Det var guttens sidste fornemmelse af den ungdomsven.

[178] Hansemand havde man sendt til Bergen i smedelære, noget han gladelig fandt sig i, og doktoren var ude til middag. Ensomt og trykket og skymmert var der ved bordet, Petra sad malpropt påklædt og jæpte med uforsonlig foragt, hvergang hun fandt for godt at se hen på morens eller Sannes gråagtige og forpinte ansigter. Det var pandekager til mad, tykke risengryns pandekager med puddersukker, og Petra lod dem vederfares retfærdighed. Men ikke slig, at hun på nogen måde lod sig mærke med, at hun fandt dem gode. Hun tog tre og tre af gangen, stak gaffelen i dem med en mine, som om hun desværre ikke havde andet valg end at lægge dem i sig.

Idag tror jeg du får brev, sa Sanne velvilligt.

[179] Med optrukne øienbryn, mat og hadefuldt så Petra ned på den firskårne klumpede søster. Hvad var det som gik af hende? Trodde det rødskoltede dydskadaver, at hun nogensinde kunde hæve sig op i dannede menneskers fortrolighed? Vilde hun bli dame hun også, kanske? Ja, det var virkelig mistænkelig – for længe siden hadde hun aflagt at tæse huset rundt i halmsko med maven ud i veiret. Nu om dagene var det nette sko og trippende skridt, undertiden nynned hun en sangstump, og den der sorte glatte kjolen, som hun selv hadde syd hos madam Pedersen på Eidet, den sad unægtelig både fast og pent om den dumme figuren.

Sanne opgav at få svar og spiste videre, men Petra fortsatte at følge hende med sit væmmeligste blik. Endelig sa hun: Bry dig bare ikke, mor! det er komisk, hvor du pludselig er begyndt at interessere dig for mine anliggender.

Ta-ja, du er en takkelig ung dame, det må man si! lød det fra fru Wang, som hadde hodet sørgmodigt på skjæve. Hun spilte nu for tiden den resignerte, der ingen vei kunde komme med sin vanartede datter. Efter Hansemands reise hadde Petra foranstaltet de utroligste kampscener; som to megærer hadde hun og [180] moren stå mod hinanden, hårtotter hadde de slidt af hinanden, og om nætterne hadde hun hulket og båret sig som et galt menneske, fordi der endnu ikke var kommen brev fra Kristian, og fordi hun ikke fik lov til at drage hjemmefra. Doktoren var blit spag af sorg og forskrækkelse, han undgik at skride ind og holdt sig mest mulig ude i «praksis». Og de stunder, han ikke andet kunde end gi sit besyv, indskrænket han sig til at meddele datteren, at hun fullstændig var moden til en sindssygeanstalt, og at næste gang hun skaffed ufred i huset,

skulde hun ske en ulykke.

Petra var fortvivlet, rasende. Aldrig, aldrig skulde de få hende indbildt, at *hun* bar ansvaret for hjemmets uhygge. Tvertimod. Ja, hun var sikker på, at de selv i sit stille sind indrømmed, at hendes formening om hele stellet var så rigtig som dagen er lang. Men en ting tålte de ikke: at kyllingen vilde lære hønen at værpe. Moren især hadede hende, og hun var den fuleste; hun vidste at pine hende og stikle med forlovelsen, udbrede sig over, hvor dårligt Plesners vilde være tjent med at få sligt et spektakel af en tøs i familien. I det stykke var fru Wang stik modsat alle ^[181] andre mødre. De fløi jo som gale for at få døtrene gift.

Så stærkt hader hun mig! tænkte Petra.

Å gud hvor hun var spændt på posten!

Da Gamle-Erik hørtes i gangen, var det knapt hun kunde sidde rolig på stolen, og da han tren ind med skindhuen under armen og halte breve og aviser ud af sin solide stastrøje, for hun bort, rykked alt ud af næven på ham, fandt sit brev og slængte resten henover bordet. Ved vinduet, hvor det var tålelig lyst, satte hun sig, fast bestemt på at le over hver eneste kvikhed i Kristians skrivelse. Så kunde moren ha det så godt og ærgre sig; alle hendes og fru Plesners skumlerier nytted aldrig det gran overfor Kristian.

Kjære Petra!

I den sidste tid har jeg tænkt og grublet over vort forhold. Du kan ikke begribe, hvor jeg har lidt af den grund. Siden isommer har dagene været uger og ugerne måneder, men jeg er nu endelig bleven klar over mig selv og kommen til eftertanke. Dette må du ikke forstå således, at jeg er bleven påvirket af andre eller at jeg ikke længere bryr mig det mindste om dig. Men ^[182] når tænker du, at vi kunde gifte os? Jeg som studerer medicin og har mange, mange år igjen. Gamle og grå vilde vi være Petra, før det kunde ske. Derfor er det til dit eget bedste – – –

Petra glemte hvor hun sad. Tåre for tåre rendte ud af øinene, papiret stirred hun på uden at se mere. Hun syntes, hun var bleven pustet på bagfra af et koldt gab eller bleven pumpet tom. Hun blev ræd, hun skjalv, hun begyndte at fryse. Men nogen mening, nogen tanke havde hun ikke, før hun vækkedes af moren, som harked. Da sprang hun bort, kasted sig ned på sin stol og slang sig fremover

bordet med brevet i hånden. Det *forekom* hende, at moren med et ondt smil sad og gumled pandekage og så ned i tallerkenen, og Petra stirred og stirred på det benede grå ansigt, hvis udtryk skjultes af halvmørket, stirred og stirred, en rædsel var det, stirred til hun ikke så ansigtet længer, men bare et eneste tydeligt lysende, satanisk og taust smil. Hun lod hånden falde, den følte sig i pandekagefadet, den greb nedi og slængte, sikkert og muskelfast slængte den, hvad den holdt, midt ind i det fæle syn. Fru Wang rykked bag på stolen ^[183] og glodde, stumt forskende. Hendes opspærrede forundrede blik trængte ind i Petra som en angst, der satte sig fast og ved at ta rigelig plads og skyde alle andre fornemmelser tilside varskudde, at den vilde bli siddende evig. Brevet trak hun til sig, famled efter kjolelommen og stak det ind der, hvorefter hun løfted sig op af stolen. Da hun mærked, at Sanne var nærværende, at den fordums skinhellige sladderhank sad og glodde på moren med uvillige øine, gled der en undring gennem hende, men hun glemte det straks.

Hun kom sig ovenpå, fyrte i ovnen og satte sig foran den med korslagte arme og fødderne på pladen. Slig sad hun den hele eftermiddag, og fuldmånen steg bleg opover himlen. Der blev stilt i huset, Sanne og moren gik sammen ud, de skulde til Rivenæs ikvæld. Den var længst forbi den tid, da Petra blev budt med. Moren fandt på sligt deiligt påskud for at slippe hendes selskab. Hun var så ubeskeden, hed det, man måtte skamme sig for folk over at ha hende til datter. Men Petra hylded nu det ord, at når man sidder i kirsebærtræet, skal man spise. Ikke at ta for sig når man hadde lyst på retterne, det var ^[184] uærlig og affekteret. Og for Petra var det en livsbetingelse at være sand. Kun ved at præstere en ærlighed større end forældrenes, større end nogens, hun kjendte, kunde hun få fred for sin samvittighed og rolig som en martyr trodse videre mod det fjerde bud.

Petra sad der og bed i sin våde lommedug, og imellem tørked hun den, når den af gråt og af snuen, som fulgte med tårerne, var blit altfor våd. Når far'en ud på kvælden kom hjem og fik sagen serveret, vilde han sikkerligen slå hende styg, denne gang blev det nok alvor af. Og sin mor følte hun rædsel for og haded hun med det samme græssende had, hvormed hun som barn haded heksen, der bodde i hytte af menneskeben og lokked unge piger til sig for evig at seigpine dem. Og drevet af angsten arbeided Petra planer på planer til at komme afsted med skibet

imorgen tidlig. Før nogen kom hjem iaften, måtte hun være ude af huset, kanske Gamle-Erik kunde være hende behjælpelig og fortælle, hun var kjørt opover til Indrebygden med en eller anden bondejente. Men ombord turde hun ikke begi sig før i sidste øieblik, det kunde jo tænkes, at de fattede mistanke og søgte efter hende der inat. Hun ^[185] pakked lidt undertøi i en familjeyournal og tog frem af sine kommodeskuffer de af sine småting, der hadde nogen værdi eller minded om Kristian. Hans fotogram, som hang over sengen i glas og ramme, og alle hans breve kyssed hun og stak dem til sig sammen med pengene fra Karoline. Kjolelommerne blev tilsidst stappende fulde og så tunge, at hun måtte lense dem og gjøre et knytte af et fint silketørklæ til at bære tingene i. Efter at ha vasket sig, lå hun på sengen og nød en hvile, en ro uden angst, uden påtagelige fornemmelser, det var ro, fordi hun skulde undgå at bli skamslåt og fordi hun nok ante, der endnu kunde bli ting at glæde sig ved i tilværelsen, at alt endnu kunde ordnes til det bedste. Gud, hvor det skulde bli deiligt at komme til den store morsomme by og græde med Karoline! Og Kristian skulde få hele sammenhængen at vide; og hvor det vilde bedrøve ham al løgnen, man hadde sat ud om hende, når hans øine nu blev åbnede! Endelig bad Petra en brændende bøn til gud, at hendes far snarlig vilde skrive til hende og erkjende det feilagtige i sin opdragelsesmetode.

Månen var hendes timeviser, da den hadde trukket sig bort fra vinduet led det til kvældstid, ^[186] og hun reiste sig. Men før hun gik nedenunder, så hun for sidste gang efter, at værelset tog sig ud som ellers, at intet skulde bringe anelser om fuglens flugt.

Gamle-Erik var ikke at finde hverken på kammerset over stalden eller i hønsehuset eller i noget af værelserne. I spisestuen var der ikke sat mad frem, hvoraf hun sluttet, at også far'en skulde bli ude til aftens. Der var altså god tid, hun trak kåben på sig og bragte sine sager i sikkerhed under verandatrappen. Og så gik hun ind på Hansemands rum, åbned vinduet og la sig til at stirre nedover mod Kapteinsgården. Al sneen var gåt af markerne, og nede i hjulsporene på veien blinket det blankt af tyndfrossent vand. Det var denne fuldkomne stilhed, hvor hver lyd høres og vækker hver sine forestillinger, og det kolde halvllys, hvor man ligesom venter, at en taus kat skal dukke frem og snige sig lydløst henover jorden. I drømmende sentimentalitet vilde Petra dvælet ved den månelyse

Kapteinsgård, men der indfandt sig ingen af de søde erindringer, som burde seget frem ved beskuelsen. Meget mere fyldtes hun af spænding for, hvad der vilde bli følgerne af flugten, og den hviskende [187]stilhed fik hende til at tænke på Tornerose i det fortryllede slot. Nu nærmed tiden sig, at hun skulde vågne til virkeligt liv, at alt skulde komme for en dag, og så sandt der var en barmhjærtig gud, måtte de onde mennesker bli omvendte, så hun selv og Kristian kunde få et liv i lykke.

Hun fik øie på to skikkelser, en mand og et kvindfolk, som nærmed sig nede i veien. Snart kjendte hun Sanne på den kluntede figur, og den anden han var kavaller, lod det til, og bøied sig kurtiserende fremover.

Nei se mig til det lille høns – har hun ikke fåt sig følge!

Formontlig skulde hun hente noget, eller hun hadde glemmt at lave kvældsmad til Gamle-Erik. Han fik skiver når de andre var ude og det ikke lønnet sig at la ham koge grød. Petra trak sig ind, lukked vinduet og låste dørene, både den ud til gangen og den til stuen. Han som fulgte søsteren, var kandidat Knudsen, ganske rigtig ham, som var kommen i logi hos madam Pedersen straks efter at Sanne var begyndt at sy der i høst. Petra vidste intet om manden andet end at han var fritænker og at man stygt spekulerede på at si [188]ham op fra «skolen» af den grund. Ellers var han nærsynt og vist græsselig sprænglærd.

Der lå altså hunden begravet! Intet under at søsteren gik og øved sig op i fine manerer om dagene, intet under at også hun begyndte at ønske sig menneskelige vilkår. Men Petra syntes egentlig, det var *for* komisk. Denne Sanne, denne sinker uden interesser, dette trækdyr, som fuldstændig hadde bøiet sig under hjemmets tvang og som satte sin høieste lykke i at få ros for huslighed, *hun* gjorde sig forhåbninger! Petra fandt det frækt og indbildsk, hun var i årenes løb kommen i vane med at betrakte søsteren mere som gammelt udtørket og indflydelsesrigt tyende end som kvinde.

Sanne og kandidaten – han var en ynkelig foroverludet skikkelse med hænderne frysende dybt i frakkelommen – passerte forbi vinduet og kom ind i gangen.

Nu tænker hun at gjøre sig vigtig for mig med sit fine følge, men det skal vi ikke ha noget af! tænkte Petra.

Værsego', værsego' – vil de ikke se ind i stuen? hørte hun hende si med den

sukkersøde røst, som moren også pleied at bruge overfor fremmede.

[189] Petra stod midt på gulvet, hun tog til at overveie, om det måtte kaldes lytting, hvis hun ikke stak fingrene i ørene, til de var gåt igjen. Sanne tændte lys derinde, fløi så ud, op trappen, ned igjen, ind i kjøkkenet, ud på gårdspladsen, og endelig vrikked hun i den låsede dør til Hansemands værelse.

Ikke begriber jeg, hvor hun har gåt hen! råbte hun så inde i stuen.

Ja så, nå – deres søster – er hun ikke hjemme?

– Petra kunde høre, kandidaten hadde slått sig ned i sofan lige bag væggen.

Nei – og hun har ikke fåt aftensmad. Men kanskje er hun gåt bort på Oppegård. – Uf, De kan ikke tro, Knudsen, hvor liden lyst jeg har til at gå tilbake i besøget.

Jeg siger ikke om det, frøken – man er ikke meget åndrige hos Deres onkel.

Nei, tænkte Petra, det var så sandt som det var sagt. Men Sanne – det måtte man si, hun var familjær! Slap hun sig ikke ned derinde i sofan ved hans side, så det knak i de gamle fjære.

Der fulgte en taushed, hvorunder det suste Petra for ørene af spændingen.

[190] Å gud, hvad skal jeg gjøre! råbte Sanne fortvivlet.

Med dyb og øm stemme spurgte han: Hvad er det, som er så trist, frk. Wang?
– Er det det, at de er glad i mig?

Ja.

Petra skvat til over det svar, så fast kom det.

Lidt efter hørte hun:

Nei ikke græde, frøken – ikke græde – er det da så trist at holde af en?

Ja, når De ikke føler sligt for mig, så –

Petra stod med opspilte øine og vrikked hodet frem og tilbake af forbauselse. Hun hadde hele tiden stått i samme stilling, så åndeløst spændt, at hun var ved at falde overende.

Jo, jeg har jo sagt Dem det, frk. Wang, jeg er glad i Dem, virkelig glad i Dem er jeg, men ikke på den måden som De – De skal bare lære at foragte mig, så går det nok over.

Jeg har forsøgt, men jeg *kan* ikke foragte Dem. Alt det stygge, De har fortalt

om Dem selv, det har de digtet op, bare fordi De vil skræmme mig og bli kvit mig. Og selv om det var sandt – –

^[191]Her hørte Petra en snufsing og en næse som blev pudset.

Så-så-så-så – – – da, frk. Sanne! trøsted kandidaten.

Huf, hulked Sanne, og det værste er, at jeg nu ikke længer kan være så hyggelig mod mine forældre, som jeg burde. Jeg tror, jeg kommer til at hade dem – åh! åh! åh! jamred hun.

Så-så-så-så – ikke græde nå da, frk. Sanne – – – De skal se, at en dag kommer nok den rette – en ung vakker dame som De blir nok gift.

Jeg vil aldrig, aldrig, aldrig gifte mig! Mine fordringer er blit så store nu. – Og hun hulked videre, sårt og sagte. Petra hadde fundet det hele ækkelt i begyndelsen, nu var hun gråtefærdig af medynk. For al del måtte dog søsteren ikke ane, hun kjendte hemmeligheden. Og Petra følte blodet gyde sig varmt gennem kinderne ved en ædel beslutning, hun tog. Fra Bergen vilde hun skrive et langt, langt brev til sin far og skildre alle Sannes lidelser. Kanske hvis hun hadde fåt bedre opdragelse og finere manerer, hadde denne skikkelige videnskabsmand nu kunnet elske ^[192]hende og gjort hende lykkelig. Når far'ens sidste håb, når selv hans Sanne ikke længere holdt af hjemmet og forældrene, da måtte han vel komme til eftertanke!

De reiste sig inde i stuen og gik ud, forbi vinduet og nedover til veien. Noget hjælpeløser end den kluntede søster hadde Petra ikke set i sit liv, hun hadde lyst til at løbe efter hende og råbe: Vent bare, vent bare, du skal nok få det bedre, når jeg har skrevet mit brev fra Bergen! Men istedenfor gik hun ovenpå og skrev en seddel, som Sanne måtte finde, når hun kom. Der stod forresten ikke andet end at hun hadde fåt indbydelse til at besøge kjendte i Indrebygden, og at hun kom tilbage imorgen.

Petra hadde i årrækker betænkt søsteren med hellig foragt, nu på en kvæld var hendes syn ændret, nu gren den tidligere behandling mod hende som en forbrydelse. Hun begyndte at føle sig usikker, ti af al den vilje, af alt det rygstød, som hun hadde eiet i sit had, var en meget stor portion seget bort under hende i løbet af en halvtime. Sanne, forældrenes fordums spion og høitbetrodde husholderske! Men slig var det med dem allesammen, de gik og ^[193]skjulte sine anliggender for hverandre til det blev bare fiendskab og mistanke. Sossen f. eks.

– hendes egen far og mor kjendte mindst til hvad hun gik igjennem med den halvtussede Hannibal. Stakkars, stakkars Sossen! Hvem kunde nu også anet dengangen, at slig en poleret mandsling med sligt et glat bonbonfjæs, at han skulde skjule en øglesjæl? Nu lå Sossen syg, siden barnedåben i søndags havde hun ligget og to gange havt de voldsomste anfald af krampe. Skum havde vældet ud af munden. Hverken moren eller far'en tålte hun se – vilde de vide fra hende, måtte de høre sig frem hos doktor Gjerløv.

I ubevidst trang til at ta afsked ialfald med *et* menneske begav Petra sig på veien til Sorgenfri, således hadde ingeniøren fundet på at kalde sit sted. Kommen på broen, opdaged hun Sanne og hendes kavaller langt borte i måneskinnet, derfor gav hun sig til at hænge over rækværket og vente. Her hadde hun stået og ventet såmangen en kvæld i sommer og sommeren der før og i drømmende velbehag stirret og stirret ned i den blanke elv, til Kristian kom plistrende nedigjennem alléen, glad og mæt efter sin gode aftensmad. Så skulde nu han altid ^[194]more sig med at la hvide papirstrimler sne ned i strømmen, og de stakkels ørreterne hadde ikke bedre vid, de trodde det var insekter og glæfsed og spytted ud igjen, glæfsed og spytted ud. Stod han ikke her den lange prægtige gutten, troværdig som et barn, og lo af fiskene? – Petra kjendte de varme tårer bryde frem. Altid hadde hun havt meget bal, før hun fik ham til at rive sig løs fra fornøielsen, men han var så morsom – hun lod tårerne få løbe. Og mens stod månen ret oppe over fjeldet og lyste i vandet, og de halvrådne træbukkene, som stak ud i strømmen og på vårparten tog mod så mangt et tørn af vældige isflager, de hadde et bedrøvet udseende, som om de også hulked taust i sin bundethed. Frem med lommetørklædet – men så stamped hun i broen og begav sig på vei igjen. Der var ingen tvivl, Kristian hadde aldrig skrevet det brev i nogen ond hensigt. Nei, nei, nei, jamred hun, – man har løiet ham fuld om mig, man har indbildt ham, at jeg ikke elsked ham længere. Å gud, gud, gud – –!

Hun turde ikke gå gjennom Eidets gade, men lusket nedover de sorte hardfrosne agre og videre langs stranden.

^[195]Hun kom til Sorgenfri. Huset, søsterens uhyggeligt ensomme og tause pinselssted, kasted en dødsdyb skygge langt ind over skovbunden og høit op på de nærmeste furuers halvnøgne stammer. Huf, det grøssed i hende, her var fælt og koldt og stilt; som om en ånd var efter hende, hastet hun op bag huset og styrted

ind i køkkenet uden at turde se sig om. Der hang en lampe med blikskjærm i taget, og på komfuren kogte en gryde vand, låget løftedes med sagte pusch og slap skodder af damp ud. Fuldt op af skidne kjørler slang over køkkenbænken – gjerrig var han den samme Hannibal, han vilde ikke leie en tjenestejente nu, konen lå syg. Alle disse kopper og tallerkener og glasser, de skulde ligge således, indtil Sossen kom på benene igjen.

Kem e det? hørte hun en rå stemme, hun så op, der stod svogeren på øverste trin af trappen til loftet.

Jeg skal tale med Sossen, svarte hun, så bryskt hun kunde.

Kom op då, stå 'kje der og glo, – men se først, om toddyvandet koker?

Ja det koger.

Let han af då, dit tussebeist, la 'kje gryten ^[196]stå og koke over? – Dermed forsvandt han og smeldte en dør.

Hun løfted gryden af hullet og karred gløderne udover, steg så op trappen og gik famlende et par skridt henover til hun fandt døren.

Så for fan'en! skreg svogeren, da hun åbned den, – ikkje kom ani mine seilegaren!

Petra blev stående målløs af forbauselse over hvad hun så. På kryds og tværs over hele værelset var der spændt hyssing, og midt i stod den lille Hannibal som en edderkop i sit spind. Hvad skulde dette bety? Luften hadde han forpestet med tobak, og han var yderst lurvet påklædt, mansjetter eller snip var der ikke tale om, skjorten om den tørre gule hals var skidden, og endnu skidnere hang linnerne ned under jakkeærmet, ud over hænderne, som dirigerte alle trådene. Vesten var opknappet, og fødderne stak i et par gabende soldaterstøvler. Det var væmmelig, hvor han var forandret siden ægteskabet! Ikke gad han snakke andet end det simpleste pøbelsprog, og ikke gad han gå klædt som folk. Gud, at være gift med en slig fyr!

På bordet oppe ved vinduet var en lampe med mathvid kuppel, og ved væggen ret foran ^[197]hende, i skygge af sengens høie hovedgjærde lå Sossen, støttet på albuen, og gynged vuggen med den frie arm. Hun lå i stivt hvidt nattøi som til parade, øinene var ligegyldigt og koldt fæstet på søsteren. Som om hun ingenting hadde imod, at jeg reiste til Bloksbjerg! tænkte Petra. På natbordet ved siden af vuggen stod endel medicinsflasker og et glas med vand og olje, øverst på oljen

flød en tændt væge. Og over alt sammen spændte Hannibals hyssing, han selv stod med snadden i munden og spytted og harked maliciøst. Petra fik det indtryk, at han kun havde lavet sit spind i lumsk lyst til at irritere konen. Hun fikserte ham iskoldt og mat og fik den fornøjelse at se ham bli forlegen.

No e eg straks færdig her, så kan dokker prate såmykkje dokker vil, – dermed gav han sig til at gå rundt og løsne garnet, som var fæstet i sengestolperne, i dørklinken, i ovns gesimsen, i spikrer på væggen og andre steder. Mens Petra ventede på at passagen skulde bli fri, begyndte væsenet i vuggen at bekjendtgjøre sin existence.

Se så, ska no ongen te at hyle igjen – nei no vil eg rigtignok ner og ha min todly! – skyndsomt rev han hyssingen af de sidste ^[198]fæstepunkter, lod den slænge over gulvet og forsvandt. Sossen lå med hånden nedi den røde vuggedyne og holdt gummitåten ind i munden på den lille.

Goddag, sa Petra, hun gik frem og rakte hånden over barnet.

Goddag, svarte Sossen ligegyldig som hun pleied. Petra fik en hånd, hvidblå og mager, hun følte det som et søsterens sidste farveltryk før døden. Og slig hun så ud! – huløiet og slap med indsunkent spidst ansigt under det rige hår. Den fordums så tapre, bredvoksne Sossen! Hendes øine hvilte bekymret på barnet, og læberne var lukket som om hun hverken selv vilde tale eller høre tale. Petra keg ned i vuggen, nysgjerrigt og undselig, men kun et øieblik, så ækkelt og slimet så det ud, det blegrøde hode.

Hvorfor gjorde han alt det med seilgarnet? spurgte hun inkvisitorisk.

Han skulde måle hvormeget der var – han skal se, om det kan strække til til et net.

Har han ikke andet at ta sig til end at lave garn – hvorfor spændte han det så over hele stuen, det var jo langt lettere at måle det på andet vis?

^[199]Sossen faldt ned på ryg med et utålmodigt pust, men lod hånden fremdeles vippe til vuggen.

Du behøver ikke spørre – når han måler det på den måde er det, fordi det er bedst.

Gud for et svin – skulde ikke han skydes ned som en hund, skulde ingen! tænkte Petra.

Hvordan er det med dig nu – Sossen?

Å, det er bedre nu, svarte hun kort uden at løfte øinene, – men sæt op vinduet, Eivind har ikke godt af denne tobaksrøgen.

Petra gik til vinduet. Han måtte jo være komplet gal den djævel, som således snigmyrder sit eget barn!

Du skulde få et rullegardin her, Sossen – folk kan jo klatre op i træerne udenfor og se ind.

Vi havde en jalousi, men jeg ved ikke, hvor den er, – Sossen kasted sig op igjen på albuen og vugged hårdt. Det var som om hun plagedes af søsterens nærvær, men ikke turde be hende gå igjen straks.

Høh, mumled Petra, naturligvis har dyret under et af sine anfald kastet den i ovnen for at ærgre hende!

Du ser forfærdelig dårlig ud, Sossen!

[200]Synes du? du ser ikke noget videre ud du heller, svarte Jensine spidst.

Hvordan? – er jeg blit *meget* mager, synes du?

Det er jo interessant det, tak din gud til du, mor.

Hvorfor er du så rar, så spottende? spurte Petra efter en pause. Har jeg gjort dig noget?

Nei – og hun slog over i en hidsig tone – men jeg liker ikke, dere kommer her. Dere går bare og snakker ondt om Olsen bagefter og gjør nar af stellet vort. Vi greier os så inderlig godt uden dere! – Luk vinduet igjen nu, han begynner at fryse.

Det var derfor jeg kom til dig – for at si farvel, svarte Petra mørk. Al den gamle respekt for søsteren gik fløiten, hun syntes, hun var sunket uendelig dybt. Således at ta parti for sin egen bøddel!

Har Kristian slått op, siden du vil reise? spurte Sossen, da vinduet var bleven lukket igjen.

Slått op! – langtifra, hvor kan du falde på det?

Men hun følte, hun rødmed, og blev stående med ryggen til værelset, som om hun så opover [201]skogens månelyste trøttoppe. Hun hørte det ruske i tøiet nede i sengen, og hun indbildte sig, at søsteren lå fremoverstrakt og stirred skarpt på hende. Pludselig slog hun helt rundt på gulvet og gik, under påskud af at fryse,

ned i halvmørket ved ovnen.

Nei, men jeg *må* reise. Imorgen tidlig går dampskibet. – Hvorfor jeg må? Der var en scene til middag, og når hun nu sladrer – de er hos Rivenæs'en i aftnen, pappa også – så vil han slå mig fordærvet, det har han sagt, han vil gjøre, hvis der kom noget nyt.

Hvad vil du i Bergen? Jensine lå mat på puden og vugged med lukkede øine. Hendes spørsmål lød medynksfuldt og foragteligt.

Foreløbig skal jeg bo hos Karoline, hos hendes onkel, og senere kan jeg vel alltid få en plads som guvernante eller noget slikt, svarte Petra overlegent og så op i taget. Hun fandt ikke søsteren værdig til at bli betrod mere end hvad der var høist nødvendigt.

Jensine svarte ikke på en stund, bare vugged, sagte og irriterende, og Petra fulgte vuggen med øinene, til hun syntes, hun begyndte at hade den, syntes den var en maskine, som med dæmpede slag og ubønhørligt arbeided ^[202] sig henigjennem æteren og førte søsteren afsted til fjerne og fiendtlige egne. Så skvat hun op ved den hånlige røst:

Guvernante! – Nu, alle vil ha musik og først og fremst en eksamen fordres! Du er gal Petra, absolut gal.

Får jeg ikke post, kan jeg alltid bo hos Karoline indtil videre. Engang går han vel i sig selv og sender mig penge, så jeg kan uddanne mig.

Og du tror, Karoline i længden vil ynde dit besøg! – Du, som arriverer derned uden penge, uden toiletter – ja for du indbilder dig vel ikke, at du passer i selskablivet med dine stofkjoler og dine bondestøvler, eller at Karoline vil gå med dig på gaden, når du har den korte kåben der? Og hvad vil du da gjøre, når hun er flau for at vise sig med dig og lidt efter lidt blir kjed af dig? Du står alene i den fremmede by – husk på Mogens, som kanskje endda ligger på det hospitalet og ingen hjelp har. Nei mor, det er din egen skyld, fullstændig din egen skyld, at du sidder i det som du gjør. Du er for grøn og du er for sangvinsk. Der er en regel, en smertende, bestandig regel, at alle mennesker, før de blir voksen og ^[203] skikket for livet, må forløbe sig og gjøre galt, forløbe sig og forløbe sig og for hver gang ydmyge sig og få et oppgjør. Men egensindige og stive som alle dere er, falder det tungt at ydmyge sig for sine forældre, allerhelst når disse også har feil. Far *kan* ikke erkjende, han har uret, det må du forstå. Han er ulykkelig i sit

ægteskab, det har gjort ham hård og streng, og han er af den gamle skole, kan ikke forstå, at dere pukker på bedre behandling. Han synes ikke hans egne barn fortjener *noget* godt, han har ikke set andet end trods og styghed af dem. Og rømmer du nu, er det meget mulig, at han vil græde for sig selv inde på sit kontor, men aldrig, aldrig tåler han høre tale om dig mere, aldrig – det er han for stivsindet til – vil han be dig komme hjem igjen eller sende dig penge. Kun hvis du vender tilbage af dig selv, hylende af anger – – –

Ja hold op med det der! skreg Petra og trampet i gulvet. Hun hadde hørt på hele leksen med opadvendt spidst åsyn, overbevist om at Sossen lå og moraliserte uden spor af oprigtighed. Kun det om Karoline fæsted hun sig ved, det stak hende skarpere end hun vilde ^[204]indrømme for sig selv. Der *var* noget af den slags upålidelighet ved den fine veninden. Mere og mere pinfuldt blev det, tilsidst holdt hun det ikke lenger ud at stå ligeoverfor søsteren og gjøre ligegyldige miner, hun åbned døren, sa et hardt farvel og steg ned trapperne.

Hun hilste ikke til Hannibal, som sad på kjøkkenbænken med dinglende ben og røgte og drak toddy.

Ude på veien brød gråten løs. Ingen, ingen hadde hun at holde sig til.

Noter:

[n1.](#) sagt] *rettet fra*: sågt

[n2.](#) hyggeligt] *rettet fra*: hnyggeligt

[n3.](#) hans] *rettet fra*: bans

Gabriel Finnes *Doktor Wangs børn* er lastet ned gratis fra bokselskap.no